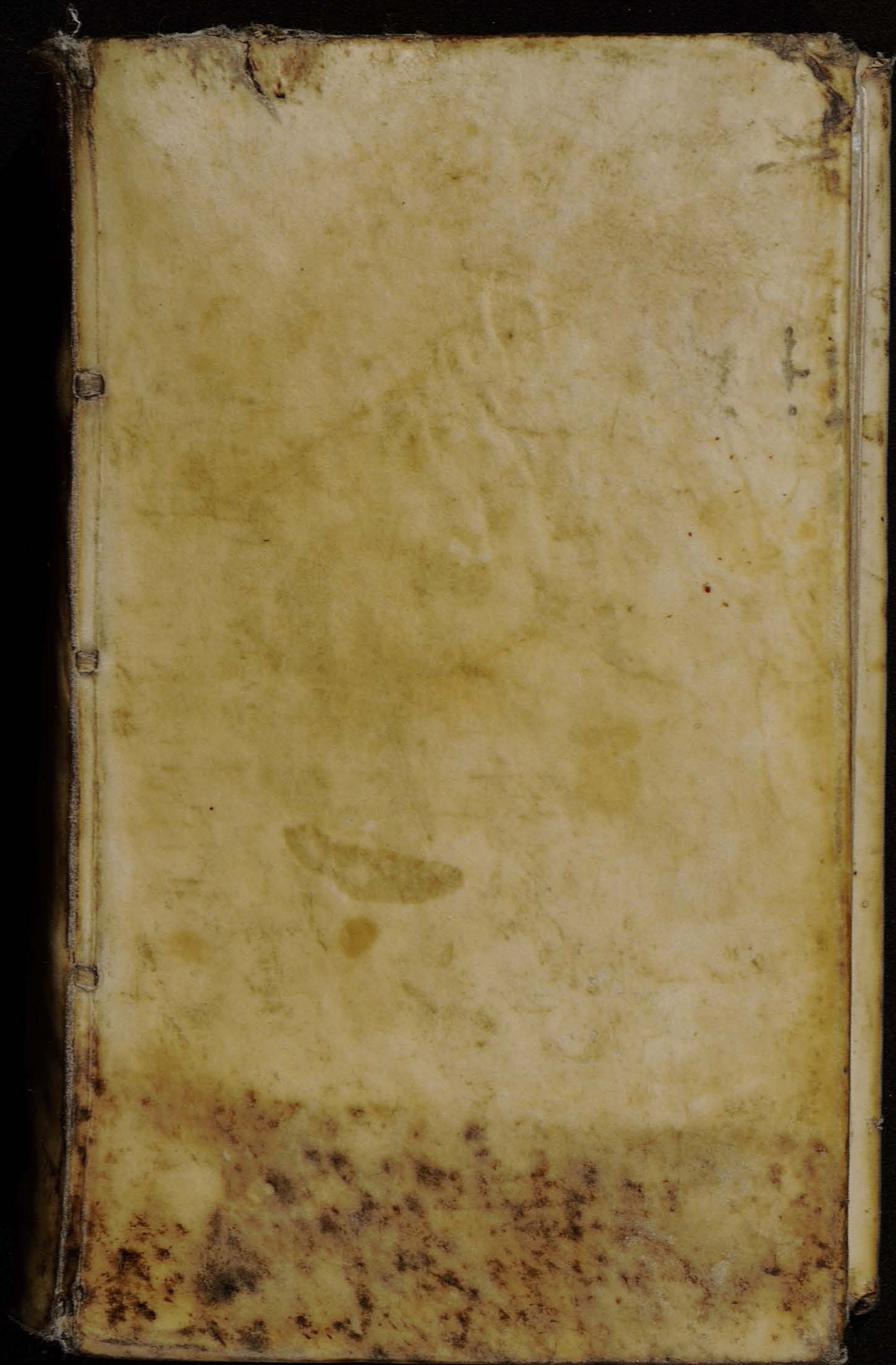

Fallacia Mundi

Cur mundus militat O vana gloria
Cuius prosperitas est transitoria
Tam cito labitur eius potentia
Quam vasa figuli quae sunt fragilia
Plus crede literis quam vana gloriae
Quam mundi fragiles vana fallacia
Fallax in praemijs virtutis species
Quae nunquam habuit tempus fiducia
Credendum magis est viris fallacibus
Quam mundi miseris prosperitatibus
Falsus in somnijs et vanitatibus
Falsus in studijs et voluptatibus
Dic ubi Salamon olim tam nobilis
Vel ubi Samson dux invincibilis
Vel pulcher Absalon vultu mirabilis
Vel dulcis Jonatas multum amabilis
Quo Caesar abijt celsus imperio
Vel Dives Gullo totus in prandio
Dic ubi Tulius clarus eloquio.

vel Aristoteles summus ingenio
Tot clari proceres tot Regum spatia
Tot ora presulum tot Regna fortia
Tot mundi principes tanta potentia
In ictu oculi clauduntur omnia
Quam breve festum est haec carnis gloria
Ut umbra hominis sunt transitoria
Quae saepe subtrahunt aeterna praemia
Et ducunt hominem ad dura devia
O esca vermium o massa pulveris
O ros o vanitas cur sic extolleris
Ignoras penitus utrum cras vixeris
Fac bonum omnibus quam diu poteris
Haec carnis gloria quae magni penditur
Sacris in literis flos foeni dicitur
Vel leve folium quod vento rapitur
Sic fugax hominis haec vita tollitur
Nil tuum dixeris quod potes perdere
Quod mundus tribuit intendit rapere
Superna cogita mens sit in aere
Felix qui potuit mundum contemnere

APPENDIX,
UBERIOREM MATERIAM CONSIDERATIONUM VIRO APOSTOLICO PERUTILIUM SUPPEDITAT IN AUREIS SUIS OPUSCULIS,

QVAS

INSTRUCTIONES PRACTICAS

Inſcribit

R. P. TOBIAS LOHNER
Societatis Jeſu,

Præſertim

IN MEMORIALI BONI SACERDOTIS,

Quod bonâ Autoris gratiâ, ut plurium votis ſatisfiat, viſum eſt hoc loco adjungere.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,
Sumptibus Hæredum JOANNIS WEIDENFELDT, & GODEFREDI DE BERGES.

ANNO 1682.

MEMORIALE

SACERDOTIS BONI MUNUS BREVI FACILIQUE METHODO COMPREHENDENS.

§. I.

De fine & instrumentis Sacerdotis.

FINIS.

DEI honorem quærere,
Ut magis dilatetur. (*a*)
Seipsum non negligere,
Ut anima salvetur, (*b*)
Et Proximum perficere,
Ut Charitas servetur. (*c*)

(*a*) Nam de Sacerdote quoque dicit DEUS. *Quoniam vas electionis est mihi iste, ut portet nomen meum coram Gentibus, & Regibus, & Filiis Israël.* Act. 9. (*b*) *Quid enim prodest homini, si universum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur?* Matth. 16. (*c*) Hinc quippe oritur summa dignitas Sacerdotis; *cùm*, teste D. Dionysio de cœl. hier. c. 3. *Omnium divinorum divinissimum sit, cooperari DEO in salutem animarum.*

INSTRUMENTA SACERDOTIS.

SUfficiens Scientia,
Ad munus adimplendum. (*a*)
Major longè prudentia.
Ad rectè procedendum. (*b*)
Et summa Sanctimonia. (*c*)
Ad fructum faciendum. (*d*)

(*a*) Nè audiat illud Oseæ c. 4. *Tu repulisti scientiam; & ego repellam te, nè Sacerdotio fungaris mihi.* (*b*) Juxta illud Christi Matth. 10. *Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes,* (*c*) Ut impleat illud DEI monitum:

Sancti estote, quia ego sanctus sum Dominus DEVS vester. Levit. 19. (*d*) Sic enim velut palmes, conjungitur cum Christo velut Vite, & sperare potest impletum iri, quod idem Christus dixit: *Qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum.* Joan. 15.

§. 2.

Observanda erga superiores personas.

ERGA DEUM.

Fides viva. (*a*)
Spes firma. (*b*)
Charitas perfecta. (*c*)

(*a*) Quâ vivaciter credat DEUM (qui est ipse *Via, Veritas, & Vita*, Joan. 14.) Non nisi verissima revelantem, omnia bona eminentissimo modo continentem (juxta illud Moysi dictum: *Ego ostendam omne bonum tibi.* Exod. 33.) ubique & in omnibus existentem (*in ipso enim vivimus, movemur, & sumus.* Act. 17.) ut studeat ambulare coram DEO, memineritque semper illius dicti Christi: *Quamdiu fecistis uni ex minimis meis, mihi fecistis.* Matth. 25. (*b*) Quâ firmiter speret, copiosum gratiæ auxilium, felicem operum successum, & copiosum laborum præmium. (*c*) Agendo & patiendo, quæ vult DEUS, quomodo vult, & quia vult:

Omne tulit punctum, patitur qui semper, agitque,
Quæ vult, quove modo vult Deus, & quia vult.

Domine, doce me (semper) facere voluntatem tuam. *Psal.* 42.

ERGA CHRISTUM.

Charitas tenerrima
Propter redemptionem (*a*)
Gratitudo maxima
Propter vocationem. (*b*)
Imitatio studiosissima
Propter perfectionem. (*c*)

(*a*) Hoc enim beneficium, teste S. Bernardo, *Amorem nostrum omninò sibi vendicat, devotionem nostram blandiùs allicit, justiùs exigit, arctiùs stringit, & vehementiùs afficit.* (*b*) Quam præstabit, si Christum sibi dicentem imaginetur, & exaudiat: *Obsecro vos ego vinctus in Domino* (imò & mortuus pro vobis) *ut dignè ambuletis vocatione, quâ vocati estis.* ad Eph. c. 4. *Satagentes, ut per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis.* 2. Petr. 1. (*c*) Ideò enim exemplum dedit nobis, ut quemadmodum ipse fecit, ita & nos faciamus. Joan. 13.

ERGA B. VIRGINEM & COELITES.

ÆStimatio magna, (a)
Propter meritorum præstantiam.
Veneratio constans, (b)
Propter gloriæ excellentiam.
Fiducia maxima, (c)
Propter patrocinii potentiam.

(a) *Nimis enim honorificati sunt amici tui Deus.* Psal. 138. (b) Ea maximè, quam sequens versus indicat:
Sanctorum est cultus pulcherrimus, optima vita.
(c) Quid enim *sub tantis custodibus* (& Patronis) *timeamus*, aut diffidamus? *Fideles sunt, prudentes sunt, potentes sunt.* S. Bern. in Psalm. *Qui habitat.*

ERGA ECCLESIAM.

INsignis honoratio (a)
Per vitæ sanctitatem.
Filialis subjectio (b)
Per officii fidelitatem:
Fortis propugnatio (c)
Per doctrinæ potestatem.

(a) Juxta illud Tobiæ c. 4. *Honorem habebis Matri tuæ omnibus diebus vitæ tuæ.* (b) Conformiter illi monito: *Esto fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ.* Apoc. 4. (c) *Scientes, quoniam in defensionem Evangelii positi sumus* Philip. 1.

ERGA EPISCOPOS, ALIOSQUE SUPERIORES.

SUmma reverentia,
Quia DEI Vicarii, (a)
Charitas ingenua,
Quia Patres piissimi. (b)
Obedientia promptissima,
Quia Pastores optimi. (c)

(a) Juxta illud Luc. 10. *Qui vos spernit, me spernit.* (b) Nam *in Christo Iesu per Evangelium illi nos genuerunt.* 1. Cor. 4. (c) Hortante S. Paulo Hebr. 13. *Obedite Præpositis vestris, & subjacete eis; ipsi enim pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri, ut cum gaudio hoc faciant, & non gementes.*

ERGA MAGNATES.

HOnoris justi oblatio
Propter Status eminentiam. (a)

Favoris conservatio
Propter virium potentiam. (*b*)
Locutionis cautio
Propter periculi præsentiam. (*c*)

(*a*) Juxta illud D. Petri 1. c. 2. *Deum timete, Regem honorificate.* (*b*) Nam, ùt sapienter quidam monuit, ad Magnates velut ad ignem, nec propinquè nimis accedendum, nè nimis accendamur, & elevemur inconstantibus favoribus; nec procul nimis discedendum, nè frigeamus defectu beneficiorum ab ipsis conferendorum. (*c*) Hinc ipse DEUS monuit Exod. 22. *Principem populi tui non maledices.*

§. 3.

Observanda erga Æquales.

ERGA ALIOS SACERDOTES.

Concordia in affectu
Propter vinculum Fraternitatis. (*a*)
Reverentia in colloquio
Propter meritum Dignitatis. (*b*)
Promptitudo in obsequio
Propter titulum Æqualitatis, (*c*)

(*a*) Ut sicut olim primorum Christianorum, ità nunc Sacerdotum sit *cor unum & anima una.* Act 4. (*b*) Juxta Eccli 6. monitum: *in multitudine Presbyterorum prudentium sta, & sapientiæ illorum ex corde conjungere, ut omnem Sapientiam DEI possis audire.* (*c*) *Quod enim vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis.* Matth. 7.

ERGA BENEFACTORES.

Beneficii agnitio
Per dignam æstimationem. (*a*)
Gratiarum actio
Per crebram prædicationem. (*b*)
Vicissitudinis exhibitio
Per obsequiorum delationem. (*c*)

(*a*) Nam *optima beneficiorum custos est ipsa memoria beneficiorum, & perpetua confessio gratiarum*; juxta S. Chrysost. hom. 25. in Matth. (*b*) *Invitat quippe ad magna, qui gratanter suscipit modica; & spem de futuris recipit qui transacta beneficia recognoscit,* Cassiod Ep. 4. (*c*) *Imitari enim agros fertiles nos oportet, qui multò plus reddunt, quàm acceperint,* Senec in Epist.

ERGA INIMICOS.

INjuriæ condonatio
Per Divinam dilectionem. (*a*)
Orationis oblatio
Per ignorantiæ prætensionem. (*b*)
Amoris conciliatio.
Per beneficiorum collationem. (*c*)

(*a*) Ut impleatur Christi mandatum, Matth. 5. *Diligite inimicos vestros, & benefacite his, qui oderunt vos, & orate pro persequentibus & calumniantibus vos, ut sitis filii Patris vestri, qui in cælis est.* (*b*) Dicendo cum Christo: *Pater, dimitte illis, non enim sciunt, quid faciunt.* Luc. 23. (*c*) Hortante Apostolo Rom. 12. *Si esurierit inimicus tuus, ciba illum; si sitit, potum da illi, hoc enim faciens, carbones ignis congeres super caput ejus.*

ERGA VICINOS, ALIOSQUE NON SUBJECTOS.

PAcis conservatio
Propter communem consolationem. (*a*)
Jurium conservatio
Propter Justitiæ defensionem. (*b*)
Auxilii oblatio
Propter amoris obligationem. (*c*)

(*a*) Ut monet Apostolus Rom. 12. *Quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes.* (*b*) *Qui* enim *sequitur justitiam & misericordiam, inveniet vitam, justitiam, & gratiam.* Prov. 21. (*c*) Nam *quâ mensurâ mensi fueritis, eâdem remetietur vobis.* Luc. 6.

ERGA MULIERES.

RArissima aspectio
Propter castimoniæ conservationem. (*a*)
Brevissima collocutio
Propter publicam ædificationem. (*b*)
Cautissima conservatio
Propter lapsûs devitationem. (*c*)

(*a*) *Memento, quoniam malus est oculus nequam.* Eccl. 31. Et quòd, *qui annuit oculo dabit dolorem.* Prov. 10. (*b*) Quia *per levia verba venitur ad pessima facta,* ùt sapienter dixit Trithemius. (*c*) Quia *nec Davide sanctior, nec Samsone fortior, nec Salomone sapientior es.* S. Hier.

ERGA

ERGA PAUPERES & MISEROS.

SUavis allocutio
Ad causandam consolationem. (*a*)
Christiana compassio
Ad demonstrandam dilectionem. (*b*)
Amorosa subventio
Ad faciendam sublevationem. (*c*)

(*a*) Si enim *lingua gratiosa eucharis in bono homine abundat*, juxta Eccl. c.6 quidni multò magis in Sacerdote? (*b*) Quia teste S. Gregorio in Moral. *plus est compati ex corde, quàm dare: quia quisquis indigenti perfectè compatitur, minùs æstimat omne, quod dat; exteriora largiens, quod est extra seipsum, dat; qui autem fletum & compassionem proximo tribuit, ei etiam aliquid de semetipso tradit.* (*c*) Sequens S. Tobiæ consilium c.4. *Quomodo potueris, ità esto misericors. Si multum tibi fuerit, abundanter tribue: si exiguum tibi fuerit etiam exiguum libenter impertiri stude.*

ERGA HOSPITES.

BEnevola exceptio
Propter hospitalitatem. (*a*)
Liberalis tractatio
Propter charitatem. (*b*)
Jucunda conversatio
Propter hilaritatem. (*c*)

(*a*) Juxta illud Apostoli Hebr.13. *charitas fraternitatis maneat in vobis & hospitalitatem nolite oblivisci.* (*b*) Ut audire quondam cum solatio mereatur: *Hospes eram, & collegistis me.* Matth.25. (*c*) Hortante Ecclesiastico c.35. *In omni dato hilarem fac vultum*; hilarem quippe datorem, non Deus tantùm, sed & homines diligunt.

ERGA DEFUNCTOS.

CReberrima recordatio
Propter gratiæ societatem. (*a*)
Tenerrima commiseratio
Propter pœnæ acerbitatem. (*b*)
Celerrima subventio
Propter auxilii necessitatem. (*c*)

(*a*) Hinc ad Sacerdotes præcipuè clamant: *Miseremini mei, saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me.* Job.19. (*b*) Quia, teste S. Augustino in Psalm.37 ignis ille etsi non sit æternus, miro tamen modo gravis est, supraq; omnem pœnam, quam homo unquã passus est in hac vita, vel pati potest. (*c*) Si enim dum cadit asinus, omnes

eum sublevare festinant: & dum porcus cadit, omnes alii porci accurrunt; an non dum clamat inter tormenta Fidelis, celeriùs subveniendum erit? S. August. s. 44. ad FF. in Eremo.

§. 4.

Observanda erga inferiores.

ERGA PAROCHIANOS.

AMor Universalis
Propter causæ similitudinem. (*a*)
Zelus prudens,
Propter officii amplitudinem. (*b*)
Vita exemplaris (*c*)
Propter suasionis aptitudinem. (*d*)

(*a*) Juxta illud S. Jacobi c. 2. *Nolite in Personarum acceptione habere fidem Domini nostri IESU Christi gloriæ.* (*b*) Quia Sacerdos est fidelis ille servus & prudens, quem Dominus super familiam *suam constituit.* Matth. 24. (*c*) Ut ad imitationem Magistri sui incipiat *facere & docere.* (*d*) Quia *illa vox libentiùs Auditorum corda penetrat, quam dicentis vita commendat; quia quod loquendo* imperat, *ostendendo adjuvat, ut fiat.* Ut benè S. Gregor. in Pastor. p. 2. c. 3. dixit.

ERGA DOMESTICOS.

IMpera discretè negotium
Propter infirmitatem. (*a*)
Exige mansuetè supplicium
Propter charitatem. (*b*)
Redde fideliter præmium
Propter æquitatem. (*c*)

(*a*) Quia, ut sapienter quidam dixit, mortalium vires, ut plurimùm debiles, fervoris & laboris excessu franguntur: exilium continuatione, roborantur. (*b*) Nam ut S. Prosper l. 2. de vit. contempl. ait. *Leviter castigatus exhibet reverentiam castiganti, asperitate autem & increpatione nimiâ offensus, neque increpationem recipit, nec salutem.* (*c*) Quia *dignus est operarius mercede suâ.* 1. Tit. 5.

§. 5.

Observanda erga seipsum.

ERGA SUAM PERSONAM.

CUra Oeconomiæ sobria
Propter majorem ædificationem. (*a*)

Cura

Cura corporis moderata,

Propter faciliorem operationem. (*b*)

Cura animæ præcipua

Propter potiorem æstimationem. (*c*)

(*a*) Quia, ut rectè Petrus Blesensis ait, *vacuum à sæcularibus oportet esse animum divinæ servituti obsequio dedicatum. Magnis addictus es, noli minimis occupari: minima & vilia sunt, quæcunque ad sæculi quæstus, & non lucra pertinent animarum.* (*b*) Undè S. Hieronymus benè monet: *ex vilissimis etiam cibis vitanda est satietas; nihil enim ità obruit animum, ut venter plenus, & exæstuans.* (*c*) *Si enim animam negligamus, nec corpus salvare poterimus*, inquit rectè S. Chrysostomus. *Qui ergo ordinem servat, & quod primum est, colit, etiamsi negligat, quod secundum est, per primi salutem salvabitur & secundum.*

ERGA VOCATIONEM.

MAgna æstimatio,

Propter dignitatis eminentiam. (*a*)

Perfecta cognitio,

Propter muneris exigentiam. (*b*)

Studiosa executio.

Propter præmii excellentiam. (*c*)

(*a*) Quam clarè sequenti sententiâ Cassiodorus, in Cat. Mundi expressit: *Sacerdos DEI, si altitudinem cœli contempleris, altior es: si pulchritudinem solis, & lunæ, pulchrior es: si discretionem Angelorum, discretior es: si omnium Dominorum sublimitatem, sublimior es: solo Creatore tuo inferior es.* (*b*) Si *enim*, ut S. Leo loquitur, *in aliis vix tolerabilis videtur inscitia*, (eorum quæ ad officium pertinent) *quomodò excusari poterit in eo, qui se Magistrum infantium, & Doctorem insipientium profitetur? ignorans utique ignorabitur, imò & multos ignorare faciet, & ignorari.* (*c*) Nè audiat, quod miles ignavus Alexandri nomen gerens à Rege Alexandro audire debuit: *Aut nomen Alexandri depone, aut Alexandro digna gere.*

ERGA MEDIA.

STudium orationis avidissimum,

Ad obtinendam gratiam. (*a*)

Studium mortificationis continuum,

Ad purificandam conscientiam. (*b*)

Studium humilitatis necessarium,

Ad cavendam vanam gloriam. (*c*)

(*a*) Nam, ut benè S. Augustinus Hom. 40. ait: *Rectè novit vivere, qui rectè novit orare.* (*b*) *Qui enim Christi sunt, carnem suam crucifi-*

crucifixerunt cum concupiscentiis suis. Galat. 5. (c) Quia *perit omne, quod agitur, si non in humilitate custoditur.* S. Gregor.

ERGA OFFICIUM.

Exacta diligentia
Ob muneris dignitatem. (a)
Reflexa experientia
Ob operationis facilitatem. (b)
Invicta constantia
Ob operationis necessitatem. (c)

(a) Juxta monitum Ecclesiastici c. 33. *In omni opere tuo præcellens esto.* (b) Quia juxta proverbium: *Experientia est optima Magistra rerum.* (c) *Quia in cassum bonum agitur, si ante terminum deseratur.* S. Gregor. l. 1. Moral.

ERGA EXECUTIONEM.

Pura intentio
Ad augendum meritum. (a)
Studiosa operatio
Ad implendum officium. (b)
Generosa resignatio
Ad tranquillandum animum. (c)

(a) Juxta consilium S. Pauli 1. Cor. 10. *Sive manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam DEI facite.* (b) Ut dicere possit suo modo cum David 1. Par. 29. *Totis viribus præparavit impensas domûs DEI mei,* seu actionem hanc vel illam; *non enim homini præparatur, sed DEO* (c) Quia, *si Deus est causa illius, quod quæris, contentus eris, quomodocunque eveniat.* Thom. Kemp.

ERGA INCITAMENTA.

Crede DEI præsentiam,
Quia summus Spectator est. (a)
Spera promissam Gloriam
Quia summum præmium est. (b)
Ama tui victoriam
Quia summum imperium est. (c)

(a) Quidni enim potiore jure dicat Sacerdos, quàm Epicurus: *Hæc ego non multis, sed tibi; satis enim magnum alter alteri theatrum sumus.* (b) Juxta ipsius Dei testimonium: *Ego ero merces tua magna nimis.* Gen. 15. (c) Nam imperare sibi maximum imperium est, ùt jam olim Sapientes pronunciârunt.

ERGA PERICULA.

DEgusta vinum modicè
Ob vitandum scandalum. (*a*)
Age cum fœminis Angelicè
Ob cavendum periculum. (*b*)
Tracta pecuniam cautè
Ob fugiendum vitium. (*c*)

(*a*) Juxta S. Pauli consilium Timotheo 1. c. 5. datum: *Modico vino utere propter stomachum tuum, & frequentes infirmitates tuas.* (*b*) Ità S. Cyprian. de singul. Cleric. dum ait: *Sic agite, ut semper in Clericis Ecclesiæ Senatus candidus constet. Severitas in verbis circa fœminas vigeat, auctoritas polleat, vigor teneatur, gravitas veneretur.* (*c*) Quia *Dæmone gravior est pecuniarum cupiditas*, teste S. Chrysostomo. Hom. 64. in c. 12. Joan. *quâ multi magis persuasi sunt, quàm Ethnici ab Idolis, quibus non omnia parent, huic verò omnia, & quodcunque faciendum suggerit, obsequuntur.*

ERGA REDDITUS.

MOderata procuratio
Secundùm necessitatem. (*a*)
Studiosa conservatio
Secundùm æquitatem. (*b*)
Recta dispensatio
Secundùm pietatem. (*c*)

(*a*) Ità S. Paulus 1. Tim. 6. *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus.* (*b*) *Quia patrimonia pauperum sunt facultates Ecclesiarum*, teste S. Bernardo. (*c*) Juxta illud Luc. 17. *Quis putas est fidelis dispensator, & prudens? & beatus ille servus, quem cùm venerit Dominus, invenerit sic facientem.*

§. 6.

Observanda circa actiones quotidianas.

DE TEMPORE MATUTINO.

SUrge manè velociter
Suadente æquitate. (*a*)
Vestire clericaliter
Suadente honestate (*b*)
Offer preces hilariter
Suadente pietate. (*c*)

(*a*) Juxta monitum Ecclesiastici cap. 32. *Horâ surgendi nè te trices.* (*b*) Ut ipso vestitu ostendat, se consilium S. Pauli secutum: *Induimini Dominum nostrum* JESUM *Christum*. ad Rom. 13. (*c*) Ita Salo-

mon

mon Prov.3. *Honora Dominum de tua substantia, & de primitiis frugum tuarum, & abundabunt horrea tua frumento, & vino torcularia redundabunt.*

DE MEDITATIONE.

SIt præparata optimè
Ad congruum affectum. (*a*)
Sit absoluta integrè
Ad solidum profectum. (*b*)
Sit ordinata practicè
Ad plurimum effectum (*c*)

(*a*) Juxta illud Ecclesiastici c.18. *Ante orationem præpara animam tuam & noli esse quasi homo, qui tentat DEUM.* (*b*) Ut experiatur, quod David Psal.38 dixit: *Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardescet ignis.* (*c*) Quia teste Cassiod. supra Psal. 16. *illius est perfecta oratio, cuius & causa clamat, & lingua, & actus, & vita.*

DE ORATIONE VOCALI.

SIt humilis, & reverens
Quoad corporis dispositionem. (*a*)
Sit prudens, atque diligens
Quoad mentis attentionem. (*b*)
Sit ardens, atque permanens
Quoad affectûs intensionem. (*c*)

(*a*) *Quia humilium & mansuetorum semper DEO placuit deprecatio* Judith c. 5. (*b*) *Quid enim prodest strepitus labiorum, ubi cor est mutum? neque enim verba deprecantis Deus attendit, sed orantis cor aspicit.* Isid. de sum. bono. l. 3. c. 8. (*c*) Nam *virtutis pondus oratio non habet, quàm nequaquam perseverantia continui amoris tenet. Veraciter orare est, amoris in compunctione gemitus, & non composita verba resonare.* S. Greg. in Mor.

DE MENSA.

PRæmitte Benedicite,
Ut pius agnoscaris. (*a*)
Quod sumis, sume modicè,
Ut finem consequaris. (*b*)
Persolve grates impigrè,
Ut sæpiùs pascaris. (*c*)

(*a*) *Quia mensa ab oratione sumens initium, & in orationem desinens nunquam deficiet.* juxta S. Chrysost. (*b*) Ità Ezech. suadens c. 4. *Cibus tuus, quo vesceris, erit in pondere.* (*c*) Juxta Moysis consilium Deut. 8. datum. *Cùm comederis, & satiatus fueris, benedicas Domino Deo tuo.*

DE RECREATIONE.

POst mensam curas abjice,
Nè fixa mens gravetur. (*a*)
Aptam quietem elige
Nè corpus enervetur. (*b*)
Honesta verba loquere,
Nè spiritus laxetur. (*c*)

(*a*) *Nam sicut nimia frangit arcum intensio, ità neglecta animum enervat remissio, ut habet commune adagium.* (*b*) *Si enim secundùm corpus, ut jumentum facti sumus apud Deum,* teste S. David Psal. 72. *Quidni sua quoque jumento huic ad reparandas vires vicissitudo ac quies concedatur?* (*c*) *Sicut enim fornax citò calorem perdit, si aperto ostio frigido aëri concedatur aditus; ità facilè devotionis evanescit spiritus, si ostium linguæ per dissoluta colloquia laxetur.* S. Bern.

DE CONVERSATIONE CUM EXTERNIS.

SIt sancta conversatio,
Ut Clericus puteris. (*a*)
Æqualis sit dilectio,
Ut nullum asperneris. (*b*)
Sit efficax locutio,
Ut plurimos lucreris. (*c*)

(*a*) Nam quoties loqueris, toties scito, te morum tuorum chirographum aliis exhibere, juxta illud: loquere, ut videam te. Wido. (*b*) Decet enim æqualem esse mensuram affectionis ubi par est causa dilectionis. (*c*) quod fiet, *si sermo antè, quàm proferatur, librâ justitiæ examinetur, ut sit gravitas in sensu, in sermone pondus, & in verbis modus.* S. Ambr. 1. Offic. c. 2.

DE VISITATIONE ÆGRORUM.

HOs visita velociter
Pro obligatione. (*a*)
Alloquere suaviter
Pro consolatione. (*b*)
Hortare efficaciter
Pro confortatione. (*c*)

(*a*) Ad exemplum Christi dicentis: *Veniam, & curabo eum* Matt. 8. (*b*) Quia *qui dulcis est eloquio, commendatiorem reddit doctrinam. Favus mellis verba composita.* Prov. 16. (*c*) Ut medicinam, quam corpori ægro afferre non potest, suppleat per animum salubriter confortatum.

DE

DE CONFESSIONE AUDIENDA.

EXacta audientia
De peccatis admissis. (*a*)
Severa reticentia
De secretis commissis. (*b*)
Discreta pœnitentia
De delictis remissis. (*c*)

(*a*) Quia nescit justitiam observare sententiæ, qui non studuit perfectam habere notitiam causæ. (*b*) Juxta illud Ecclesiastici c. 10. *Audisti verbum adversùm proximum tuum?* (pœnitentis contra seipsum) *commoriatur in te, fidens quoniam non te disrumpet.* (*c*) Hic enim vel maximè implere debet illud Christi: *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis. Tollite jugum meum super vos. Iugum enim meum suave est, & onus meum leve.* Matth. 11.

DE CONCIONE.

APposita sit. (*a*) & solida. (*b*)
Quoad materiæ inventionem.
Excocta benè. (*c*) & fervida
Quoad formæ dispositionem. (*d*)
Decore multo prædita
Quoad ipsam elocutionem. (*e*)

(*a*) *Nè dum parvis sublimia, & non profutura prædicat, se magis curet ostendere, quàm auditoribus prodesse.* S. Gregor. (*b*) Ut jure usurpare possit illa verba: *Audi fili verba mea, verba suavissima, & omnē Philosophorum, & sapientûm hujus mundi scientiam excedentia. Verba mea spiritus & vita sunt.* Thom. Kemp. l. 3. c. 13. (*c*) Alioqui, *qui ascendit sinè labore, descendit sinè honore.* (*d*) Non enim sectari debet *lenocinia Rhetorum, sed veritates Piscatorum, sermo meus* (debet dicere posse cum S. Paulo 1. Cor. 2.) *& prædicatio mea non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis*, sed in offensione spiritûs virtutis. (*e*) Quia quod patinæ cibo, hoc elocutio verbo Dei præstat: alterutrum horum fastiditur, si illorum alterutrum sordescat.

DE CATECHESI.

HAnc magni semper æstima,
Ut par est æstimari. (*a*)
Crebrò tuis deprædica
Ut par est commendari. (*b*)
Summa cum cura explica
Ut par est observari. (*c*)

(*a*) *Quia adolescens juxta viam suam* (à Catechista ostensam) *etiam*

etiam cùm senuerit non recedet ab ea. Prov. 22. (*b*) Usurpans illud Christi: *Sinite parvulos venire ad me, & nè prohibueritis eos.* Marc. 10. [*c*] Nè justè audiat querelam illam: *Parvuli petunt panem, & non est, qui frangat eis.* Thr. 4.

DE SOMNO.

Somni quietem excipe
Ut brevi moriturus (*a*)
Arcana mentis discute,
Ut Judicem passurus. (*b*)
DEI favores recole,
Ut plures percepturus. (*c*)

(*a*) Juxta illud Luc. 12. *Hâc nocte animam tuam repetent à te, & quæ parasti, cujus erunt?* (*b*) *Si enim nosmetipsos dijudicaremus, non utique judicaremur.* 1. Cor. 11. (*c*) *Nam jugiter sibi subvenire facit, cui collatum beneficium ob oculos semper assistit.* Cassiod. super Psal. *Quoniam miser. Inspice, & fac secundùm exemplar, quod tibi monstratum est.* Exod. 75. *Quod non intelligis dum legis, cognosces in die visitationis.* Thom. Kemp. l. 3. c. 3.

AUCTARII
PARS SECUNDA.
PRAXIS ASSISTENDI ÆGRIS ET MORIBUNDIS.

PRÆFATIO.

De dispositione requisita in ægro aut moribundo quoad susceptionem Sacramentorum tractatum invenies suprà, ubi de Pœnitentia, Eucharistia & Extrema Unctione actum est. Hic jam tradimus Praxim juvandi infirmum ut ex parte sua dispositionem illam actu habeat, & alios Actus eliciat, qui conducunt ad statum gratiæ acquirendum, augendum, aut conservandum in illa ultima lucta & agone, in quo agitur de tota æternitate. Minimè enim suo

suo officio satisfaciunt Confessarii, qui vix ullis remediis instructi, tanquam imperiti medici, ad ægros moribundos accedunt: cum sæpè ab opportunis eorum monitis, & auxiliis morientium salus æterna dependeat.

§. I.

Quid Confessario in primo ad ægrum accessu curandum.

PRimò igitur Sacerdos ad ægrum vocatus, curet ante omnia in seipso excitare magnum desiderium procurandi salutem ægrotantis, hac brevi consideratione ex S. Dionysio: *Divinorum divinissimum est coöperari saluti animarum.* Et animo ad Deum elevato ex corde dicat: O utinam possim juvare hanc animam, sicut vellem juvari meam in extremo vitæ momento: ô momentum magni momenti, ex quo pendet tota æternitas! Deindè incipiat secum præmeditari, quo modo ex his Praxibus debeat cum ægro procedere.

Secundò, si deprehendat morbum esse periculosum, conabitur impedire frequentem amicorum accessum, & alloquium de rebus mundanis, multò magis inanes eorum gemitus ac ploratus: ut sic æger habeat otium convertendi animum ad cogitationes pias, & salutaria Sacerdotis monita.

Tertiò, curabit ob oculos decumbentis appponi imaginem Crucifixi, aut aliam, quæ possit in illo Dei, ac Salvatoris sui memoriam excitare: & aquam lustralem in promptu haberi, quâ æger & lectus frequenter aspergatur.

Quartò, si medicus aut amici non audeant ægrum de propinquo mortis periculo monere, ipse Confessarius id suaviter & benignè faciat. Hoc enim omittere crudelitas est, non clementia; solet namque æger per notitiam propinquæ mortis ad seriam animæ suæ curam multò magis excitari. Poterit itaque periculum his verbis discretè & molliter indicare: *Sumus omnes mortales, nescimus autem diem neque horam, medicus judicat morbum hunc non carere periculo: non nocet igitur tempestivè disponere domui tuæ, imò juvare potest ad corporis, & animæ salutem.*

Quintò, Moneat ut, si nondum fecerit, testamentum absolvat, ut tantò liberiùs curas omnes saluti suæ tantùm impendat. 2. Ut si quid restituere debeat justitiæ, satisfaciat. 3. Ut pro animæ suæ solatio procuret eleemosynam fieri in pauperes, & Sacrificia,

&

& alia Ecclesiæ remedia, dicatque ægro; *si ipse nunc tui obliviscaris; quantò magis amici post mortem tui obliviscentur?* 4. Ut ex animo remittat injuriam omnibus, qui ipsi inimici & molesti fuerunt, ad imitationem & amorem Christi, qui moriens pro crucifixoribus oravit, dicens: *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt*, 5. Ut ipse veniam postulet ab omnibus, quos dicto vel facto offendit.

Quando autem advertit infirmum mortis nuncio angi aut turbari, debet in promptu habere motiva, quibus mortis horrorem minuat, & ad sequentes resignationis actus ægrum inducat: quæ etiam pro sanis valere possunt ad tollendum nimium affectum erga res mundanas.

§. 2.

Remedia inducentia ad Resignationem, contra nimium mortis horrorem.

1.

COgita N. Deum esse supremum Dominum vitæ ac mortis, ac proinde vitæ usuram, quam tibi hactenus gratis dedit, quovis tempore pro suo arbitrio repetere posse. Dic ergo cum Jobo: *Dominus dedit, Dominus abstulit, sit Nomen Domini benedictum.*

2.

Statutum est omnibus hominibus semel mori, mortuus est ipse Christus, mortua est Virgo Deipara, &c. Nemo autem melius novit, quando nobis expediat finem vitæ imponere, quàm æterna Dei sapientia. Ille verò tanquam amantissimus Pater hunc tibi vitæ terminum ab æterno destinavit. Dic ergo cum Christo in horto & brevi morituro. *Pater mi, non mea, sed tua voluntas fiat.* Et cum Apostolo: *Mihi vivere Christus est & mori lucrum. Sive vivimus sive morimur, Domini sumus.*

3.

Tam stultum est nolle mori, quàm nolle esse de numero hominum quorum nè unus quidem à moriendi necessitate eximitur. Si ergo aliquando moriendum est, quando potiùs, quàm hoc tempore, in quo habes tam multa adjumenta piè, ac feliciter moriendi cum præsentia Sacerdotis, cum Ecclesiæ Sacramentis, cum amicorum precibus & Sacrificiis. Quàm multi sunt casus in quibus posteà facilè contingeret te abripi morte subitaneâ sine cruce, sinè luce, sinè absolutione, sinè extremis Sacramentis, cum periculo salutis æternæ, sicut multis assiduò contingit.

4.

Quid est hæc misera vita, nisi carcer animæ, nisi exilium à patria cœlesti, nisi gehenna curarum, dolorum, morborum, molestiarum, in qua semper una miseria alteri succedit: *Homo natus de muliere brevi vivens tempore repletur multis miseriis.* Nonne præstat simul & semel omnibus his malis liberari, & ad illam patriam tendere, in qua neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultrà. Ubi amodò dicit spiritus, ut requiescant à laboribus suis.

5.

Multi Viri sancti & sapientes finem hujus vitæ magnis votis expetebant, ut malis hujus vitæ, & peccandi periculis liberati ad æternos Christi complexus evolarent. Sic S. Ignatius Martyr, sic S. Catharina Senensis mortem ultrò invitabant, S. Theresia admirans dicebat, ô mors, quis te metuat, cùm vitam parias! Dic ergo cum Apostolo: *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus.* Et *Cupio dissolvi, & esse cum Christo.* Et cum Regio Propheta, *Lætatus sum in his, quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus.*

6.

Inquiro, cujus rei desiderium possit te in hac vita remorari? An cupiditas fruendi amicis? Multò major amicorum & cognatorum numerus te in cœlo expectat: tot majores tui, tot avi, proavi, patrui, vicini, cognati, fratres fortè & sorores, filii & filiæ præcesserunt, reliqui omnes ad unum brevi sequentur. *Non enim hic habemus manentem civitatem, sed futuram inquirimus.* An te trahit cupido utendi adhuc tuis bonis, aut hujus lucis usura? At moriendo nihil horum perdis, sed tantùm commutas in melius: nam anima tua cùm sit immortalis, in altera vita fruetur bonis multò majoribus, & nunquam perituris. Docente Apostolo, *Nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis descendit, quæ paravit Deus iis, qui diligunt illum.*

Si dicas, te tantùm desiderare longiorem vitam, ut possis meliùs Deo servirẽ, & ad æternitatem te comparare. At fortè diutiùs vivendo, longius à salute recederes. *Accidit plerumque,* inquit August. *ut qui crescit ætate, crescat & iniquitate.* Uti factum est in ipso Salomone. Fac igitur nunc, quod tunc fieri velles. Potes uno die vel horâ, intensis actibus, & ardenti Dei amore plures vitæ annos adæquare. Et testatur ipsa Scriptura, aliquos ex hac vita magno DEI favore citiùs evocari, nè per longiorem vitam pereant; nec tamen ideò minùs mereri. Audi Scripturam Sapient. 2. *Raptus est, nè malitia mutaret intellectum ejus,* &c. *Consummatus in brevi explevit tem-*

pora

pora multa. Dic ergo cum magno erga paternam Dei providentiam affectu. *Domine, tu optimè nôsti quid mihi expediat: da quod jubes, & jube quod vis, paratum cor meum Deus, paratum cor meum, ut faciam sanctissimam voluntatem tuam.*

§. 3.

Incitamenta ad patientiam contra morbi dolores.

1.

AMice N. nonne desideras sequi Christum Salvatorem tuum, qui pro te multa passus est? Dices haud dubiè, desidero. Audi igitur Christum tibi loquentem. *Qui vult venire post me, tollat Crucem suam & sequatur me.* Ecce hi dolores sunt tua Crux, quam debes portare ut Christum sequaris. Si oportuit Christum pati, ut intraret in gloriam suam, quomodo poteris tu sine patientia intrare in gloriam alienam? Dolores tui, fateor, magni sunt, sed dolores & tormenta Christi fuerunt multò majora. Cogita illius sudorem sanguineum, quo ex sola Passionis suæ consideratione toto corpore perfusus est. Si capitis dolore cruciaris; respice caput ac frontem Christi Salvatoris tui acerbissimis spinarum aculeis undique sauciatam. Si pectoris, aut lateris molestiâ torqueris; aspice latus Christi tui crudelissimâ militis lanceâ perforatum. Si in manu, aut pede dolorem sustines; converte oculos ad Christi manus & pedes acutissimis clavis Cruci affixos. Deinde magno affectu dices. *Non est Discipulus super Magistrum: Si Dominus & Salvator pro delictis meis tanta sustinuit, quantò magis debeo ego ex illius amore aliquid sustinere.*

2.

Cogita, te per morbi dolores patienter toleratos futuras Purgatorii pœnas ex parte, vel ex toto compensare, & magnum cœlestis gloriæ incrementum acquirere, monente Apostolo 2. Cor. 4. *Momentaneum, & leve tribulationis nostræ æternum gloriæ pondus operatur in nobis.* Et iterum ad Rom. 8. *Non sunt condigna passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis.* Dic ergo cum S. Augustino *Domine hic ure, hic seca, ut in æternum parcas.*

Ecce in hunc finem Christus ex pretioso Calice Passionis suæ hos dolores tibi propinat. Nonne ipsius Calicem libenter acceptabis, & hos dolores, licèt amaros, ex illius amore exhauries, cum ipso dicens. *Calicem, quem dedit mihi Pater, quomodo non bibam illum? Pater, si non potest Calix ille transire, nisi bibam illum, fiat voluntas tua.*

Nonne magni faceres, si quis tibi sacratissimæ Crucis Christi reliquias insignes, aut particulas aliquas donaret? Ecce tibi Christus

ipſe mittit hos dolores tanquam particulas graviſſimæ Crucis, quam ipſe in corpore & in anima ſua ex tui amore ſuſtinuit. Dic ergo ex toto corde Salvatori tuo.

Domine IESV Chriſte, ad amorem & gloriam tuam ſuſcipio de paterna manu tua omnes ac ſingulos hujus morbi dolores ac moleſtias, tanquam totidem reliquias ſanctiſſimæ Crucis tuæ mihi à te donatas, Illas tanquam tales amplector & exoſculor: & eas in corporis & cordis mei theca cum patientia, imò etiam cum gaudio portare deſidero. Salve Crux pretioſa, quæ decorem traxiſti de membris Domini mei IeſuChriſti. Suſcipe me diſcipulum ejus, qui pependit in te: ut per te me recipiat, qui per te me redemit. Chriſto confixus ſim Cruci, vivam ego, jam non ego, vivat verò in me Chriſtus.

Cogita, quomodo Sancti omnes optabant ſtigmata vulnerum Chriſti in ſuo corpore geſtare. Quomodo S. *Paulus* gloriabatur ſe ſtigmata Domini Jeſu in ſuo corpore portare. Quomodo S. *Franciſcus* pro ſummo favore cicatrices quinque vulnerum Chriſti in ſuo corpore ſuſcepit, etiamſi ex illis copioſus ſanguis proflueret. Quomodo S. *Catharina Senenſis* cum ingenti gaudio ſimilem gratiam à Chriſto complexa eſt, licet tantos dolores inde ſentiret, ut ſe morituram putaret. Certiſſimum autem eſt, & fide credendum, illos dolores ac moleſtias magno Dei favore & munere tibi conceſſos eſſe, ſi illos ad honorem, aut amorem Dei patienter ſuſtineas. Dic igitur ex animo cum Sanctis illis Deo chariſſimis.

O *Deus, ô* Salvator *dilectiſſime ad amorem & honorem divinæ Majeſtatis tuæ ſuſcipio de manu tua hos cruciatus ac moleſtias, eosque complector tanquam Stigmata vulnerum tuorum, & veſtigia tormentorum, quæ in ſacratiſſimo Corpore ſuſtinuiſti. Et utinam eodem amoris ſenſu ea in corpore meo ſuſtinerem, quo S. Paulus Apoſtolus, S. Franciſcus Confeſſor Seraphicus, S. Catharina Senenſis, aliique tibi dilectiſſimi.*

Vtinam haberem illum pro te patiendi ardorem, quem habuit S. Laurentius, *dum ſuper ardentes prunas in craticula verſaretur. Quem habuit* S. Stephanus, *dum inter lapidum imbres toto corpore contunderetur. Quem habuit* S. Sebaſtianus, *dum ſagittis undique configeretur. Quem habuerunt reliqui Martyres & amici tui, quorum maximum gaudium erat pro te ſecari, uri, laniari. Quod mihi deeſt tu ſupplere digneris, Salvator mi, cum quo vivere volo & mori. Amen.*

§. 4.

De exercitio Fidei, Spei, & Fiduciæ in Deum.

UT æger diſponatur ad actus efficaces Amoris & Contritionis, plurimùm juvat illum primò excitare ad vivam Fidem &

& fiduciam erga Deum, ac merita Christi, aliaque Fidei mysteria, quantùm personæ dispositio patietur; nam ùt ait Apostolus ad Heb. 11. *Sinè Fide impossibile est placere Deo.*

Quòd si esset æger qui in Fide vacillaret, & confirmari indigeret, proponi possent illi breviter quædam ex argumentis, quæ pro Ecclesia Romana supra in *Controversiis* exposuimus.

Itaque inducendus est æger, ut devotè & attentè recitet Symbolum Apostolorum: vel ipse Sacerdos illi præeat singulas Symboli partes pronunciando. Quòd si infirmior sit, quàm ut hoc commodum, aut consultum videatur: procedat Sacerdos per paucas interrogationes hoc modo.

Nonne credis in Deum & Salvatorem nostrum IESVM Christum, &c. Credo. *Nonne cupis vivere & mori in Fide, quam sancta Romana Ecclesia credendam proponit?* Cupio. *Abrenuncias omni diabolicæ suggestioni, quæ possit tibi in contrarium occurrere nunc & in hora mortis?* Abrenuncio in perpetuum: & utinam possem Fidem hanc sanguine meo consignare.

Nonne spem tuam & firmam fiduciam salutis æternæ habes repositam in Dei misericordia, & meritis Salvatoris nostri Iesu Christi? Respondet æger: *In te Domine speravi, non confundar in æternum.*

Dic ergo cum Jobo c. 19. *Scio, quia Redemptor meus vivit, & in novissimo die de terra resurrecturus sum, & in carne mea videbo Deum Salvatorem meũ: quem visurus sum, & oculi mei conspecturi sunt & non alius. Reposita est hæc spes mea in sinu meo.*

Debes igitur scire, nulla esse peccata tam multa aut magna, quæ remitti non possint per infinita Christi merita, quæ per Sacramenta, aut sinceram cordis Contritionem nobis applicantur. Exemplum habes in *S. Magdalena*; quæ quamvis esset magna in civitate peccatrix, postquam seriò ad Christum conversa est, & de peccatis doluit, dixit ei Dominus: *Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multùm.* Et latro, qui tantùm in Cruce ultimâ vitæ horâ cum fiducia dixit: *Domine memento mei cùm veneris in regnum tuum:* statim à Christo audivit: *Amen dico tibi, hodie mecum eris in Paradiso.*

Respice Christum in Cruce expansis brachiis paratum te ad suum complexum & gratiam admittere, modò tu velis totâ cordis fiduciâ ad illum recurrere. Audi illum ultrò invitantem: *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.*

Cogita, Deum Patrem esse benignissimum, qui non vult mortem peccatoris, sed magis ut convertatur & vivat. Ipse te creavit, ipse te ad Ecclesiam suam vocavit, ipse te per Filium suum

unigenitum redemit. Accurre igitur ad ipsius sinum, tanquam creatura ad Creatorem, servus ad Dominum, redemptus ad Redemptorem, filius ad Parentem. Ipse est, qui *filium* etiam *Prodigum* post multa flagitia ad se reducem cum gaudio recepit. Tu tantùm dic corde contrito, *Pater peccavi in cœlum & coram te, & jam non sum dignus vocari filius tuus.* Et ipse cum lætitia paterna viscera expandet, dicens: *Gaudere oportet & exultare, quia filius meus hic mortuus erat, & revixit, perierat, & inventus est.* Testatur enim, *majus esse gaudium in cœlo super uno peccatore pœnitentiam agente, quàm supra nonaginta novem justis, qui non indigent pœnitentiâ.*

Postquam Sacerdos hæc aut alia fiduciæ motiva cum affectu exposuit, suggeret per intervalla aliquam ex sequentibus sententiis, identidem ab ægro ore vel corde repetendam. *Domine, si habes unde me damnare potes, habes etiam unde potes salvare: misericodia Domini super omnia opera ejus. Quomodo pater miseretur filiorum, ità misertus est Dominus timentibus se. Domine non timebo mala, quoniam tu mecum es. Pone me Domine juxta te, & cujusvis manus pugnet contra me. Protector noster aspice Deus, & respice in faciem Christi tui. Ad te Domine levavi animam meam, Deus meus in te confido non erubescam. Pater meus, & mater mea dereliquerunt me, Dominus autem assumpsit me. Iuxta est Dominus his, qui tribulato sunt corde, & humiles spiritu salvabit. Magna est super cœlos misericordia tua, & usque ad nubes veritas tua. Quis unquam speravit in Domino & confusus est? In te Domine speravi, non confundar in æternum.* Hoc postquam repetiit æger, concludere potest Sacerdos hâc oratione. *Deus, cui proprium est misereri semper & parcere, suscipe deprecationem nostram, ut nos & omnes famulos tuos, quos delictorum catena constringit, miseratio tuæ pietatis clementer absolvat. Per Christum Dominum nostrum, Amen.*

§. 5.

De exercitio Amoris in DEVM & perfectæ Contritionis.

ACtus hic maximi momenti est, & ad illum æger aut moribundus omni conatu adjuvandus est: nam si in susceptione Sacramentorum aliquid forte obicis quocunque modo intervenerit, hic actus est & quidem solus, qui peccatorem reddit salutis suæ absolutè securum. Proinde ad illum primò per idonea motiva disponendus est, deinde ipse actus pro viribus eliciendus.

Primò, considera N. Dei bonitatem, Majestatem, excellentiam infinitam

infinitam super omnes creaturas, quas ipse solo nutu voluntatis suæ ex nihilo produxit, & infinitâ benignitate assiduò regit & conservat. Infinitæ ejus majestati ac bonitati debetur à te, & ab omnibus, amor infinitus. O utinam possimus illum rependere! Sed quia amoris infiniti incapaces sumus, tantùm mandat nobis, ut diligamus ipsum ut Deum & Dominum super omnes creaturas ex toto corde, & ex tota anima, & ex totis viribus nostris, sic ut pro nulla re hujus miseræ vitæ velimus ipsum offendere, aut ab illo separari. Nonne N. hoc tibi æquum & justum videtur? Quid enim justius, quàm ut Deum, & Creatorem, & Dominum, qui omnibus creaturis infinitè dignior est, super omnes creaturas diligamus. Dic ergo tandem.

Diligo te Deus meus, diligo te ex toto corde meo, ex tota anima mea, & totis viribus meis super omnes res hujus mundi; & utinam ampliùs & ampliùs diligerem. Et utinam ab amore tuo nunquam peccando recessissem: certè cum gratia tua nunquam ampliùs recedam.

Considera secundò, quare in hoc mundo creaturas aliquas magno amore complectimur? Nempe propter aliquam pulchritudinem, quam in illis videmus, vel dulcedinem, quam in illis sentimus, vel benignitatem, quam in illis experimur. Illa ipsa pulchritudo, dulcedo, benignitas, est in Deo infinities major & perfectior, à quo omnis pulchritudo & amabilitas creaturarum, sicut tenuis radius à sole & rivus exiguus ab oceano descendit. Si igitur in creaturis tenues umbras, & rivos divinæ bonitatis adamamus, quantò magis ipsum omnis boni fontem & originem diligere debemus.

O quàm serò te cognovi pulchritudo æterna, quàm serò te amavi bonitas infinita! Nunc certè super omnia te unum amo, & amare desidero in æternum.

Deus meus & omnia! Quid mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram, Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum.

Considera tertiò, beneficiorum à Deo acceptorum magnitudinem ac multitudinem, ex mera ac gratuita Dei benignitate. Creavit te ad imaginem & similitudinem suam ex innumeris hominibus, quos tuo loco creare potuisset. Corpus tibi dedit præ multis aliis integrum, & sanum, non claudum, aut cæcum, aut informe, &c. Animam tibi donávit immortalem, rationis capacem, & multis naturæ & gratiæ donis præditam. Et quem in finem sic te creavit? Ut post hanc vitam cum ipso Deo felicitatis & gloriæ æternæ particeps efficiaris, quo nullum majus donum excogitari potest. Si ergo diligis parentem, qui tantùm corpus tuum genuit, & pauco-

rum tantùm annorum hæreditatem tibi comparavit, quantò majori dilectione & affectu debes Deo adhærere, qui non tantùm corpus, sed etiam animam immortalem, & hæreditatem æternam tibi in cœlis præparavit.

O Creator mi, ô Pater æterne, diligo te super omnem mundi dilectionē, non tantùm quia ego hæc à te bona accepi, sed quia in teipso tam bonus es, tam pius, tam benignus, ut me indignum tot tuis donis ac bonis prævenire dignatus fueris. Et interim ego in te peccando fui tam ingratus, quando tu erga me fuisti tam gratiosus.

Considera quartò, postquam Dei dona, & spem salutis æternæ peccato perdidisti, quomodo per filii sui mortem, Passionem ac Sanguinem te à suppliciis æternis redemit. Quomodo iterum, iterumque relabentem ab inferni pœnis toties conservavit, in quibus hoc momento arderes, nisi Deus erga te divinæ justitiæ rigorem continuisset.

Sic ergo Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret: sic dilexit hanc animam meam ut per ejus Sanguinem me à morte æterna conservaret. Quid ego retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Suscipe saltem cor meum, & animam meam, & amorem meum, & vitam meam: ut amore amoris tui moriar, qui amore amoris mei dignatus es mori in ligno Crucis.

Considera quintò, immensam ac perpetuam Dei ac Salvatoris tui in te charitatem, in eo, quòd velit in Sacramento Eucharistiæ nobiscum assiduò permanere, & seipsum nobis in cibum & alimentum præbere, dicens: *Qui manducat meam Carnem & bibit meum Sanguinem in me manet & ego in eo.* Et, *Qui manducat hunc panē vivet in æternum.* Quænam mater adeò tenerè diligit filium suum, ut illi carnem & sanguinem suum in alimentum præbeat: Christi verò in nos amor omnium hominum amorem adeò superat, ut satis illi non fuerit morte suâ nos redimere, sed etiam voluerit carnem, & Sanguinem, & animam, & divinitatem suam nobis in escam, in solatium, in vitæ æternæ pretium relinquere.

Dic ergo cum S. Augustino: *O anima mea, si pigeat amare, non pigeat te saltem redamare Deum & Salvatorem tuum, tali amore te prævenientem. O amor mi! Si deliciæ tuæ sunt esse cum filiis hominum, quomodo non erunt deliciæ meæ esse tecum. Diligam ergo te fortitudo mea Dominus firmamentum meum, & refugium meum, & liberator meus, & amor meus in æternum.*

Considera sextò, ingentia beneficia, quæ Deus præ multis aliis ex speciali amore tibi in particulari concessit. Primò vocavit te ad veram Ecclesiam & Fidem, sine qua nulla est salvatio, idque pecula-

peculiari favore & auxilio, teste Christo, Joan. 6. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater meus traxerit illum.* Cogita, quàm multa hominum millia in sua infidelitate & hæresi æternùm pereant, quos si Deus tuo loco ad suam Ecclesiam ità vocasset, fortè multò ardentiùs illum coluissent & amassent. Cogita, quid de te factum fuisset, si Deus permisisset te nasci ex parentibus hæreticis, aut educari inter amicos aut cognatos hæresi infectos, qui te in errorem & damnationem abduxissent.

Secundò, quomodo divina providentia non permiserit, ut sinè Baptismo in utero matris extinctus fueris, ut multi alii.

Tertiò, quòd ab infantia nactus fueris Magistros probos & Catholicos, qui te in timore Dei, & amore virtutis continuerunt, ne inter homines sceleratos & perditos vitam duceres.

Quartò, Quòd tibi præ multis aliis præbuerit usum frequentē Sacramentorū, à subitanea morte, & à damnatione æterna conservaverit, ut possis in gremio Ecclesiæ mori, Sacerdotis absolutionem obtinere, in perfecto Dei amore & gratia vitam terminare, & ad salutem æternam cum Christo & Sanctis in cœlo pervenire. Verè potes ex animo cum Propheta dicere: *Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi. Quomodo non diligam illū super omnia, qui quodammodò super omnes me dilexit? O mi Deus, desidero te amare super omnia, sicut te diligunt Angeli in cœlo, sicut te diligunt Apostoli & Martyres, & sicut te dilexit sanctissima Virgo Deipara, cum qua ex toto corde & affectu dico: Magnificat anima mea Dominū, & exultavit spiritus meus in Deo salutari meo.*

Et ut possim quantùm in me est amorem amore compensare. *Suscipe Domine universam libertatem meam, accipe memoriam, intellectum, & voluntatem meam. Quidquid habeo ac possideo, mihi largitus es, id totum tibi restituo, ac tuæ voluntati trado gubernandum. Amorem tuum cum gratia tua mihi dones, & dives sum satis, nec ultrà posco in rebus creatis.*

Quando advertet Confessarius pœnitentem suum his motivis excitatum, & ad Dei amorem inflammatum esse dum ferrum candet, poterit primò cum illo recitare aliquos actus Charitatis & Contritionis infra exprimendos, ut ad Confessionem generalem, aut particularem, aut ad alia Sacramenta disponatur. *Secundò*, suadere, ut ex Dei amore ignoscat omnibus qui illum offenderunt. *Tertiò*, hortari, ut ab omnibus veniam postulet quos dicto, aut facto offendit. *Quartò*, ut morbi molestias, aut mortem ex Dei amore libenter suscipiat. *Quintò*, ut promittat præstare debita, aut alia, quæ judicat ad ægri salutem necessaria. *Sextò*, ut

proponat, si Deus vitam ulteriorem dederit, optimo pietatis exemplo aliis prælucere.

§. 6.

Actus varii Contritionis & Amoris DEI super omnia.

I.

O Magne Deus! Te amo super omnia, te diligo ex toto corde, ex tota anima & ex omnibus viribus meis: ac firmissimè propono omnia mandata tua implere, omniaque te aspirante peccata vitare. Et quare? non aliâ causâ, quàm ob immensam perfectionem, incomprehensam potentiam, altissimam sapientiam, infinitam bonitatem tuam, sive propter teipsum, & quia omni amore dignissimus es. O Pater! ô Fili! ô Spiritus sancte! ô sanctissima Trinitas! ô Deus meus & omnia.

II.

Domine Jesu Christe, verus Deus, & verus homo, Creator & Salvator meus, doleo ex toto corde meo, quòd te offenderim, quia tu Deus meus es, & te amo super omnia, firmiterque statuo, nunquam posthac peccare, sed omnes peccandi occasiones evitare. Propono quoque peccata mea confiteri, pœnitentiam, quæ injuncta fuerit, exsolvere, &, si quid alicui debeam, restituere. Amore etiam tui remitto injuriam omnem à quocunque mihi illatam. Insuper & expianda peccata mea, offero Majestati tuæ vitam, labores, & bona opera mea universa. Ut verò humillimè peccatorum meorum veniam efflagito, ità confido, ab infinita bonitate tua per merita sanctissimæ Passionis, Sanguinis & mortis tuæ, ea mihi remittenda: præstandam etiam gratiam, quâ vitam meam emendem, & in sanctissimo servitio tuo in finem usque perseverem, Amen.

III.

Delicta mea, Deus meus, expavesco, & ante te erubesco, cùm veneris judicare, noli me condemnare. Doleo Deus cordis mei, doleo ex toto corde meo, quòd offenderim ac læserim supremam bonitatem ac majestatem tuam. O cur unquam displicui tibi! ô amabilissima bonitas! ô Majestas colendissima, doleo jam ex solo sincerissimo amore tui, qui amari super omnia infinitè dignus es. Amo te Deus meus: & amare te & glorificare te volo in æternum, Amen.

IV. O

IV.

O Deus meus, Amor meus, omne bonum meum, & in te infinitè bonus, infinitè benignus! utinam nunquam offendissem te infinitè amabilem, nec offenderem posthac in æternum! Hoc ego, Pater sancte, præstare desidero omnium creaturarum mihi possibili affectu, & hoc desiderium ac propositum toties renovare, quoties respiro, quoties vivo, nunc & in æternum.

V.

Deus meus & omnia, doleo purè propter te, quòd unquam offenderim te infinito honore, amore, obsequio dignissimum, & cum omnibus Sanctis & servis tuis tuum beneplacitum amplector, & amplectar in æternum. Da quod jubes, & jube quod vis.

VI.

O Deus meus! ô Jesu cordis mei! quàm bonus semper fuisti erga me! & heu, quàm ingratus ego erga te! Ignosce Pater mi, ignosce Pater misericordiarum, & concede, ut ex toto corde deinceps adhæream tibi & sanctissimæ voluntati tuæ in tempore atque æternitate, Amen.

§. 7.

Praxis eadem per breves interrogationes, quando æger loqui vix potest.

NOnne firmiter credis omnia, quæ tibi Deus per Ecclesiam Romanam credenda proponit? Credo, in ea fide mori volo.

Nonne fiduciam tuam omnem in Deo Jesu tuo defixisti? Defixi, & fidenter dico; In te Domine speravi, non confundar in æternum; quoniam tu Domine singulariter in spe constituisti me.

Nonne Deum amas super omnia propter infinitam ejus bonitatē? Amo, & amabo in æternum Deum meum, Creatorem meum; utinam diligerem te Salvator mi, eo amore, quo dilexit te mater tua, quo diligunt te in cœlo Sancti tui in æternum.

Nonne doles ex animo te Deum toties offendisse, quem summo amore prosequi debueras? Doleo, idque Dei solius causâ, quia divina illius majestas toties à me peccando offensa est.

Nonne te Deo totum tradis, qui tibi totum dedit? Trado in manus DEI, vitam & mortem meam, ut de iis pro suo arbitratu disponat.

Nonne, si Deus te pristinæ sanitati redderet, aliter vitæ tuæ rationes institueres? instituerem, & ardentiùs quàm hactenus Deum meum amarem, eique servirem.

§. 8.
Ad sacrum Viaticum præparatio.

Viaticum differt à Communione ordinaria, quòd in hac petamus à Deo gratiam benè vivendi, per hoc autem gratiam benè moriendi; idque viatici nomen designat, quod nihil aliud est, quàm annona, sive commeatus ad futurum iter. Sed quò longior via est à terra in cœlum, ad quod moribundus properat, eò S. Mater Ecclesia filios suos decedentes Viatico instruit potentiore Corporis & Sanguinis Christi.

Forma dandi Viaticum hæc est: *Accipe frater* (vel soror) *Viaticum Corporis Domini nostri Iesu Christi, qui te custodiat ab hoste maligno, & perducat in vitam æternam, Amen.*

Forma verò Communionis ordinariæ: *Corpus Domini nostri Iesu Christi custodiat animam tuam in vitam æternam.*

Qui manè celebravit, vel communicavit, & postea eodem die incidit in periculum mortis, potest iterùm Communionem sumere non jejunus permodùm Viatici. Et, si posteà periculum duret, & æger id multùm desideret, potest idem permitti post unum alterumve diem. Conc. enim Constantiense *Sess.* 13. tempus non limitat, quando dicit in casu infirmitatis Eucharistiam dari posse non jejuno. Aliàs interstitium ordinarium solet esse 7. vel 8. dierum.

Potest dari viaticum ægro, qui ex febri in delirium incidit, si anteà illud desideraverit, aut signa Contritionis ediderit, nec appareat periculum irreverentiæ. Ità Rituale Rom. Item damnato ad mortem, etiam non jejuno, si necessitas urgeat.

Quilibet Sacerdos in extrema necessitate, si Parochus desit, potest præbere Viaticum. Et, si alia hostia non suppetat, potest Sacerdos ex hostia majori, quâ celebrat, particulam pro moribundo reservare.

Sacerdos allaturus Viaticum, conetur anteà, si tempus suppetat, excitare in ægro magnum desiderium hujus Sacramenti, idque ut præstet efficaciùs, verba Ecclesiæ augustissimum Convivium venerantis proponat. *O sacrum Convivium, in quo Christus sumitur! recolitur memoria Passionis ejus, mens impletur gratiâ, & futuræ gloriæ nobis pignus datur.* Puncta hic quatuor consideret, quasi totidem sacratissimi epuli fercula.

1.

Ad illa verba, *O sacrum Convivium, &c.* perpendat SS. Eucharistiam dari viatoribus permodùm cibi. nè deficiant in via ad patriam cœlestem; grandis enim adhuc restat via, hostibus multis ac latronibus infestissima: ideoque Servator tuus, amicè, nè animum despondeies, paravit in conspectu tuo mensam adversùs eos, qui tribulant te; ad hanc mensam ubi dignè accubueris, dices audacter: *Si ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es Domine.* Quare S. Nicolaus Tolentinus tam enixè V. Eucharistiam expetebat? *Vt tanto,* inquit, *Viatico munitus non deficiam in via ad cœlestem patriam profecturus; & si ob demerita mea impius Belial hostis meus mihi occurrerit, possim fidenter dicere: Dominus mihi adjutor, & ego despiciam inimicos meos.*

2.

Recolitur memoria Paßionis ejus. Ideò autem voluit Dominus Passionis suæ apud nos jugem esse memoriam, quòd in ea divitias nostras spesque omnes sitas habere debeamus.

B. Hugo à S. Victore tria in votis habuisse dicitur. 1. Ut cibus ultimus esset Eucharistia. 2. Ut ultima cogitatio, sive meditatio esset de Passione Domini nostri Jesu Christi. 3. Ut supremum verbum esset dulcissimum JESU nomen. Quidni & tu ejusmodi vota concipias?

3.

Mens impletur gratiâ. Quòd corporeus cibus corpori, hoc panis ille cœlestis præstat animæ: ille membra corporis, hic animæ potentias reficit, nutrit, confirmat.

4.

Futuræ gloriæ nobis pignus datur. Quis ad illud pignus non fidenter aspiret, quòd opem certam æternæ vitæ adducit?

Ubi verò allata fuerit Venerabilis Eucharistia, quantùm infirmitas patietur, Deum præsentem veneretur, atque adoret. Sæpè visa est Eucharistia morituris vires addere, ut in illo supremi temporis articulo, suum in Deum amorem religionemque palam facerent. Exemplo sit S. Guilielmus Archiepiscopus Bituricensis, qui, licèt animam agere videretur, simul atque Deum suum ad se venire cognovit, perinde acsi morbus omnis remisisset, de strato prosiliens, concito gradu Servatori suo processit obviam, eumque flexis humi genibus totusque lachrymis diffluens, quantâ potuit animi corporisque demissione veneratus est, instantemque illi agonem suum commendavit.

Tum

Tum in ægro iterùm excitet Sacerdos vehemens sacratissimi viatici desiderium, in quem finem breviter repeti poterunt prædicta; tum exempla adferri eorum, qui ardentissimè cœlesti hoc pane vitâ excessuri muniri voluerunt.

S. Maria Magdalena admonita, ut cœlum peteret, etsi itineris duces Angelos haberet, hoc tamen iter ingredi renuit, nisi priùs Christum, Dominum Angelorum, comitem & ducem haberet.

S, Ambrosii Mediolanensium Præsidis desiderio, quod præ morbi magnitudine aperire non poterat, Deus miraculo satisfecit, nam nocte divinitùs admonitus Vercellensis Episcopus, allatâ Venerabili Eucharistiâ, Viatico illum refecit.

His aliisque æger accensus, quàm maximâ potest reverentiâ divinum viaticum recipiat: quo accepto, consideret nobilis hujus cibi dignitatem, repetitisque Fidei, Spei, ac Charitatis actibus, dicat; *Mane nobiscum Domine, quoniam advesperascit, & inclinata est jam dies. Breves dies mei sunt, & solùm corpori meo superest sepulchrum. Bone Iesu esto mihi Iesus & Salvator, tibi corpus & animam committo.*

§. 9.

Ad extremam Vnctionem dispositio.

FOrma conferendi in Rituali exprimitur: iterari potest, quando novum mortis periculum incurrit. Ministranda est etiam amentibus, licèt illam anteà non petierint. Pueris etiam danda est post septimum annum, si habeant usum rationis, etsi nunquam communicaverint. Alias resolutiones vide suprà *Part.4.c.6.* ubi de Extrema Unctione agitur.

Effectus hujus Sacramenti ex Concilio Florentino est mentis sanitas, &, quantùm expedit, etiam corporis. Hinc Sacerdos refutet errorem & timorem illorum qui cupiunt semper differri Extremam Unctionem, eò, quòd persuadeant sibi eâ collatâ de vita actum esse. Cardinalis Bellar. asserit ideò rariores ægros hunc sanitatis fructum decerpere, quòd seriùs ad hanc vitæ arborem accedant.

Narrat Joannes Nider, Rupertum quendam Imperatorem circa annum Christi 1400. hujus opinionis aspergine non leviter tinctum fuisse; at non impunè: nam continuò tot tamque gravibus scrupulis torqueri cæpit, ut propius nil fuerit, quàm ut non modò de corporis, sed & de animæ salute deturbaretur. Impediit Dei favor. Spiritualis hæc ei medicina adhibita, dumque orationes ejus pietatis plenissimas percipit; ò me imprudentem inquit, qui orationes

nes

nes tam pias hactenus neglexerim. Ignoſcat Deus inſipientiæ meæ: & verò ignovit, vitæ annos inſuper non paucos indulſit, quibus imperium ſuum ſoſpes adminiſtravit.

Dum æger inungitur, animum his aliisque ſimilibus orationibus paſcat: *Ieſu Fili David miſerere mei: Deus in adjutorium meum intende, Domine ad adjuvandum me feſtina: Bone Ieſu dic animæ meæ, ſalus tua ego ſum.*

Sacerdos peractâ Unctione ægrum animet ad fiduciam recuperandæ ſanitatis, ſi id animæ profuturum ſit, divinoque placito conſentaneum; atque in hunc finem has aliaſque orationes recitet.

Concede hunc famulum tuum quæſumus, Domine Deus, perpetuâ mentis & corporis ſanitate gaudere, & glorioſæ B. Mariæ ſemper Virginis interceſſione à præſenti liberari triſtitia, & æternâ perfrui lætitiâ. Omnipotens ſempiterne Deus, ſalus æterna credentium, exaudi nos pro infirmo famulo tuo N. pro quo miſericordiæ tuæ imploramus auxilium, ut redditâ ſibi ſanitate, gratiarum tibi in Eccleſia tua referat actiones.

§. 10.

Admonitio ad præſentes de morte.

POſtquam æger expiraverit, Sacerdos animam ejus circumſtantibus commendet, dicatque nullo modo defunctum efficaciùs ab iis juvari poſſe, quàm ſi purgatâ ſtatim per Confeſſionem conſcientiâ ad Communionem religiosè accedant, ejusque fructum permodùm ſuffragii defuncto impertiant.

Deinde adhortetur præſentes de adhibenda cura ad felicem mortem obeundam. 1. Quia ab illa beata æternitas dependet. 2. Moneat ad hanc obtinendam neceſſe eſſe per rectam vitæ innocentis viam ambulare, & frequentem Sacramentorum Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ uſum adhibere. 3. Conſiderent pretioſum eſſe tempus quod ad ſalutem operandam conceditur. 4. Maximè certam omnibus eſſe mortem, horam verò mortis incertam. 5. Exiguo labore ingentes theſauros comparari poſſe. 6. Nihil nos hinc aſportaturos præter virtutum bonorumque operum fructus. 7. Id nunc agendum, quod feciſſe optaremus, ſi modò ſupremum vitæ momentum adeſſet.

APPEN-

APPENDIX.

QUIA VERO NON MODO CUM MORIBUNDIS ATQUE INFIRMIS, SED ETIAM CUM ALIIS, IISQUE VARIIS HOMINUM STATIBUS SÆPE SÆPIUS AGERE OBTINGIT VIRO APOSTOLICO:

Placuit iterum hic utilissimas doctrinas aliquot ex Instructione practica

R.P. TOBIÆ LOHNER S.J.

DE

CONVERSATIONE

EX CAP. III.

JUXTA PRIMAM EDITIONEM

In 12. Paragraphos distinctas apponere.

§. I.

Quomodo cum Hæreticis agendum sit.

1.

HAbenda ad illos sincera charitas, pulsis ex animo cogitationibus, quæ quoquomodo illorum apud nos existimationem minuant.

2. Concilianda illorum benevolentia, ut vicissim nos ament & benè de nobis sentiant. Quod obtinebimus, si eos comiter alloquamur, si in familiari sermone de iis duntaxat rebus agamus, de quibus inter utrosque convenit, omni altercatione sublatâ; si abstineamus ab omni convitio & verbo contumelioso, neque vocemus facilè hæreticos, sed Augustanæ confessione addictos, aut putatos Evangelicos; si aliquibus misericordiæ & charitatis operibus, maximè quibus juncta sit humilitas, subvenia-

subveniamus; si pro ratione statûs debito eos honore prosequamur, loquamur de iis, & eorundem sectæ asseclis honorificè, quantùm ratio admittit.

3. Omni studio curandum, ut avocentur à vitiis, sic enim sponte suâ ipsos etiam errores tandem deponent, uti experientiâ probatum est.

4. Conandum, ut aptis sermonibus & mediis tollatur radix hæresis, quæ in plerisque est contemptus gratiarum Dei & judicii proprii fiducia.

5. Assiduè per orationem Deo commendentur, sic enim fortè interea perinde Dei auxilio victas dabunt manus, atque olim orante Moyse Amalicitæ dederunt.

6. Licèt non videatur consultum, ut cum hæreticis publicè & coram aliis disputetur, quia hi plurima habent effugia, sunt garruli, clamosi & jactabundi, unde imperitus auditor & judex facilè illis palmam adscribet, non sinè religionis aliqua infamia; si tamen justas ob causas disputandum sive publicè sive privatim sit, sequentia observet. 1. Curet ut in lectione Evangeliorum & Scriptorum Apostolicorum ità versatus sit, ut locos præcipuos notos habeat, quibus ex ipso verbo Dei scripto hæretici convincantur. Quem in finem non parum conducent sequentes libri. Controversiæ Bellarmini, Becani Manuale, Analysis Fidei Catholicæ Gregorii de Valentia: octo controversiæ principales Christiani Mayr, Edmundi Campiani rationes duodecim, Clypeus Fidei, Catholica colloquia P. Christophori Pflaumer, Rutlandi loci communes, Thomæ Stapletoni opera duo de principiis & justificatione, &c. 2. Non confidat ulli suæ eruditioni & industriæ; cum enim sit Fides donum DEI, humanis mediis non obtinebitur. Itaque ante congressum cum hæretico, eum Deo in orationibus commendet, & quasdam afflictiones ac pœnitentias pro eodem offerat sub ipsa etiam concertatione mentem frequenter elevet ad DEUM jaculatoriis orationibus, quibus sibi gratiam, & illi lumen exoret impetret. 3. Nè tempus frustra teratur in disputatione, consultum erit mox ad fundamentalem controversiam venire, ea autem est de notis Ecclesiæ; si enim demonstretur nostra esse vera, necessaria erit sequela, omnia quoque vera esse, quæ ipsa docuit, atque adeò non errare eum, qui sub una solùm specie sumit Eucharistiam, veneratur Sanctos, &c. 4. Disputantibus hæreticis non danda est libertas vagandi, & ab uno puncto ad aliud transiliendi, sed certa categorica responsio extorquenda; quâ re si ipsi irritentur, caveat Sacerdos, nè ipse etiam irritetur, sed religiosâ patientiâ & modestiâ adstantibus sit bono

 exemplo.

exemplo. Attendat quoque, nè concitato aculeatis verbis insultet, & quasi triumphum canat; hoc enim præsentibus, qui plerumque suis compati & favere solent, displicere poterit, & occasionem dare Sacerdotes Catholicos aversandi ut superbos. 5. Sæpè non oberit urgere hæreticos, & premere quæstionem illam, unde sciant Biblia, quibus utuntur, & quæ citant, esse verum Verbum Dei, Evangelium S. Matthæi esse scriptum à S. Matthæo, & non ab alio, qui nomen ejus finxerit? sic enim denique deveniendum erit ad Traditionem Ecclesiasticam, adeoque ruet primarium ipsorum fundamentum.

7. Cum iis, qui simpliciores sunt, non multum altercandum est, sed potius hortandi sunt, ut per orationem commendent Deo negotium hoc, rogentque, ut veram fidem eis ostendere dignetur; tum si legere possint, libellus aliquis controversisticus simplici stylo scriptus legendus offerri poterit, quales sunt. Der Wegweiser/ der Schilt deß Glaubens/ die Catholische Gespräch P. Pflaumeri & similes. Præterea verò suavia & amica colloquia cum ipsis instituentur, in quibus ostendatur illis discordia inter Hæreticos & contradictiones ipsiusmet Lutheri & Calvini, &c. explicabuntur etiam aliquot motiva credibilitatis pro rudi plebe magis accommodata, qualia sunt Martyria tot ac tanta pro Christiana Fide tolerata; tot tamque docti Viri ab Hæresi ad nostram Fidem transeuntes; tam mirabiles Conversiones, tam admiranda miracula in confirmationem Fidei nostræ patrata; &c. Tandem jacto hoc semine non cesset in suis precibus & Sacrificiis Deum precari, ut, si è divina ejus gloria fuerit, optatum conatibus tantis successum ac fructum largiatur.

§. 2.

Quomodo cum Communitate agendum.

1

PRæferat Sacerdos ea, quæ majoris sunt momenti; unde primò exscindendæ sunt hæreticæ pravitates, dein blasphemandi consuetudo; tum capita vitiorum obstruenda, ut luxuriæ in concubinis, avaritiæ in usuris, &c. insuper frequens usus Sacramentorum introducendus; plantandus Dei timor cum fiducia, commendandum orandi studium, jungenda puerorum & rudium institutio.

2.

Communia privatis anteferenda; hinc Episcopis, Magistratibusque præ aliis subveniendum, hisque reverentia debita exhibenda, nam his benevolis omnia poterit Sacerdos; habebit, qui eum defendant; pauciores erunt, qui oppugnent vel impediant; vigorque ab his tanquam à capite in certa membra derivabitur.

3. Alla-

3.

Allaboret, ut mutua inter Magistratus & cives sit unio animorũ; det quoque operam, ut Magistratus suos subditos humaniter tractet, non premat aut vexet, &c. Civibus verò instillet amorem & reverentiam ac promptam obedientiam erga suos Magistratus, excuset onera; si quæ fortè ob necessitates injungerentur.

4.

Salutandi sunt, & humaniter tractandi cives, donandi subinde libellis piis, subinde etiam visitandi, maximè, si in aliqua gravi tribulatione sint constituti. Abstinendum tamen à longis compotationibus, quia per has omnis authoritas Sacerdotis perditur, vel minuitur.

§. 3.

Quomodo cum patribusfamilias agendum.

1.

DAnda consilia de bene educanda juventute, maximè in literis.

2.

Studendum: ut curam habeant institutionis Christianæ, liberos suos, & reliquam etiam familiam mittant ad Catechismum, reduces examinent, & eos, qui meriti sunt, remunerentur aliquo præmiolo, ut alii quoque excitentur.

3.

Ut suos servos, ancillas, liberos diligenter diebus festis ad Sacrum & Concionem mittant, & ex redeuntibus quærant, quid notaverint, puniant subtracto uno ferculo vel potu, aliove modo negligentiores.

4.

Ut otium domo eliminent, suosque benè occupent, ita tamen, ut tempus pro Sacro, precibusque fundendis concedant; neque existiment per tale otium quidquam decrementi rem domesticam passuram, quin potius certò sibi persuadeant, multùm ipsam hoc medio augendam; nam lucrum, quod propter virtutes, religionis maximè, despicitur, per virtutes melius recuperatur. Certè, si pietas, teste D. Paulo 1. Tim 4. ad omnia utilis est, quidni etiam ad rem domesticam augendam & conservandam?

5.

Emendent, & tollant ludos inhonestos, ebrietatem, lasciviam, colloquia prava, juramenta, blasphemias, imprecationes, & contentiones, & similia peccata decretâ certâ pœnâ pecuniariâ, vel abstinentiâ modicâ iis, qui sæpiùs horum peccatorum aliquod admisisse deprehensi sunt.

6.

Commendet illis lectionem libellorum piorum, recitationem Litaniarum B. V. à collecta familia ante somnum; pauperum amorem; cultum Sanctorum, & B.V. maximè, proſtent, ſubmotis inhoneſtis, Imagines piæ Christi paſſi Crucifixi, B. Virginis, Sanctorum, &c. Hæ lecticis etiam ſint affixæ, ut occaſio ſit ante cubitum eas venerandi. Curent, ut non deſit aqua Benedicta, eaque reverenter ac piè, tum ipſi utantur, tum etiam ad eundem uſum domeſticos hortentur: Dent operam etiam, ut ſinguli è familia agnis cereis de collo pendulis, roſariis, libellis precatoriis ſint inſtructi.

7.

Suadeat Patribusfamilias, ut non ipſi modò uni alterive Congregationi (pluribus enim dare non expedit, quia ob domeſtica negotia ſatisfacere tot legibus non poſſunt) dent nomina, ſed authores etiam ſint domeſticis ad idem faciendum, ſuisque temporibus eos ad conventus mittant. Ad Confeſſionem & Communionem, cum leges exigunt, peragendam hortentur, atque, ut tantò majorem ipſis animum ad hæc SS. Myſteria frequentanda concilient, liberalius nonnihil in menſa eos illo die tractent; tandem verò etiam manè noctuque illis tempus ad preces ex præſcripto Congregationis peragendas concedent, ſuoque exemplo eos ad hoc religionis opus excitare ſtudeant.

8.

Summoperè illis concordiam mutuam non modò cum uxoribus ſervandam, ſed inter ipſos etiam domeſticos procurandam commendet, atque ob id frequenter illis in memoriam revocet tum illam ſancti Spiritûs ſententiam, Prov. 17. *Melior eſt buccella ſicca cum gaudio* (& pace) *quàm Domus plena victimis cum jurgio*; tum tritum illud proverbium: *Concordiâ res parvæ creſcunt, diſcordiâ etiam maximæ dilabuntur.* Eundem in finem proderit etiam narraſſe ſapientiſſimum illud Sciluri Scytharum Regis factum, qui è vita diſceſſurus, ſeptuaginta, quos habebat filios convocavit, ſingulisque faſciculum 70. ſagittarum colligatarum obtulit, frangereque juſſit; quòd cum nequirent, ſingulos ſingulas ſagittas accipere & confringere juſſit, quod cum ſinè labore præſtitiſſent, ſubjecit: *Ità & veſtra potentia, ſi conjuncti per concordiam manſeritis, à nemine frangetur aut ſuperabitur; ſecus, ſi per diſcordiam à vobis ipſis diviſi fueritis.* Media quoque ad concordiam hanc tantoperè illis neceſſariam conſervandam accommodata ſuppeditet; maximè verò radices diſcordiarum prudenter indaget, modumque eaſdem evellendi cum charitate oſtendat.

§. 4.

§. 4.

Quomodo cum mulieribus agendum.

HOc conversationis genus, si ullum aliud periculosum est, quare singularis cautela atque prudentia adhibenda est Sacerdoti, si optatum ex eo fructum referre velit. Porrò hunc fructum sperare poterit, si quædam circa conversationem cum mulieribus in genere, quædam verò in specie cum certis personis observet.

In genere itaque tria diligenter observabit Sacerdos cum mulieribus conversaturus extra Confessionem. Primum est, ut *rarò & breviter* cum iisdem agat, & quidem tunc tantùm, quando vel necessitas, vel charitas, vel specialis utilitas id exigere videbitur, idque domesticis gratum futurum potiùs, quàm onerosum credetur. Extra hos casus si cum iis agere præsumpserit, meritò timere poterit, nè sicut periculum amavit, etiam pereat in illo.

Secundum est, ut *cautè* cum iis agat. Hæc porrò cautela in sequentibus consistit. 1. Ut tempore & loco convenienti hæc conversatio instituatur, id est, non manè admodùm, aut serius vesperi, neque interdiu tali tempore, quò non omnes ire ad eum locum solent. Locus verò reseratus non sit, neque obscurus, aut ab hominum frequentia valde remotus. 2. Ut oculi ab earum fixo aspectu cohibeantur, nè exclamare finitâ conversatione cum dolore Sacerdos cogatur: *Oculus meus deprædatus est animam meam meam.* Thren. 3. Manus quoque non facilè illis porrigantur, multò minùs comprimi, aut osculis honorari permittantur. 3. Ut munuscula non facilè admittantur, aut vicissim ipsis offerantur; relinquunt enim hæc non rarò aculeum, qui neque post longum tempus, magnumque laborem evelli ex animo potest. 4. Ut, quantùm fieri potest, socium aliquem secum habeat, qui eum videre, non autem, quæ non oportet, audire possit.

Tertium est, ut *Prudenter* cum iis agat: Hinc 1. se severum potiùs, quàm familiarem exhibeat; abstineat à blandis verbis carnalem quendam affectum redolentibus. 2. Non facilè credat querelis & lachrymis fœminarum; sed potiùs adhortetur eas ad patientiam; jubeat inquirere, num causam injuriis, &c. verberibusque dederint. 3. Non habeant fidem, si revelationes & devotiones fingant, sed potiùs ad observationem mandatorum DEI hortetur. Atque hæc circa mulieres in genere observanda sunt, nunc ad specialia magis descendendum est.

Quomodo agendum cum mulieribus conjugatis.

HÆc conversatio duas continet partes: Prior est, ut ad virtutes statui ipsarum convenientes eas hortetur, posterior

eſt, ut contra tentationes ipſis proprias apta quædam remedia præſcribat.

Virtutes ergo uxorum quod attinet. 1. Vehementer ipſis commendabit puram intentionem, ut videlicet finem illum, quem conjugata quæque mulier præfigere ſibi deberet, obtinere laborent; Is autem finis eſt, ut marito ſint adjumento in filiis generandis, nutriendis, & educandis, & per hoc debitum amorem & obſequium Deo exhibentes ſalvæ fiant. Hunc finem indicavit Sapiens Prov. c. 32. dum dixit de muliere illa provida. *Quæſivit lanam & linum, &c.* per lanam enim externa bona & corruptibilia, per linum verò interna & incorruptibilia ſeu æterna indicantur.

2.

Hortetur illas ad inſignem vitæ integritatem & verecundiam; hæ enim virtutes ſunt veſtis illa, quam ſapiens mulier l. c. ſibi fecit, uti Salomon indicavit, dum dixit, *Byſſus & purpura indumentum ejus*, ubi per Byſſum propter candorem intelligunt Interpretes, innocentiam vitæ, per purpuram verò verecundiam propter colorem rubrum. Certè ſi ſic quærant regnum Dei & juſtitiam omnia reliqua, quæ ad ſe ac familiam ſuſtentandam ſunt neceſſaria, copiosè adjicientur.

3.

Moneat, ut etiam atque etiam imitari ſtudeant jam ſæpiùs commemoratam mulierem ſapientem, quæ conſideravit ſemitas domûs ſuæ, & panem otioſa non comedit. Ad hujus ergo exemplum otium diligentiſſimè fugiant, cumque in finem ſæpiùs conſiderent, quæ tum interiori ſuæ domui, animæ ſcilicet; tum exteriori, videlicet familiæ deſint, eaque omnia ſolicitè, & optimo, quo poſſunt modo, procurare ſtudeant.

4.

In memoriam illis revocet illam S. Pauli ſententiam ad Eph. c. 5. *Sicut Eccleſia ſubdita eſt Chriſto, ità mulieres viris ſuis in omnibus.* Hortetur itaque illas, ut, ſicut Eccleſia triplici potiſſimùm obſequio ſuum erga Chriſtum amorem probat, ſcilicet reverentiâ, obedientiâ, patientiâ; Ità his ipſis tribus officiis ipſæ quoque ſuos ſibi maritos demereri ſtudeant.

5.

Singulariter illis commendet domeſticorum, & liberorum maximè curam, horteturque ad exemplum mulieris ſapientis omnes ſuos domeſticos duplicibus veſtiant, id eſt, ut tam in virtutis, quàm in aliarum artium aut munerum, quibus alere quondam ſeſe debebunt, ſtudio eos perficiant.

6. Non

6.

Non minùs illis commendet imitationem illius virtutis, quam in muliere sapiente Salomon laudavit, dum dixit: *Os suum aperuit sapientiæ, & lex clementiæ in lingua ejus.* Prov. ult. Hortetur itaque illas, ut singulari studio taciturnitati studeant, & domesticos mansuetudine potiùs, quàm imperiis duris atque verberibus ad officium perducere studeant; nam mitibus promisit Christus, quod terram, id est, homines suæ curæ commissos possessuri sint.

7.

Suadeat, ut cum sapiente muliere accingant fortitudine lumbos suos, & roborent brachium suum, ad plurima incommoda, quæ matrimonii jugum secum ex omni parte affert, toleranda; alioqui enim & in hoc, & in futuro seculo miserrimas futuras.

8.

Denique misericordiam erga pauperes specialiter etiam commendent, ut videlicet & ipsæ cum muliere sapiente manum suam aperiant inopi, & palmas suas extendant ad pauperem; sic enim copiosam domui benedictionem obventuram, juxta illud Servatoris promissum: *Date & dabitur vobis: Mensuram bonam & confertam & coagitatam, & supereffluentem dabunt in sinum vestrum.* Luc. 6. Has profectò virtutes si comparare studuerint uxores, verificabitur de illis, quod Salomon de muliere sapiente narrat: *Surrexerunt filii ejus, & beatissimam prædicaverunt; vir ejus, & laudavit eam: date ei de fructu manuum suarum & laudent eam in portis Opera ejus.* Proverb ult.

Tentationes uxoratarum ad tria ferè genera revocantur. *Primum*, & gravissimum ferè est, quod ex maritorum vel severitate, vel violentia, vel negligentia, aliisque vitiis nascitur. Contra hanc tentationem sic eas muniat, & 1. suadeat, ut pro maritis suis assiduò Deum, in cujus manu sunt corda hominum, precentur imitatæ prudentem Abigail, quæ marito suo iratum David placavit. 2. Suadeat, ut non in quotidianis duntaxat obsequiis valde diligentes sint, sed extraordinaria charitatis officia erga illos ostendant, v. g. cibos valde bonos præparent, dicantque se speciali affectu erga maritum illos præparâsse, omnia verò mandata promptissimè exequantur, &c. sic enim amor maritorum erga ipsas crescet, & suo tempore occasio dabitur, id quod volent, impetrandi, uti in Estheris exemplo patet. 3. Suadeat, ut, dum maritus ebrius aut iratus est, taceant; imò etiam postero die ab ipso veniam precentur, non aliter, acsi ipsæ illum offendissent; talis enim dissimulatio & patientia mirè illis

illis mentem mariti devinciet. Certè in plerisque conjugiis causa potissima discordiarum est, uxorum garrulitas atque impatientia, uti ingeniosè indicavit Medicus ille, qui uxori, quam maritus quotidie verberabat, medium petenti, vasculum naturali aquâ plenum obtulit, jubens, ut marito irato, os hâc aquâ impleret, & tamdiu retineret, donec marito ira deferbuisset, sic enim futurum, ut nunquam vapularet, quod & factum est. Idem indicavit prudenter chirurgus ille, qui dum ad uxorem vulneribus plenam vocatus esset, primo loco emplastrum ori, nullum alioqui vulnus habenti, applicare voluit, causamque rogatus, respondit, frustra se reliqua vulnera curaturum, nisi hoc foramen priùs obstruxisset & sanasset. 4. Suadeat, ut dum mariti signa quædam amoris erga ipsas ostendunt, occasionem captent, & suavibus verbis rogent, ut deinceps ab hoc vel illo scelere abstineant, ut patienter ferant suos (uxorum) errores, se quoque, si hoc impetraverint, paratissimas ad omnem ipsorum nutum & obsequia fore. Caveant autem, nè unquam maritos, aut increpent, aut cum ipsis litigent, aut omninò manibus certent; nam sic magis in consuetudine eos roborant, atque ad odium & rancorem majorem excitabunt. 5. Si hæc nihil proficiant, suadeat illis, ut Parochum, vel Virum religiosum adeant, eumque rogent, ut eam maritò suo agere, aptisque mediis prudenter applicatis, ad frugem reducere studeant; Ipsæ verò intereà negotium hoc DEO commendent, proque felici ejus successu Communiones aliquot, vel eleemosynas aliaque opera offerant. 6. Si neque hoc remedium efficax fuerit, ad patientiam hortetur, suadeatque, ut ex malo tanto fructum bonum meritorum in cœlo ingentium extrahere studeant, nè alioqui & illis objici possit, quod S. Job suæ uxori objecit, & dici: *Quasi una de stultis mulieribus egisti Si bona de manu Dei suscepisti, mala quare non suscipias?* Profectò enim stultè agunt uxores, quæ impatienter ferunt tales miserias, quia sic & graviùs ferunt crucem, & in altera vita nil nisi gravissimas pœnas expectare ex ea possunt, cum tamen per patientiam potuissent crucem hanc leviorem reddere, & simul ingens in cœlis præmium mereri.

Secundum genus tentationis provenit ex liberorum & aliorum domesticorum corruptis moribus. Contra has tentationes sic eas muniat Sacerdos. 1. Doceat illas, non nimis graviter apprehendere errores subditorum & liberorum, sed potiùs considerare eos ut cæcos, ut ægros, quibus minimè irasci, sed cum charitate & condolentia media applicare solemus. 2. Suadeat, ut non quosvis erro-

errores mox puniant, sed minores dissimulent, exemplo piscatorum, qui piscis minoris jacturam contemnunt, ut majorem lucrentur. Revocet illis in memoriam Dei misericordiam, quam erga ipsas ostendit; & indicat: Ecce, an non vos quoque estis filiæ DEI? & tamen quàm parùm impletis mandata illius? si quoties peccatis, mox Pœnam injungeret, quoties jam in Purgatorio, aut inferno essetis? Si ergo vos, quæ ratione polletis, à vobis ipsis impetrare non potestis, ut efficiamini tales, quales esse deberetis, quantò minùs à liberis vestris, ratione destitutis hoc exigetis? 3. Hortetur illas, ut cum mansuetudine potiùs, quàm severitate eos corrigant, nam ut S. Prosper l. 1. de vita contempl. ait: *Leniter castigatus exhibet reverentiam castiganti, asperitate autem nimiæ increpationis offensus nec increpationem recipit, nec salutem.* Et ut S. Greg. in pastor. c. 35. ait: *Plerumque quos Cruciamenta non corrigunt, ab iniquis actibus lenia condimenta compescunt.* Jubeat ergo eas in correctione cœlum imitari, quòd primò faciem serenam exporrigit; tum nubilosum efficitur, subinde tonat, mox fulgurat, & tandem fulminat; sic itaque & ipsæ primò faciem hilarem & serenam exhibentes, blandis verbis ad emendationem alliciant; ubi hoc medium nihil profecerit, obnubilent faciem, & displicentiam circa errorem ostendant; si neque hoc sufficiat, tonare incipiant, verbisque increpent delinquentes; quando etiam hoc non proficit, fulgura minarum emittant, & terreant, & tandem, ubi neque hoc medium efficax fuisse senserint, fulmine virgarum vel alterius instrumenti percutiant. 4. Ostendat iis errorem & stultitiam, quam committunt, dum errantes liberos aut subditos ignominiosis verbis compellant, aut durissima quæq; mala imprecantur. Nam 1. contra charitatis ordinem faciunt; quia, dum emendare volunt parvum errorem, in majorem præcipitant, quatenus videlicet exemplo suo malo blasphemare & imprecari docent; atque adeò similes sunt illi homini, qui ut unam fenestræ rotulam reficeret, 20. alias frangeret, aut parenti, qui, ut parvum filii vulnus curaret, lethale ipse infligeret. 2. Etiam stulte faciunt, perinde scilicet, ut parens ille, qui, ut filium curaret, medio uteretur, ob quod omnibus bonis spoliari & morti adjudicari ipse parens meretur, aut qui seipsum occideret præ indignatione, quòd filium leviter seipsum vulnerasse videret. Meminerint sententiæ illius à Christo Matth. c. 16. prolatæ: *Quid prodest homini, si universum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur?* 5. Admoneat illas, ut, si post frequentem correptionem videant, se nihil proficere, rem totam Deo commendent, & hanc filiorum inobedientiam &

pertinaciam, tanquam tribulationem à DEO missam cum patientia & æquanimitate recipiant, & portent, non cessantes interea salutem & animas liberorum aut subditorum DEO commendare.

Tertium genus tentationis oritur ex solicitudine, quam de filiis tum alendis, tum necessariâ dote instruendis habent. Contra hanc sic illas muniat Sacerdos 1. Hortetur illas, ut filios in timore Domini educent, & exemplo S. Tobiæ ab infantia faciant, timere D um; Hanc enim solam esse optimam hæreditatem, quam nemo liberis invitis auferre possit, & cum qua nullum necessariorum ad vitam mediorum defectum sint passuri; eâ enim si liberos instruxerint, audacter cum S. Tobia ad illos dicere ipsas posse: *Dilecta proles, pauperem quidem vitam gerimus, sed multa bona habebimus, si timuerimus Deum, & recesserimus ab omni peccato, & fecerimus bene.* Tob. 4. Ut enim Deus ipse per Psalmistam dixit: *Non est inopia timentibus eum* Ps. 33. 2. Jubeat illas considerare, quàm liberaliter Deus aves in aëre, pisces in aqua, feras in sylvis nutriat, quantò magis ergo hominibus pretioso ipsius Sanguine redemptis necessarium victum non negabit? 3. Jubeat item meminisse, quòd non tam ipsarum, quàm etiam DEI filii sint liberi earum; imò magis Dei, ut qui corpus & animam dederit; si ergo ipse tantopere soliçitæ sunt pro liberis, neque illos unquam fame perire sinerent, quantò major de talibus liberis cura ab ipso DEO expectanda erit? 4. Ostendat illis, quantum periculum & damnum liberis & sibi ipsis creent, si amplam nimis hæreditatem parent; sibi quidem, dum interea salutem suam negligunt, & cœlestes divitias comparare negligunt, pro quo tamen ipso labore exiguas à liberis gratias referent, sed potiùs efficient; ut & in vita mortem ipsarum illi assiduò desiderent (quò citius paratâ hæreditate fruantur) post mortem verò convivia instituant, & turpem per decoctionem hæreditatis notam parentibus mortuis inurant. Unde patet, quantum in periculum ipsi etiam liberi per tales hæreditates conjiciantur, dum scilicet laqueus illis, quo animam suam æternum perituram suffocent, offertur, atque materia ad ignem vitiorum, & qui ex hoc oritur, etiam infernalem accendendum subministratur.

Quomodo

Quomodo cum viduis agendum.

HIs 4. præcipuè virtutes commendet Sacerdos, ſcilicet primò inſignem vitæ honeſtatem & integritatem, cùm enim jam Chriſtum pro Sponſo habeant, meritò quærere debent illa ornamenta, per quæ ipſi magis placeant, ejusque amorem facilius ſibi concilient. 2 Inſigne ſtudium orationis; decet enim, ut Sponſo ſuo familiares ſint, & ab eo frequenter neceſſaria petant. 3. Patientiam, quâ miſerias, quibus viduarum ſtatus refertus eſt, æquo animo ferant; & hoc velut aptiſſimo medio miſerias ſuas leviores ſibi faciant. 4. Prudentem charitatem erga liberos & domeſticos, quâ tum neceſſaria illis provideant; tum in pietate ac timore Domini educare ſtudeant.

Cæterùm etiam hæ ſuis tentationibus non carent, contra quas proinde armari eas oportet à Sacerdote. *Prima* tentatio oritur ex mariti morte, contra quam ſic eas muniat Sacerdos. 1. Oſtendat, merito ſperari poſſe, maritum inter Electos annumeratum eſſe, proinde, ſi verè illum dilexerit, gaudere magis ipſas debere, quòd ille ex carcere corporis liberatus, & ab exilio revocatus in patriam omni deliciarum genere affluentem fuerit.

2.

Declaret etiam illis, meliùs ſic proviſum iri à marito, ſi enim, cum in terris viveret, tantâ curâ uxori & liberis neceſſaria providebat, quantò magis in cœlis hoc facturum, ubi & charitas innumeris partibus aucta eſt, & major ad quævis impetranda facultas adeſt?

3.

Revocet in memoriam, quoties viventem adhuc maritum in longinquas regiones negotiorum cauſa abeuntem ſine dolore dimiſerint; quidni ergo etiam jam ipſius abſentiam per diem unicum (nam mille anni coram Deo, & cum æternitate comparati, ſunt ſicut dies heſterna, quæ præteriit) æquo animo ferant, ut ſuo tempore tantò cum majori gaudio in cœlis iterùm videant; maximè cum ſperare poſſint, in eum locum abiiſſe maritum, in quo negotia ſua, & liberorum commoda optimè procuraturus credatur?

4.

Oſtendat illis, quòd loco mariti defuncti infinities ditiorem, pulchriorem, nobiliorem, ſanctiorem, & præterea etiam immortalem, ſummeque ſponſæ ſuæ amantem Sponſum, ipſum videlicet Chriſtum habere poſſint; ei proinde ſe deſpondeant, & tum audacter cum S. Davide Pſal. 22. dicturas: *Dominus regit me, & nihil mihi deerit.*

Altera tentatio ex ipso viduitatis statu & solitudine plerisque viduis perquam sanè molesta oritur, contra quam sic illas muniat Sacerdos. 1. Declaret, quantam curam se de viduis habiturum promiserit Deus, nam Exod.22. c. dicit: *Viduæ & pupillæ non nocebitis; si læseritis eas, vociferabuntur ad me, & ego audiam clamorem earum, & indignabitur furor meus, percutiamque vos gladio.* Jerem.22. præcipit: *Viduam nolite contristare.* Matth.23.c. *Væ vobis Scribæ & Pharisæi hypocritæ, qui domos viduarum comeditis.* Psalmista Ps.145. de eo dicit: *Pupillum & viduam suscipiet.* Ps.67. *Pater Orphanorum & Iudex viduarum* vocatur, ut innuat, se speciali ratione viduas defensurum.

2.

Illis ostendat, quàm fideliter Deus promissis steterit, & quantam jam olim curam de illis habuerit; in eumque finem ob oculos illis ponat viduam Sareptanam 3. Reg. 17. ab Elia adjutam.

Alteram item, cui Elisæus 4. Reg. 4. per olei multiplicationem subvenit. Nohemi viduam singulari benedictione impertitam. Ruth. c. 1. Viduam, cujus filium Dominus à morte suscitavit, Luc. 7. Annam filiam Phanuelis, quam Prophetico Spiritu donavit, & quam tantopere à S. Luca c. 2. laudari voluit. Viduam, quæ duos obolos in Gazophylacium misit, præ aliis omnibus laudatam, Marc. 12. c.

3.

Proponat in exemplum viduas illas, quæ, cùm possent, nubere noluerunt; quales, sunt Paula Romana; Blesilla ejus filia; Melania, quæ marito nondum sepulto viduitatem suam Domino consecravit; Euphrasia, quæ licèt ætate florida, & divitiis affluens, & ab ipso etiam Imperatore rogata, ut secundas iniret nuptias, constanter abnuit, & in Thebaidem se contulit; Elisabetha Regis Ungariæ filia, quæ totam se post mariti mortem pauperibus infirmis curandis impendit; Olympia Constantinopolitana vidua, quæ cùm per annum & dimidium duntaxat virum habuisset, & ab Imperatore Theodosio moneretur alium accipere, respondit: *Si Dominus voluisset, me viro nuptam esse non tam citò me illo orbasset; quia ergo agnovit, non ampliùs expedire mihi Conjugium, conjugem abstulit.*

4.

Revocet in memoriam illis incommoda matrimonii, & durum vinculum, ob quod ablatum gaudere deberent potiùs, quàm tristari; meminisse quoque lubeat illius dilemmatis, quo vidua quædam Romana usa est, dum dixit: *Aut futurus mihi maritus bonus,*

aut

aut malus est: si bonus, vexabit semper timor mortis illius; si verò malus, expedit mihi magis malum hoc non experiri.

Tertia tentatio provenit ex solicitudine de victu sibi & filiis procurando; contra hanc muniat eas, partim iis mediis, quæ suprà pro simili tentatione conjugatarum attuli; partim verò etiam iis, quæ infrà contra pauperum tentationes afferentur; specialiter verò hic proderit in memoriam revocasse illam historiam de vidua, quæ duas filias, quas alere jam non poterat, ad aram B. V. duxit, eique omne in illas jus maternum transcripsit. Quo facto vix egressæ templo sunt, cùm obvius illis juvenis factus plenum pecuniâ marsupium offert, seque patri eorum mortuo has pecunias debere asserit. Accipit pecuniam læta mater, & ex ea vestem filiabus honestam confici curat; cum autem vicini ità vestitas viderent, & talem pecuniam ex quæstu impudico comparatam suspicarentur; mater de infamia filiarum sollicita ad templum properat, & B. V. hanc necessitatem commendat; & sanè iterùm auditæ sunt preces. Nam die quodam festo, dum filiæ ante domum sedent, adest de cœlo Angelus, & in conspectu multorum rosas virginibus tradit, dicens, eas ab ipsarum cœlesti Matre in testimonium illæsæ virginitatis missas fuisse. Id ubi Princeps illius terræ intellexit, geminum monasterium ædificavit, & utrique has virgines præesse voluit. V. *Spec. Exemp. d 9. ex. 117. fol. 638.*

Quomodo cum Monialibus sit agendum.

ANte omnia conetur his Sacerdos persuadere, ut illam S. Bernardi sententiam: *Ad quid venisti?* ob oculos semper habeant, ideoque generosè mundo valedicentes, solum Christum pro Sponso eligant, certoque sibi persuadeant, quidquid sponsa in Sponso suo vel exoptare posset, id omne illas in Christo infinities perfectiùs reperire; ideoque meminisse eas jubeat sententiæ illius à S. Paulo 1. ad Corinth. c. 7. prolatæ: *Quæ nupta est, cogitat quæ mundi sunt, quomodo placeat viro; & mulier innupta, & virgo cogitat quæ Domini sunt*, ut sit sancta *& corpore & spiritu.* Audiant ergo & implere studeant consilium in simili negotio viduis à S. Augustino de bono viduitatis datum, dum ait: *Currite ad illum; placete illi ex illo; vivite cum illo, in illo, de illo.* Præcipuè verò illas hortetur ad magnam corporis, animiq; integritatem.

tatem, ad Orationis studium, ad obedientiam, modestiam, & patientiam; hæ enim virtutes maxime sponsam Christi decent. Porrò tentationes ipsarum ad quatuor ferè species revocari possunt.

Prima oritur ex solitudinis religiosæ tædio; contra hanc sic illas muniat. 1. Proponat illis exemplum avicularum inclusarum, quæ initio quidem solitudinis impatientes exitum ubique sollicitè quærunt, sed paulò post solitudini assuetæ, adeò delectantur illâ, ut neque aperto etiam ostio exeant; idem ergo ipsas sperare tantò certius jubeat, quantò fortior est gratia divina, quàm consuetudo.

2.

Revocet illis in memoriam, quomodo pleræque uxores in sæculo solitariæ domi resideant, & intereà mille crucibus & curis oneratæ gemant, & felices virgines Deo consecratas & inclusas prædicent; gaudeant ergo illæ, sibi obtigisse felicitatem, quam aliæ tantopere expetunt, neque tamen obtinere possunt.

3.

Ostendat illis peculiaris favoris indicium hoc esse, quòd Deus ità illas incluserit; ut enim venatores accipitri oculos obvelant, nè viliorem prædam insectatus, nobiliorem dimittat; ità Deus obvelat oculos mentis & corporis monialibus, nè videant & amare omittant. Sicut item imagines elegantes & altaria velis obteguntur, ne sordibus infectæ splendorem suum & pulchritudinem amittant; ità Deus Moniales vult obvelatas esse, ut tantò pulchrior ipsarum anima, puriorque remaneat, aptaque fiat ad Sacrificium Holocausti in ea offerendum.

4.

Meminisse jubeat, quid Sponsus ipsarum per Oseam c. 2. dixerit: *Ducam eam in solitudinem, & loquar ad cor ejus.* Si ergo in solitudine JESUS est, & esse cum JESU Paradisus est; cur solitudinem horreat Christi Sponsa? Audiant ergo Thomam de Kempis lib. 1. c. 20. sic loquentem: *Si cuncta videres præsentia, quid essent nisi visio vana? Eleva oculos tuos ad Deum in excelsis; & ora pro peccatis tuis & negligentiis. Dimitte vana vanis, tu autem intende illis, quæ tibi præcepit Deus. Claude super te ostium tuum, & voca ad te Jesum dilectum tuum, mane cum eo in cella, quia non invenies alibi tantam pacem.*

Secunda tentatio oritur ex defectu temporis ad orationem; quandoque verò ex consolationum, quas sub precibus sentire cupiunt carentia. Contra hanc sic illas muniat. 1. Ostendat illis melio-

liorem esse & gratiorem Deo obedientiam, quàm victimas orationis & sacrificia laudis. Certè quemadmodum servus in vinea laborare jussus, si Domino suo domi suaviter canere, vel cytharâ ludere vellet, minimè gratum obsequium ipsi præstaret; ità nec hominis grata Deo oratio esse potest eo tempore, quo Deus aliud ab ipso obsequium petit. Doceat præterea, ipsum opus obedientiæ orationem esse; sic enim S. Augustinus super Psal. 150. Cùm quæsiisset, quomodo res ratione carentes à S. David ad laudandum Deum invitatæ laudare ipsum possint? respondit, in eo, quòd ipsi obedientes sint, & suos effectus ad nutum ipsius producant: unde subjicit S. Doctor: *Vis semper laudare Deum? benè fac omnia, & laudâsti Deum.*

Insuper firmiter illis persuadeat, ipsas consolationes, quas in oratione sentiunt, si propter obedientiam relinquantur, per obedientiam meliùs recuperari, si enim gaudium est in hoc mundo, hoc utique possidet puri cordis homo; quis autem cor puriùs & meliorem conscientiam habet, quam is, qui in omnibus Dei voluntatem se implevisse advertit? Nimirum talibus contingit, quod illi Moniali, quæ cum Christum, qui ipsam visitaverat, ad portam vocata dimisisset; rediens adhuc invenit, dicentem tamen se abiturum fuisse, nisi ipsa, quo obedientia vocaverat, abiisset.

Suadeat ergo illis, ut in mensura orationis S. Tobiæ consilium sequantur, ad filium suum in alia licet materia, dicentis: *Si multum tibi fuerit, abundanter tribuas; si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri stude.* Tob. 4. Quod ipsum etiam Christus S. Catharinæ Senensi indicavit dicens: *Sanctum desiderium animæ* (seu bona voluntas) *continua oratio est, quia habet virtutem orationis. Et quidquid homo in Dei proximique charitate facit, potest vocari oratio, cùm charitatis affectus pro oratione reputetur.* Blosius in Monil. spir. c. 3.

Secundò illis, quæ desolationes in oratione patiuntur, firmiter persuadere conetur, in his sensibilibus consolationibus non consistere profectum & perfectionem hominis, sed potiùs in integra resignatione sui in manus Dei; multoque gratiores Deo, charioresque esse animas, quæ desolationes patiuntur & ariditates, quàm quæ consolationibus avidè inhiant. Quod pulchrè aliquando Deus personæ cuidam desideranti scire, quænam animæ Deo charissimæ essent, declaravit sequenti viso, ut in Speculo exempl. V. *Tribulatio ex.* 6. videre est. Viderat illa persona Christum ad altare stantem, & infrà tres Moniales flectentes. Ad harum primam accedens Christus, suaviter eam allocutus est, & posteà SS.

Corpus

Corpus suum tradidit. Subinde ad alteram progressus, duris verbis, & torvo aspectu eam castigavit, simulque etiam SS. Corpus suum porrexit. Tandem ad tertiam pergens, non verbis tantùm, sed etiam verberibus eam plurimis afflixit & tum demùm SS. Corpus suum præbuit. Cum autem persona illa hujus visi explicationem peteret, respondit Christus, primam quidem Monialem sibi charam esse, sed quia non nisi consolationes appetit, non esse eam tam charam ipsi, ac secundam, ut quæ etiam duriùs ab ipso tractata, ab ejus servitiis non desinat; veruntamen, quia, si graviores essent tentationes, animo & proposito defi eret, ideò tertiam sibi charissimam esse, ut quæ nullis adversis rebus sese ab ejus amore, *& servitio permittat absterreri.*

Item etiam alteri Religioso indicavit Deus, uti ex fide digna relatione habetur; dum ostendit ei duos Religiosos orantes, quorum alter coronam proximè capiti imminentem habebat, ab alterius verò vertice similis corona plurimùm adhuc distabat. Cùm ergo Religiosus ille utrumque ad se vocasset, & interrogasset, quînam illis oratio successisset? respondit prior, pessimè eam sibi successisse, & aridissimum se fuisse; posterior verò dixit, nunquam se copiosiores consolationes sensisse. Quo audito intellexit Religiosus, qui hæc viderat, priorem multò plus suâ oratione aridâ meruisse, quàm posteriorem. Poterit etiam ad hanc rem melius declarandam uti similitudine canum venaticorum, qui utique gratiores sunt suis dominis, quàm Melitæi catelli, licet his cibos longè meliores offerant, & manibus palpentur. Ità se res habet cum iis, qui abundant, & qui carent consolationibus. Hinc aliquando Dominus ad S. Gertrudem dixit, Blosio teste in Mon. Spir. c. 3. *Vellem Electis meis persuasum esse, quòd eorum bona Exercitia & operæ omnino mihi placeant, quando ipsi serviunt expensis suis. Illi autem expensis suis mihi servitium præstant, qui licet saporem devotionis minimè sentiant, fideliter tamen, ut possunt, orationes, & alia exercitia pia peragunt, confidentes de pietate mea, quòd ego illa libenter & gratè suscipiam. Plerique sunt, quibus si sapor & consolatio interna concederetur, non eis prodesset ad salutem, & meritum ipsorum valde minueretur.* Aliàs docuit Deus eandem Virginem, ut in Insinuat. ejus legitur, quòd cum quispiam orando, vel meditando dirigit mentem ad Deum; tunc ante thronum gloriæ præsentet Deo quasi speculum miri splendoris, in quo Dominus bonorum omnium immissor, imaginem suam jucundissimè speculatur; & quando homo propter impedimenta, cordisque instabilitatem majori difficultate hoc facit, quantò gravius, & patientius labo-

fat, tantò speculum illud venerandæ Trinitatis, omniumq; Sanctorum venustius atque ornatius apparet. Denique ad hunc finem non modicè proderit historia illa, quam cit. Ludovicus Blosius in Monili spirituali narrat sequentibus verbis: Deus cuidam amico suo mira per internam illuminationem revelabat; sed is orabat Dominum, ut si ei placeret, auferret ab ipso hujusmodi gratiam. Itaque Dominus subtractâ illâ gratiâ, per quinquennium dereliquit eum absque consolatione in magnis tentationibus, angustiis, atque calamitatibus. Et cum aliquando vehementer fleret, & duo Angeli eum consolari vellent; dixit ille, se nullam consolationem petere, sed abundè sibi sufficere, si gratissima Dei voluntas in se perficeretur, & ipse coram Deo purus intrinsecus esse, eique placere posset.

Tertia tentatio oritur ex eo, quòd à Superioribus non videantur amari, ideoque non applicentur ad honorifica officia, sed perpetuis increpationibus vexentur. Contra hanc tentationem sic eas muniat. 1. Proponat exemplum Christi, qui usque ad 30 annum obscuram vitam vivens, subditus erat parentibus suis.

2.

Jubeat meminisse ad quem finem venerint in Religionem? nonne, ut eligerent abjectæ esse in domo Dei sui magis, quàm habitare in tabernaculis peccatorum? gaudeant ergo sibi occasionem offerri finis sui obtinendi, & eâ sedulò utantur.

3.

Demonstret illis, omnia officia suam dignitatem & excellentiam desumere à voluntate DEI, illumque à Deo copiosius honorandum, qui officium ab eo impositum perfectius impleverit, perinde ac in comœdia non attenditur, quam personam egerit auctor, sed quàm bene.

4.

Ostendat illis commoda, quæ afferunt humilia officia præ altioribus. Nam 1. minùs periculi in illis reperitur vanæ gloriæ, & præmii per eam perdendi. 2. Purior est intentio; & hoc ipso major à Deo benedictio. 3. Minoribus talentis ad ea opus est. 4. Curas minores requirunt. 5. Consolationes divinæ in iis sunt frequentiores. 6. Proximus magis inde ædificatur. 7. Charitas fraterna mirè per ea augetur & conservatur; omnes enim diligunt eos, qui se ipsis subjiciunt, & onera pro ipsis portant. 8. Superiores valde recreantur, & multis curis sublevantur, quas alioqui suscipere deberent, dum timent, nè imponendo vilia officia, subditos offendant. 9. Securius possidentur; quia pauci sunt, qui ambiant illa.

5.

Demonstret illis, nullam familiaritatem esse magni faciendam, aut magis appetendam, quàm cum Deo; ad hanc verò semper illis januam esse apertam. Hortetur ergo illas, ut in hac tentatione constitutæ imitentur Rachelem Monialem; quæ, cum à Judaismo ad veram Fidem conversa, nunquam in monasterio visitaretur ut cæteræ Moniales, reliquis ad portam garrientibus; ad altare cubiculi sui accessit, & B. Virginem, aut Christum rogavit, ut & ipsi eam ad colloquium admitterent, magísque consolata discessit; quàm si ad portam cum aliis fuisset locuta, uti in Spec. Exempl. V. MARIA ex 10. videre est.

6.

Hortetur eas ad imitandum exemplum S. Catharinæ Senensis; quæ, ut leviùs ferret vexationes parentum & domesticorum, Christum in parente, B. Virginem in matre, in reliqua familia Apostolos sibi imaginabatur.

Quarta tentatio oritur ex vitiis & peccatis quotidianis, in quæ solent incidere, & ob quæ non modicè anguntur quandoque Moniales. Contra hanc ergo tentationem sic eas muniat.

1.

Jubeat illas meminisse conditionis humanæ, atque in memoriam illis revocet dictum B. Aloysii; quo dicere solebat, nimiùm de levibus & quotidianis erratis affligi, indicium hominis esse semet ignorantis: qui enim se norit, non posse esse nescium, hortum suum tribulorum ac spinarum suápte naturâ feracem esse. Hinc ille adversùs errata quotidiana hâc oratione utebatur: En mi Domine, quàm fragilis sum & miserabilis! quàm proclivis ad lapsum! Ignosce mihi Domine, & gratiam concede, nè idem peccatum iterum peccem. & tum quiescebat.

2.

Persuadeat illis, quòd, quemadmodum infirmus tendens in certum locum, etiamsi sæpiùs ex infirmitate caderet; certò tamen veniret ad locum, si post casum mox resurgeret: ità & animam, quæ tendit ad cœlum, certò eo perventuram, licèt quandoque per peccata venialia labatur, modò resurgere citò conetur.

3.

Pari modo persuadeat illis; quemadmodum pater infanti suo ob morbum cadenti potiùs condolet, quàm indignatur; ità Deum quoque animæ ex infirmitate cadenti, non modò graviter non indignaturum, sed potiùs condoliturum, mediáque ad infirmitatem curan-

curandam suppeditaturum. Imò Deus singularem honorem accipit ex talibus erratis, uti ipsemet quondam S. Gertrudi dixit: cùm enim hæc propter minutum errorem multùm angeretur, rogaretque Christum, ut eo ipsam liberaret; respondit blandè Christus: *Et quare velles, ut & ego magno honore privarer, & tu ingenti præmio careres? nam grande nimis præmium lucraris quotiescunque illum vel similem defectum recognoscens proponis de cætero eum vitare; & quandocunque quis studet pro amore meo defectus suos vincere, tantùm mihi honoris & fidelitatis exhibet, quantùm miles exhiberet Domino suo, si strenuè seipsum in bello inimicis opponeret, eósque viriliter expugnaret atque prosterneret.* Blos. cap. 4. Mon. Spir.

§. 5.

Quomodo cum pauperibus sit agendum.

HI geminâ potissimùm tentatione pulsantur. Prima oritur ex ipsa statûs vilitate, & abjectione. Contra hanc sic muniat illos Sacerdos.

1.

Proponat illis exemplum Christi; qui, ut S. Paulus 2 ad Corinth. c. 8. ait: *Propter vos egenus factus est, cùm esset dives*; si ergo solatium est miseris socios habere, quantum erit solatium pauperi, paupertatis socium habere ipsum Deum?

2.

Revocet illis in memoriam, quot millia sapientissimorum virorum & sanctissimorum sponte amplexi sint paupertatem, ut essent similiores Filio Dei; quidni ergo & ipsi gaudeant, ultrò à Deo oblatam hanc gratiam, quam alii per magnas difficultates & certamina quæsierunt?

3.

Jubeat meminisse, vitam nostram similem esse comœdiæ; ut ergo actor libenter per diem personam mendici vel rustici gerit, si speret inde se Regi aulicisque per eam magìs placiturum, & majus præmium obtenturum; Ità & ipsi libenter vilem suam personam per unicum vitæ diem sustineant, ut Deo cœlitibúsque magis placeant, & merita sua multiplicent.

4.

Ostendat talem & tantum esse quemlibet hominum, qualis & quantus est apud Deum, atque adeò illum esse in hac vita digniorem,

rem, qui sanctior est; hanc ergo dignitatem obtinere cum in ipsorum sit potestate, cur doleant, se falsâ gloriâ honoribusque carere?

5.

Demonstret, quòd Deus divitias illis non dederit, specialis favoris loco habendum; Indicium enim est, DEUM hìc velle curam eorum habere, atque eos in altera vita ditare regno illo, quod pauperibus promisit: etiam ipsos in hac vita à curis, quas divitiæ afferunt, liberos esse, & annos suos in vera pace transigere. Ad quem finem proderit narrare historiam de fabro illo ferrario, quem cùm vicinus dives toto die cantantem audiisset, quondam marsupium pecuniâ plenum in officinam conjecit; quo ille invento, mox curis obrutus de pecunia servanda & augenda, à cantu abstinuit, neq; eum resumpsit, donec vicinus detecto consilio suo pecuniam repetiit.

Altera tentatio, eaq; gravior oritur ex timore de victu & vestitu quotidiano parando; contra quam sic muniat eos. 1. Declaret illis, quantam Deus semper curam se habiturum pauperum promiserit, & actu habuerit, ut meritò S. Psalmista Ps. 10. dixerit, quòd oculi ejus pauperem respiciant; diligenter scilicet considerantes, nè aliquid ei desit; *nam illi derelictus est pauper*, eodem teste Ps. 9. Unde jam olim etiam apud Ethnicos, teste Menandro Epist. 28. pauperes æstimabantur Deorum esse. Quàm verò fideliter steterit DEUS promissis, id unum indicio satis esse potest, quòd S. David dicat. Ps. 36. *Junior fui, etenim senui, & non vidi justum derelictum, nec semen ejus quærens panem. Divites eguerunt & esurierunt; inquirentes autem Dominum non minuentur omni bono.*

2.

Declaret illis, quantopere DEO placeat fiducia in illum; nam Blosius scribit in monili c. 11. quòd Christus quondam S. Gertrudi dixerit. *Fiducia illa, quam homo in me solo collocat, credendo posse, scire, & velle meipsum fiducialiter juvare in omnibus, cor mihi transfigit, tantámque pietati meæ violentiam facit, ut non possim non ei gratificari, & manus porrigere, ob gustum, quem ex eo, quòd totus à me pendeat, capio.* S. Mechtildi verò quondam dixit: *Impossibile est, ut, quod quis sanctè de me credidit, & consequi speravit, non obtineat, cùm ipsum hoc ego promiserim. Mihi igitur fidat, qui grandia à me exspectat* Quis ergo ad eum non fugiat, si tantopere hæc fiducia ei placeat?

Si Princeps promulgari juberet, nihil ei magis placiturum, quàm si cives, quotiescunque re aliquâ indigerent, ad eum confugerent,

fugerent, eamque audacter peterent; quis civium foret, qui non sæpissimè, imò assiduò ad ipsum confugeret? & tamen hic Princeps tum propter fragilitatem, tum propter limitatas divitias fallere posset, cùm ergo DEUS summè verax & potens simile decretum promulgari jusserit, imò ipse promulgaverit, dum dixit: *Petite & accipietis*, &c. Joan. 16. An non maxima cum fiducia ad eum confugiendum erit.

3.

Demonstret illis, quot titulos habeat quivis homo justus ad omnia necessaria à DEO speranda. *Primus* est, quòd *homo* sit: si enim DEUS lilia agri, & volucres cœli tam sollicitè nutrit; an ipsius hominis, propter quem omnia illa condidit, non majorem rationem habebit? *Secundus* titulus est, quòd *redemptus* sit: quis enim ovem, aut equum, aliudve animal, quod magno pretio emerit, fame perire sinit? quantò minùs ergo *DEUS* hominem pretioso Sanguine suo emptum & redemptum necessariis ad vitam subsidiis destituet? *Tertius* est, quòd sit *Christianus*: quis ignorat, quantam curam *DEUS* Israëlitarum habuerit: quâ charitate & solicitudine illis manna de cœlo tot annis, coturnices, aquam de petra providerit? & Christianis, qui veri Israelitæ sunt, quorum illi figura erant, victum quotidianum negabit? aut certè populo se sequenti per tantum miraculum panem datum credemus; & Christianis non corpore, sed animo, non pede, sed affectu, non gressu, sed virtutis studio ipsum sequentibus ac imitantibus, necessaria alimenta negaturum existimabimus? *Quartus* titulus est, quòd *servus* sit: quis nescit, quantâ curâ victum subministremus etiam brutis servientibus nobis? si verò servum nacti sumus fidelem & utilem, quàm ægrè dimittimus? an igitur minorem charitatem à *Deo* sperabimus? an nescimus, quantâ curâ fidelem servum suum David protexerit, & conservârit? quàm sollicitè Eliam per corvum aluerit? quàm liberaliter Jobo, cui similis in terra tum temporis servus repertus non erat, duplicia restituerit? *Quintus* titulus est, quòd sit *Amicus DEI*: quis amicum sibi gratum deserit? quis nescit, amicorum omnia esse communia? si ergo DEUS hanc consuetudinem adeò servare decrevit, ut etiam seipsum amicis suis dare statuerit, an in quotidianis alimentis suppeditandis eam transgressurus credetur? Certè ad fiduciam orationis adhortaturus, amici panem iteratò petentis exemplo usus est, ut indicaret, hunc esse specialem titulum, ob quem non facilè quid negari possit petenti. *Sextus* titulus est, quòd sit *filius*, si enim ipsa etiam bruta tam sollicitè pullos suos alunt; an DEO hanc providentiam adimemus? An infans, si ratione præditus esset,

prudenter dubitare posset, num mater eum lactatura esset, & educatura? & quisquam dubitabit, num Deus filios gratiæ sustentaturus sit, quibus per Isaiam dixit: *Nunquid oblivisci potest mulier infantem suum? quòd si illa oblita fuerit, ego non obliviscar tui.* Isaiæ cap 49. *Septimus* titulus est, quòd sit *Sponsa* Dei: quis unquam audivit, sponsam regiam à sponso desertam esse, si illa bene se gesserit? Certè Assverus Estheri dimidium regni obtulit; quantò magis daturus fuisset, si victum tantùm petiisset? An Rex cœlestis à terreno se vinci patietur? Hos ergo titulos bene perpendere pauperes jubeat Sacerdos, certóque promittat, iis non modicè fiduciam auctum iri; si enim, qui litteras septem sigillis munitas à Rege accepisset, quibus ei victum promitteret, minimè dubitaret, quin Rex promissis staturus esset; quantò minùs de Deo, qui septem hos titulos tam benignè largitus est, dubitare fas erit? Id unum ergo singulari curâ curent pauperes, ut mandata Dei servent, orationem frequentent, patientiam in adversis non deserant; de cætero omnem solicitudinem in Deum conjiciant, & tam ipsi in ore ac mente assiduò habeant, quàm etiam filios suos doceant versiculum illum, quem S. Franciscus discipulis suis pro viatico obtulit; *Jacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet.* Meminerint quoque illius dicti, quod Christus S. Catharinæ Senensi dixit; *Cogita de me, & ego cogitabo de te.*

§ 6.

Quomodo cum obstinatis & inveteratis peccatoribus agendum.

1.

MAgnam cum his & longanimem patientiam habeat Sacerdos, nec spem conversionis obtinendæ abjiciat, cùm & Deus horum conversionem patienter exspectet; præterea maximi etiam momenti sit unicum peccatum impedivisse.

2.

Potissimum ferè medium ad horum animos emolliendos ducat orationem ferventem, & crebram pro iis fusam; per hanc enim gravissimos quosque peccatores ad frugem conversos esse passim historiæ produnt.

3. Sum-

3.

Summopere etiam studeat, in hujusmodi hominum amicitiam se insinuare, eosque variis obsequiis, præsertim vero blandâ suavique conversatione demereri; hâc enim viâ non paucos à S. Francisco Xaverio emollitos in ejus vita legitur.

4

Si legere norunt, suadeat illis, ut singulis diebus tardè & attentè unum alterumve folium ex libello pio legant, maximè ex tali, qui vel de æternitate, vel de quatuor novissimis scribat. Hi enim Concionatores muti multo efficacius plerumq; persuadent emendationem, quàm ij, qui in cathedris cum strepitu detonant.

5.

Specialiter illis commendet affectum & fiduciam ad SS. Domini Passionem, horteturque, ut singulis diebus semel vel sæpius ad honorem illius Orationem Dominicam, vel Salutationem Angelicam recitent; eum in finem juverit illis indicare, quod Christus quondam S. Gertrudi dixit: *Quilibet poterit respirare in spem veniæ offerendo Deo Patri meam innocentissimam Passionem & mortem. Credat igitur peccator, se per hoc obtinere saluberrimum fructum indulgentiæ; quia nullum tam efficax remedium contra peccata poterit in terris haberi, sicut devota memoria meæ Passionis cum fide recta & vera pœnitentia.* l. 4. Insin. diu. piet.

6

Simili modo conetur eos ad singularem fiduciam & amorem erga B. Virginem excitare. Quare proderit narrare iis, quod olim Deus Pater S. Catharinæ Senensi dixit: uti apud Blosium cap. 1. Monil. spirit. videre est. *Mariæ unigeniti Filii mei gloriosæ Genitrici à Bonitate mea concessum est propter Incarnati Verbi reverentiam, ut quicunque etiam peccator ad eam cum devota veneratione recurrit, nullo modo diripiatur à dæmone infernali. Hæc est enim à me electa, parata & posita tanquam esca dulcissima ad capiendos homines, & præcipuè animas peccatorum.* Idem quod B. Virgo eodem Blosio teste l. c. ipsa S. Brigittæ revelavit, dicens: *Quantumcunque homo peccet: si toto corde cum vera emendatione & charitate ad me confugerit, statim parata sum recipere venientem. Nec attendo, quantum quis peccaverit, sed quali intentione & voluntate redit ad me. Nam peccator quàmlibet vilis & sordidus sit, non dedignor ejus plagas ungere & sanare; quia vocor, & verè sum Mater misericordiæ.* Hinc S. Gertrudis, ut ibidem refertur, aliquando vidit accurrere sub chlamydem dulcissimæ hujus Dei Genitricis veluti bestiolas quasdam diversi generis; per quas significabantur peccatores specialem devotionem ad il-

lam habentes. Hos omnes illa benignè recipiens & quasi sub pallio protegens, delicatâ manu suâ singulas contrectabat, deliniebatque, & ipsis amicabiliter blandiebatur, quemadmodum quis blandiri solet catulo suo. Suadeat ergo Sacerdos, ut hanc S. Virginem peccator, cum quo agit, variis obsequiis demereri sibi studeat maximè singulis diebus aliquid in honorem ejus recitando, in ejus festis confitendo, per diem integrum, maximè verò Sabbati, abstinendo ab illo vitio, quo maximè infestatur. Eum in finem conveniet unâ alterave brevi historia ostendere, quàm salutare hoc medium multis peccatoribus fuerit, v. g. illi militi, cui diabolus servi specie assumptâ per 14. annos servierat, occisurus illum si vel semel Salutationem Angelicam, quam recitare quotidie consueverat, omisisset, qui tamen posteà B. V. patrocinio & ope Eremitæ cujusdam, fraude dæmonis detectâ, egregiè resipuit. Uti fusiùs in Spec. Exempl. V. Salut. Angel. ex. 5. refertur. Alius verò, qui Sabbato Virginis Mariæ nomen habentis pudori amore beatissimæ DEI Matris pepercerat, in torneamento occisus, contritionis elicitæ gratiam & cum hac salutem obtinuit. Ibid. V. Horæ Canonicæ ex. 4.

7.

SS. Eucharistiæ usum quoque, si possit omnibus modis persuadeat; ibi enim mensa est, quam paravit Dominus adversùm eos, qui tribulant peccatorem, vitiorum habitus, ibi humanus Sanguis latet, qui si hauriatur à peccatore, à morbo caduco ad peccati lapsum impellente eum liberabit. Expertus hanc efficaciam est miles ille, qui concubinæ amore implicitus, cum S. Bernardi suasu in agone constitutus SS. Eucharistiam recepisset; adeò mox mutatus est, ut summè eam detestatus sit, quam summè priùs deperierat, uti fusiùs in Speculo exempl. V. Attritio videre est.

8.

Nonnunquam proderit adhibere medium illud quo S. Bernardus peccatorem quendam à prava consuetudine abduxit; dum illi suasit, ut triduò tantùm ad honorem SS. Trinitatis à familiari sibi vitio abstineret; quod cùm ille fecisset, suasit S. Bernardus, ut alterum triduum ad honorem Christi adjiceret; quo consilio observato, ità ille immutatus est, ut etiam sinè pacto ullo deinceps abstinere statueret.

9.

Salubre quandoque etiam fuerit, dolo bono circumvenire peccatorem, & ad exemplum Nathan Prophetæ, parabolæ, vel etiam historiæ propositione, ipsi status sui periculum, vitæq; sceleratæ turpitu-

turpitudinem ostendere; quod tamen ab initio dissimulanter admodum faciendum est, nè fraudem mox advertens, difficulter capiatur. Parabolæ autem vel historiæ tales possunt esse. 1. Narret ex Acroamatis Jac. Bidermanni historiam de filio, qui in vineam ire jussus, patrem in itinere invadens dejecit in terram, & cultro interemit. Inferat subinde, hoc facere peccatorem respectu DEI Patris. 2. Narret ex eodem libro historiam de muliere illa, quæ captivum maritum testudinis suæ auxilio ex Turcica captivitate liberavit; fingatque, eam posteà domi à marito malè habitam, & tandem post gravia & repetita vulnera penitus occisam: Inferat hoc pecatores respectu Christi facere. 3. Fingat fuisse Reginam, quæ ex humili loco in aulam translata ad regias nuptias, miscuerit se aliquoties caculis & lixis, & neq; à Rege privatim monita, neq; nimis deterrita abstinuerit. Tali parabolâ propositâ expectet, quid peccator judicet; & tum inferat: Tu es illa Sponsa Spiritûs sancti, &c. 4. Fingat aulicum ob delicta sua sæpiùs à Rege monitum, jamque excludendum ab aula, amicorum tamen precibus fuisse servatum; sed illum post decies recuperatam, amicorum ope, gratiam apud Regem, necdum tamen resipere, sed in antiqua peccata frequentius labi; an hic ulteriori amicorum auxilio dignus videbitur? Inferat subinde peccatorem esse, qui toties Sanctorum precibus in gratiam cum Deo reductus, necdum tamen resipiscat. 5. Fingat hominem aliquem eò insaniæ redactum esse; ut ultrò vestes exuens porcorum, stabulum intraverit, ibiq; cum porcis habitârit, siliquas & fæces comederit, in luto, si quod vidit se volutarit, vomitum resorbuerit, &c. Inferatque, peeccatorem esse talem; bestiisque se assimilare. 6. Fingat esse aliquem, qui testamentum, quo ingens hæreditas ei transcribebatur, vili pretio vendiderit: & ostendat talem esse peccatorem, qui gratiam pro vili voluptate vendat. 7. Fingat Ducem quendam, cui arx valde opulenta commissa sit, eâque insuperabilis, vili pretio corruptum, se & arcem hostibus capitalissimis tradidisse. Inferat hoc peccatorem agere, qui arcem animæ diabolo tradat. 8. Fingat, comicum fuisse; qui, cum pollicitus fuisset comœdiam exhibere, atque ideò Regem cum tota aula sua invitasset, nunquam tamen in theatrum prodierit, & comœdiam auspicatus sit. Inferat, talem comicum esse peccatorem, qui conversionem differt.

10.

Quandoque illi ostendat, quantum gaudium creare possit DEO & omnibus Sanctis, si seriò se emendet. Eum in finem proderit attulisse favores speciales, quos peccatoribus sincerè conver-

sis exhibuit Deus, maximè S. Mariæ Magdalenæ Mariæ Ægyptiacæ, Pelagiæ, &c.

11.

Proderit etiam declarare minas, quas proposuit Deus in S. Scriptura adversùs eos, qui vocantem Deum audire distulerunt, maximè illam, *Prov. c. 1.* ubi ait Deus ad tales: *Quia vocavi & renuistis, extendi manum meam, & non fuit, qui aspiceret; ego quoque in interitu vestro ridebo, & subsannabo, cùm vobis id, quod timebatis, evenerit.* Ad quarum minarum confirmationem adducat unum alterúmve exemplum Tragicum, in quibus minæ tales impletæ sunt, maximè illius rustici, pro quo cùm post mortem ejus ex Psalmo *De profundis* ille versiculus: *Fiant aures tuæ intendentes, &c.* cantaretur, Imago Crucifixi feretro insistens manus de ligno resolvit, iisque aures obturavit.

§. 7.

Quomodo agendum cum illis, qui inimicitias deponere nolunt.

GRavis hæc & superatu difficilis tentatio est, unde diversa quoque media adhibere convenit, ut si unum non proficiat, alterum sortiatur suum effectum.

1.

Primò proponat Sacerdos talibus personis exemplum Dei, uti Christus *Matth. c. 5.* fecit, dum dixit: *Diligite inimicos vestros; benefacite his, qui oderunt vos; orate pro persequentibus vos, ut sitis filii Patris vestri, qui in cœlis est, qui solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super justos & injustos.*

2.

Proponat exemplum Christi, qui in Cruce exclamavit: *Pater dimitte illis, non enim sciunt, quid faciunt.* Luc. 23. Inferat ergo: Si Dominus inimicis tam gravibus tam liberaliter ignovit, tu servus illius minoribus non ignosces? Hoc exemplo Theodosius Imperator se animabat; cùm enim rogaretur, ut veniam iis, qui ipsum offenderant, daret; respondit. Quid mirum est, si nos, qui homines sumus, homini ignoscamus, cùm Christus, qui Deus est, inimicis suis tantis tam liberaliter ignoverit?

3. Osten-

3.

Ostendat, quàm necessarium sit, ignoscere inimicis, eò quòd alioqui nec nobis dimittantur peccata nostra, uti patet ex servo Evangelico debitum suum parvum dimittere nolente. Hunc in finem proderit unum alterúmve exemplum paulò terribilius adferre, v. g. de Sapritio Sacerdote; qui jam ad martyrium ductus, qùia Nicephoro veniam petenti eam negavit, mutatâ mente diis immolavit, uti apud Surium 9. Februarii videre est. Aut de muliere: quæ cùm in turba hominum ab adolescente leviter impulsa, & humi prostrata, veniam flexo poplite & junctis manibus petenti negâsset, à dæmone inspectantibus omnibus abrepta, & in puteum dejecta est, uti S. Bernardinus Senensis S. 15. Quadr. refert. Aut de illa muliere, quæ, quia dimittere noluit, in morbo, dum ei SS. Eucharistia pro Viatico offertur, vultum avertit, & dixit: *Sicut ego averti vultum ab aliis, nolens eis dimittere, ita Deus avertet nunc vultum suum à me.* Hæc dicens obiit. *Spec. Exempl.* V. *Dimittere ex.* 6. Aut de illo, qui cùm esset mortuus, & in Ecclesia pro eo preces consuetæ dicerentur; Crucifixi imago manus retraxit, & auribus opponens dixit: *Nec pepercit, neque parcam. ib. ex.* 4. Quòd si dubitaret Sacerdos, num is, cum quo agit, seriò ignosceret; posset terribilem illam historiam de Nobili illo Cordubensi narrare; qui, quia fictè tantùm veniam dederat, Angeli duo Sacerdotem ad ejus sepulchrum deducentes, jusserunt SS. Hostiam ex ore auferre; quo facto deturbatum cadaver in fossam, videri desiit. Uti fusiùs legere est in *Pædag. Christi, pag.* 2. *cap.* 15. §. 2.

4.

Ostendat, quantos favores Christus exhibuerit iis, qui inimicis ignoverunt; nam S. Gualberto & alteri cuidam nobili Anglo, post condonatam hostibus, ab illo quidem fratris, ab hoc autem patris cædem, ad Christi effigiem orantibus, visus est Christus, viventis modo, toto capite annuere, & factum approbare, uti *Bartom.* 2. *Anno* 1051 testatur. Mulieri verò cuidam, quæ occisorem filii in domum susceperat, ità Deus rependit hanc gratiam, ut & filium ejus ex Purgatorio eriperet, & ipsi vitam æternam promitteret, ùt Faber in *Festo S. Steph. conc.* 3. *n.*3. refert.

5.

Declaret; quàm præclaram habeat occasionem ingentia bona sibi comparandi, si sincerè & liberaliter ignoscat inimicis. Nam 1. per hanc viam facillimè obtinetur remissio peccatorum juxta illud Christi: Matth. 6. *Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vo-*

& vobis Pater vester cœlestis delicta vestra. Beati misericordes, quoniam misericordiam consequentur? ib. c. 5. Quis autem non libenter tres obolos proximo remitteret, ut aliquot milliones debitorum ipsi remitterentur? 2. Ingens præmium in cœlo sperare potest; si enim majus meritum ibi est, ubi major difficultas reperitur; quis dubitet, huic actui maximum olim præmium responsurum, sicut maxima in eo & difficultas reperitur. 3. Etiam majorem sibi honorem & famam comparare potest ignoscendo; si enim magnam sibi obvenisse gloriam crederet, si exercitum multis millibus constantē superasset; an non majorem obtigisse dicet si victoriam de seipso reportet, quæ omnium nobilissima est.

6.

Ostendat illi, quòd inimicus sibi potiùs, quàm ipsi nocuerit: similes enim sunt tales homines, qui alicui nocent, vulpeculis Samsonis, quæ, dum segetes Philisthæorum accendunt, seipsas etiam peremerunt; similes sunt unicorni, quæ dum aliam cornu appetit, seipsam ità arbori affigit, ut extrahere illud non possit; similes sunt gladio Adamantem aut silicem ferienti, qui se potiùs destruit, quàm lapidem; similes sunt apibus, quæ dum aliis aculeum infigunt, se perimunt; similes sunt canibus lapidem invadentibus, qui dentes potiùs suos consumunt, quàm lapidi noceant; similes sunt illi, qui candelam emungit, ac candelæ quidem lumen clariùs facit, digitos autem suos adurit & contaminat. Unde S. Hieronymus ad Eustochium ait: *Apud Christianos non qui patitur, sed qui facit contumelias, miser est.*

7.

Ostendat, quàm multorum bonorum occasio illi sit inimicus; illorum nimirum omnium, quæ n. 5. indicavi; si ergo amamus eum, qui nobis viam facit ad ingens lucrum faciendum, vel occasionem præbet ingentis præmii obtinendi; si diligimus eos, qui nobis vel in pugilatu vel in Academicis certaminibus sese opponunt, atque adeò occasionem faciunt fortitudinis & doctrinæ nostræ ostendendæ; an non tantò magis diligamus inimicos, quantò majora bona sunt spiritualia, quæ per amorem inimicorum obtinentur, quàm materialia, quæ in hoc mundo tam sollicitè quæruntur.

8.

Hortetur, ut inimicum tanquam manum, & instrumentum, aut legatum DEI intueatur, quo DEUS usus est ad ipsius læsi speciale commodum: an non enim ut sic exosculabitur potius manum, aut legatum DEI tam paternè castigantis? Aut certè hortetur, ut eum intuea-

intueatur tanquam à dæmone impulsum, aut morbo suo: an non ut sic potius condolebit ipsi, quàm irascetur?

9.

Ostendat, quod si velit vindictam de hoste capere, non possit id meliùs facere, quàm si totam suam causam DEO committat; sic enim ipse Deus petiit: *Mihi vindicta, & ego retribuam.* ad Rom. c. 12. suadeat ergo, ut sequatur exemplum S. Jeremiæ dicentis c. 11. *Tu autem Domine Sabaoth, qui judicas justè, & probas renes & corda, videam ultionem tuam ex eis; tibi enim revelavi causam meam.* Profectò qui tali modo vindicari vult, à Domino inveniet vindictam, uti sapiens Eccl. 28. c. ait: undè S. August. in Psal. 102. hortatur omnes: *Ferto injurias, securus esto faciet enim misericordias Deus, & judicium omnibus injuriam accipientibus.*

Prætereà verò etiam in memoriam illi revocet, quòd nullâ re magis se vindicare ab inimico possit, quàm si nihil faciat injurias ejus; ità enim docet S. Hieronymus in Epistolam ad Hebræos, dum ait: *Nihil ità confusam facit injuriam agentis, sicut fortis & mitis patientia tolerantis, & neq; in opere, neque in lingua se vindicantis.*

§. 8.

Quomodo agendum sit cum tribulatis.

1.

ANte omnia Sacerdos laboret, ut his sequentia tria capita bene inculcet. *Primum* est. Nihil sinè DEI voluntate fieri, juxta illud Eccl. c. 17. *Bona & mala, vita & mors, paupertas & honestas à DEO sunt. Et non est malum in civitate, quod non fecit Dominus.* Amos c. 3. Hinc etiam Christus dixit: *Non haberes potestatem in me ullam, nisi tibi datum esset desuper.* Joan. 19. *Secundum* est, quòd non modo omnia proveniant à DEO tanquam potentissimo Rege, sed etiam tanquam à benignissimo patre, atque ad commodum, utilitatemque nostram ordinentur. Hinc Deus Ps. 28. vocatur *dilectus, quemadmodum filius unicornium*; quia ut unicornis, quæ habet cornu infra oculos, videt, quò tendat per cornu immissæ afflictionis; non autem, sicut taurus habens cornua supra oculos, cæco modo percutit. Atque hæc causa est, cur omnes Tribulationes considerandæ & accipiendæ sint, ut pædagogus, ut virga, ut ignis respectu auri, ut medicina, ut instrumentum chirurgi, &c. *Tertium* est, quod DEUS etiam robur & vires tribuat ad ferendas tribulationes; nam ut S. Paulus ait 1. ad Corinth. 10.

Fidelis

Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis. Et per Psalmistam ipse dixit: *Cum ipso sum in tribulatione; eripiam eum, & glorificabo eum* Ps. 90. Id se expertum esse S. Paulus 2. ad Corinth. 12. testatur dicens: *Propter quod placeo mihi in infirmitatibus, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo; Cùm enim infirmor, tunc potens sum.* Imò etiam solatur peculiari modo, uti iterum expertus est S. Paulus, qui de seipso 2. ad Corinth. c. 11. ait: *Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra.* Et S. David Psal. 93. *Secundùm multitudinem dolorum in corde meo, consolationes tuæ lætificaverunt animam meam.* Experti etiam tres pueri in fornace Babylonica, qui senserunt ventum quasi roris flantem. Nimirum ad medicorum morem post amaram medicinam mox, ut minùs amarities sentiatur, saccarum porrigit consolationum. Hinc quædam virgo cuidam percontanti, quomodo ad perfectionem pervenisset, respondit: *Omnem adversitatem æquanimiter de manu Dei suscepi, & quisquis me aliquâ injuriâ molestiave affecit, huic ego speciale beneficium rependere curavi; quod minime fecissem, nisi ab eo læsa fuissem. Nulli nisi Deo gravamina mea questa sum; unde è vestigio consolationem corroborationemque ab eo accepi.*

2.

Revocet tribulato in memoriam, quod Dominus quondam ad S. Catharinam Senensem dixit: ut Blosius c. 9. Monil. Spir. refert. *Volo te nosse, quòd omnes pœnæ, quibus homines in mundo affliguntur, in voluntate consistunt; quia si voluntas esset ordinata & concors cum voluntate mea, careret quodammodò pœnâ. Quamvis enim is, qui hac sanctâ ordinataque voluntate præditus est, sentiat laborem ac dolorem, quidquid tamen amore mei patitur, quasi sinè pœna portat; libentissimè enim illud sustinet, considerans & sciens esse meam voluntatem ac permissionem, ut patiatur.* In confirmationem hujus doctrinæ narrare poterit notam illam historiam ex Taulero de mendico, qui Theologo bonum diem & fortunatam precanti asseruit, se bonos semper fortunatosque dies habuisse, atque in tantis etiam miseriis lætissimum vixisse.

3.

Ostendat, tribulationes esse signum filiorum Dei & prædestinationis. Id colligitur 1. ex S. Paulo ad Hebræos c. 12 dicente. *Fili mi, noli negligere disciplinam patris, neque fatigeris, dum ab eo argueris. Quem enim diligit Dominus, castigat; flagellat autem omnem filium, quem recipit.* 2. Ex testimonio S. Raphaëlis Tob. 12. *Quia acceptus fueras Deo, necesse fuit, ut tentatio probaret te.* 3. Ex praxi aman-

amantium, qui comprimunt fortiter manus. Sic Deus Apoc. 3 ait: *Ego, quos amo, arguo & castigo.* 4. Ex revelatione Dei, quâ quandam revelavit S. Gertrudi, quòd, quando Dominus nihil inveniens in homine, propter quod placitâ dignatione ipsum adesse deceat, tribulationes vel molestias tam corporales, quàm spirituales eidem immittit, ut inde habeat opportunitatem manendi cum illo; quia S. Scriptura dicit: *Iuxta est Dominus his, qui tribulato sunt corde.* Alio tempore eadem Virgo intellexit, *Blosio teste in consolat. Pusill.* quòd, quemadmodum annulus est signum desponsationis, ità adversitas humiliter propter Deum tolerata, sit verissimum signum divinæ Electionis, & quasi desponsatio animæ cum Deo, in tantum, ut gravatus quisque confidenter dicere possit: Annulo suo subarrahavit me Dominus meus Jesus Christus. Quòd si inter ipsa adversa potest dono Dei etiam laudare Deum, & ei ex animo gratias agere, jam tanquam sponsa amabilis coronam obtinet à Domino; quia gratitudo animi in adversis est ornatissima atque pretiosissima corona animæ. 5. Ex testimonio Dei; quo S. Francisco dixit, infirmitatem, quam tum patiebatur, esse arrham thesauri cœlestis, qui ipsi olim offerendus esset; uti in *Spec. Exempl.* V. *cœl. gloria ex* 8. refertur. 6. Ex omnium SS. Exemplo, de quibus S. Ecclesia canit: *Omnes Sancti quanta passi sunt tormenta, ut securi pervenirent ad palmam Martyrii. Certè, quò sanctiores fuêre, tantò magis tribulationibus vexati sunt.* 7. Ex figuris variis. nam Electi Dei sunt lapides, qui superædificandi suo tempore super lapidem angularem Christum crescent in templum Dei, ergo in hac vitâ poliri malleo tribulationis debent. Illi sunt triticum suo tempore in horreum Domini congregandum, ergo priùs flagellari & excuti debent. Illi sunt uvæ ex Christo, tanquam verâ vite prognatæ, ergo oportet torculari eos subjicere, ut gratissimum virtutis succum porrigant. Illi sunt holocaustum & victima Deo gratissima ergo per ignem tribulationis immolari debent. Item tribulatio est aureæ virgæ Assveri similis, quæ signum clementiæ & gratiæ apud Regem obtentæ erat. Item est similis funiculo rubro, quem milites Josue Rahab meretrici dederant, ut eum appendens ante fenestram ab interitu servaretur *Iosue c. 2.* Tandem est similis signo Tau, per quod olim, *Ezech. c. 9.* notati ab exitio servabantur.

4.

Præcipuè hortetur afflictum, ut Christi exemplum & SS. Passionem ob oculos ponat sibi. Hinc enim mirum robur & solatium oriri, colligitur. 1. Ex ipsa Christi revelatione; cùm enim quædam persona vehementer afflicta esset, hanc audivit vocem;

surge

surge & cogita vulnera mea. Fecit, & mox se consolatam invenit. uti in *Fasciculo Myrrhæ P. Caraff.* refertur. Alius, qui à Religione ad sæculum reverti volebat, à Christo his vocibus in proposito confirmatus est: *Omne asperum intinge in latus meum, & erit tibi dulce.* ibid. Unde S. Catharina Senensis dicebat, tribulationem esse duro pani similem, qui, ut facilè per patientiam concoqui possit, in SS. Christi Sanguinem intingendus sit. 2. Colligitur ex testimonio S. Pauli ad *Hebr. c.* 12. dum ait: *Per patientiam curramus ad propositum nobis certamen, aspicientes in Authorem Fidei & Consummatorem IESVM. Recogitate eum, qui talem sustinuit à peccatoribus adversum semetipsum contradictionem, ut non fatigemini, animis vestris deficientes.* 3. Colligitur ex testimonio SS. Patrum; nam S. Gregorius in Epist. ait: *Nihil est adeò grave, quòd non æquanimiter toleretur, si Christi Passio ad memoriam revocetur.* S. Augustinus *Serm.* 32. *ad Fratr. in erem.* ait: *In omnibus adversitatibus meis non inveni tam efficax remedium, quàm vulnera Christi; in illis dormio securus, & requiesco intrepidus. Christus mortuus est pro nobis. nihil tam ad mortem amarum, quòd morte Christi non sanetur.* S. Bernardus ait: *Voluit Christus oculos in sua sustolli vulnera, ut exemplo sui reddat ad tolerandum fortiores. Non enim sentit sua vulnera miles, qui sui Ducis vulnera intuetur.* 4. Colligitur ex figuris: nam sicut *Exod.* 15. lignum in aquas missum eas dulces fecit; & sicut 4. *Reg.* 4. farina in ollam missa amaritiem sustulit, ità & Crux & Passio Christi aquas tribulationum dulces facit. Sicut serpentis ænei aspectus in deserto sanavit ictus serpentum; ità Christi passi considerato vulnera animæ. *Num.* 21. *c.* 5. Colligitur ex natura Societatis; si enim Societas hominis leviores facit miserias, quantò magis afflicto solatium erit, Deum habere in Passione socium? 6. Ex æquitate: non enim est major servus domino, neque discipulus supra magistrum; neque membrum pedis melius est capite: si ergo Christum oportuit pati, & ità intrare in gloriam suam, quantò magis membra, discipuli & servi ejus per hanc viam ad cœlum tendere debebunt? Urias admonitus à Davide, ut in domum propriam iret, & quiesceret; respondit: *Arca DEI, & Israël, & Iuda habitant in Papilionibus, & Dominus meus Ioab, & servi Domini mei super faciem terræ manent; & ego ingrediar domum meam, ut comedam, & bibam, & dormiam cum uxore mea? Per salutem tuam, & per salutem animæ tuæ non faciam rem hanc.* 2. Reg. 11. An non multò magis Christianus simili modo se alloquatur? Dominus meus in toto Corpore passus est talia ac tanta: & ego hanc parvam tribulationem non suscipiam? Et ego quidem justè, ipse

verò quid fecit? Ille totum Calicem in sanitatem meam exhausit, & ego in ejus honorem vel gustare illum recusabo? 7. Ex experientia colligitur hujus medii efficacia S. Elzearius Comes, cum uxor illius patientiam miraretur, respondit illi: *Noveris me interdum sentire aliquam in animo adversùs infestantes me indignationem; sed illicò me converto ad cogitandas injurias Christo illatas, dicoque mihi ipsi eum imitari cupiens: Etiamsi famuli tui barbam tuam convellerent, & colaphos tibi impingerent, nihil totum hoc esset præ illis, quæ Dominus tuus, & plura, & majora perpessus est certóque habeas, conjux mea, me nunquam cessare à commemorandis injuriis Salvatoris mei, donec animus planè sit tranquillus.* Surius 27. Sept. 8. Colligitur ex simili: sicut enim amaræ pilulæ, dum hostiâ involvuntur, facilius sumuntur; ità & tribulationes, si eas memoriâ Passionis Christi velut hostiâ involvamus. Sicut etiam erinaceus in foraminibus petræ refugium quærit; ità anima Christiani in SS. vulneribus quærere deberet.

5.

Hortetur, ut sæpe ad præmia tribulationibus promissa animum afflictus convertat, revocetque in memoriam illud S. Pauli ad Rom. cap. 8. *Non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis.* Si ergo urinatores in aquas se promptè conjiciunt, & gladiatores verbera contemnunt, & milites pericula alacri animo subeunt; bajuli onera læti portant, ut vilem mercedem & præmium consequantur; si Jacobo Patriarchæ videbantur dies pauci præ amoris multitudine erga Rachelem; quidni multò magis Christianus omnes adversitates libenter sustineat amore & spe tanti præmii, quod nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis descendit? sic Christus proposito sibi gaudio sustinuit Crucem. Sic S. Stephanus intendens in cœlum, vidit cœlos apertos. Sic Christus Apostolos excitavit: *Gaudere & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cœlis,* Matth. 5. Sic S. Francifcum in gravi dolore oculorum animavit, dum dixit: *Francifce, si tota terra esset aurum, & mare ac flumina & fontes essent balsamum, & omnes montes, collésque ac lapides essent gemmæ; & tibi alius thesaurus, longè his pretiosior daretur pro infirmitate, an non gauderes? Ecce hic thesaurus est vitæ æternæ, quem tibi reposui. Et ex nunc te investio; & ista infirmitas & afflictio tua est arrha illius beati thesauri.* Spec. Ex. V. *Glor. cœl. ex* 8. Diabolus quoque aliquando fassus est, se libenter omnia tormenta damnatorum usque ad extremum Judicii diem toleraturum, si unico momento Deum intueri liceret: quid non tolerandum æternùm videatur? Sicut ergo

e vadan-

vadantes flumen, sursùm oculos erigunt, nè titubantes prolabantur; ità nè inter tribulationes labamur, consultum est, ut ad cœlum oculos mentis erigamus; nam, ut S. Isidorus ait: *Qui futuræ vitæ præmia diligenter recogitat, præsentis vitæ mala æquanimiter portat.*

6.

Moneat afflictum, quòd nemo sit in hoc mundo sine afflictione, nam, uti Job. c. 14. ait: *Homo natus de muliere brevi vivens tempore, repletur multis miseriis.* ergo satius est pati propter Deum, ut hac ratione satisfaciamus pro peccatis, lætiùs feramus tribulationem, & præmium in altera vita accipiamus, quàm ut per impatientiam nobis faciamus crucem majorem, & graves in altera vita pœnas accersamus, jacturamque summæ mercedis faciamus. Quam doctrinam antiqui pulchro hoc apologo explicabant. *Hinnulus*, inquiebant, *sylvester à lupis agitatus ad oves confugerat; quas cum videret in pace degere*, ait: *Hîc deinceps vitam meam pacificè transigam. Paulò pòst tamen adsunt* Sacerdotes, *& agnos aliquos abducunt Quos cum hinnulus ad immolandum trahi audisset, cum suspirio exclamavit: Heu mihi, ut video, nullus locus à persecutione immunis est; sed tamen omnibus perspectis, meliùs est hîc manere, & in obsequium Dei pati, quàm in escam cedere luporum.* Sic ergo etiam omnes justi & prudentes Christiani discurrunt, quos hinnulus iste significat.

7.

Jubeat afflictum meminisse, quoties infernum vel purgatorium meruerit. Sic enim omnia leviùs tolerabit. Quis enim latro gravissima tormenta promeritus, non cum gaudio acciperet colaphum, si tota pœna in hanc converteretur, & præterea ingens pro eo fortiter exantlato præmium offerretur? Ecce omnia tormenta hujus mundi comparata cum gehenna nec colapho quidem comparari possent; & tamen erit, qui his longè mitiora & minora ferre recuset, maximè cùm in præmium ipsa beatitudo promittatur? S. Franciscus Borgia omnia hospitia sibi optimè præparabat, quia cognitionem sui & inferni præmiserat. Præmittat & hos duos prodromos afflictus ad omnes tribulationes, & omnes perquam leves efficiet.

8.

Demonstret frustraneum esse mœrorem ad malum leniendum, nam ut eleganter S Chrysostomus ait homil. 5. ad populum: *Tristitia ob id nobis data est, non ut in morte, aut alia re doleamus, sed ut doleamus peccatum, quasi morbi illius remedium, sicut ergo remedium*

dium lippitudinis illam tollit, non altos morbos; sic tristitia peccatum tollit, non alias ægritudines v. g. pecuniâ quis mulctatus est, doluit; non emendavit: filium amisit, doluit; non resuscitavit mortuum: contumeliis affectus est; non revocavit contumeliam: infirmatur, dolet; morbum non aufert, sed auget, sed peccat quis: tristatus est, peccata delevit, ergò tristitia tantùm facta est propter peccatum, à quo nata est: ideò ut tinea ipsam corrodit & absumit. Porrò ut tristitiam hanc tantò faciliùs fuget, jubeat afflictum sic discurrere: vel malum est futurum, vel præteritum, vel præsens; si futurum, cur miser es ante tempus? si præteritum, cur doles, quod infectum facere non potes? si præsens ergo id solùm curandum est, ut media, quæ leviorem faciant mali tolerantiam, procures; inter hæc autem potissimum est, si propter Deum patienter id feras: sic enim 1. DEUS citiùs auferet malum; sicut Pater citiùs cessat à verberibus, si filium sese subjicere & agnoscere culpam advertat. 2. Spes præmii & honor indè resultans roborabit. 3. Societas Christi animos addet, &c.

9.

Suadeat, ut consilium illud S. Bernardi sequatur: *Si insurgant venti tentationum, si incurras scopulos tribulationum; respice stellam; voca Mariam: in periculis, in angustiis, in rebus dubiis Mariam invoca, Mariam cogita, non recedat ab ore, non discedat à corde.* Hom. 2. in Missus est.

§. 9.

Quomodo consolandi sint ii, quibus amicus, vel parens, vel filius est mortuus.

1.

His potissimùm Sacerdos persuadere conetur, nullam ipsos causam tristitiæ habere, sive Deum, sive defunctum, sive seipsos attendant. Nam 1. si ad Deum attendant, ille repetiit, quod suum erat: si ergò, cum depositarius repetit depositum suum, volentes reddimus; cur, si Pater cœlestis repetit amicum, quem nobis ad tempus concessit, doleamus & queramur? Præterea, si boni Christiani sumus, nihil aliud velle debemus, quàm quod vult Deus; si ergo ille voluerit defunctum nobis auferre, quidni & nos velimus? Cur ergo non exclamamus cum S. Hieronymo (ad Paulam de obitu Blesillæ.) *Bonus est Deus; & omnia, quæ bonus facit, bona sint, necesse est. Mariti orbitas irrogatur; plango, quod accidit; sed quia sic placet Domino, æquo animo sustinebo. Unicus raptus est filius;*

durum quidem, sed tolerabile, quia sustulit ille, qui dederat. 2. Si ipse defunctus attendatur; vel bonus is fuit, & bene defunctus est, vel malus fuit, & malè obiit: *Si bene*, lætandum potiùs est, quàm tristandum; nam ut S. Chrysostomus Hom. 23. in Matth. ait: *Illum abiisse in prata florentia cùm putes*, in gentes cur adversùm te suscitas fluctus *tempestatis? hic autem fluctus præsentis vitæ perna vigavit. Si ad imperandum, regnandumque hoc caduco mortalique regno filius tuus abiisset, nolles eum inde redire, ut ipsum videres: nunc verò cùm ad meliora, majoraque regna processerit, parvi temporis absentiam ferre non poteris? Noli ergo plorare; reddidisti enim depositum, quod tibi creditum erat.* Præterea, si tu cum amantissimo amico in carcere constitutus esses; & illi à Rege gratia fieret, atque ex carcere in aulam transferretur, ut ibi continuis deliciis frueretur: an tu doleres, vellesque eum in carcere retinere? minimè profectò, si verus amicus esses. Ecce Deus amicum tuum ex carcere corporis eduxit ad gaudia cœlestia; & tu eum ab his impedire velles? *si verò malus*, dolendum iterum non est; quia pejor evasisset, si diutiùs vixisset, atque adeò majorem pœnam incurrisset: quod Deus prævidens rapuit illum; Unde Tertullianus cap. 9. de patientia. *Christum lædimus*, inquit, *cùm evocatos quosque ab illo quasi miserandos non æquanimiter accipimus.* Certè Deus & Beati non minùs amant amicum tuum, quàm tu; & tamen illi etiam in tali casu constitutum non lugent, sed potiùs divinæ justitiæ & voluntati acquiescunt; neque tu etiam, si aliquando veneris eò, aliter facies: cur ergo non jam quoque facere possis, & facias, quod ibi quondam facturus es? Si seipsos afflicti attendant, nec dum habent causas dolendi; nam loco amici hujus aut filii, ipsum Deum habent, qui ipsos solari vel adjuvare possit, ergo meritò illi dici potest, quod Reg. cap. 1. Elcana Annæ uxori dixit: *Anna cur fles? & quare non comedis? & quam ob rem affligitur cor tuum? nunquid non ego melior tibi sum, quàm decem filii?* Nimirum vanum auxilium & solatium illis subtraxit Deus, ut in illo tanquam fonte sinceriora quærant, cur ergo tam salutari consilio non acquiescant? Jubeat item meminisse, quantarum curarum causa fuerit defunctus; quantum impedimentum in divino servitio: hoc certè agnovit Melania Junior, de qua S. Hieronymus scribit, quòd calente adhuc mariti corpusculo, & nec dum humato, duos simul perdiderit filios; quo tamen in casu lachrymam non fudit, sed stetit immobilis, & ad Christi pedes devoluta quasi ipsum teneret, arrisit, & dixit: Expeditiùs tibi nunc servitura sum Domine, qui tanto me onere liberâsti. Tandem ostendat, cùm spes sit, defunctum talem in cœlestem aulam

receptum

receptum esse, gratulari ipsos debere, quòd ibi tantum amicum habeant, qui & velit, & possit plurimùm ipsorum commoda promovere.

2.

Proderit aliqua exempla afferre eorum, qui mortem amicorum forti animo tulêre; quale ante omnia alia est exemplum beatissimæ Virginis, S. Jobi, matris Macchabæorum, S. Felicitatis, & S. Symphorosæ, quæ septem filios martyrio affici coram spectavit; Mauritii, qui ad singulos ictus, quibus filii interimebantur, exclamavit: *Iustus es Domine, & rectum judicium tuum.*

3.

Revocet in memoriam, quòd talibus amicis caruerint sinè dolore, antequam ii nati essent; cur ergo non etiam nunc carere possint, cùm ii ampliùs non existunt? Imò in cœlis magno gaudio expectant ipsos, & ipsorum patrocinium suscipiunt.

§. 10.
Quomodo consolandi ii, qui temporalium rerum jacturam passi sunt.

1.

Illis bene ostendere conetur, quòd Deus, id quod suum erat, repetiverit; horteturque adeò, ut cum S. Jobo cap. 1. dicant: *Dominus dedit, Dominus abstulit: sit nomen Domini benedictum.*

2.

Ostendat, hanc jacturam esse signum dilectionis divinæ & prædestinationis ad gloriam; nam ut vinitor putat vites, quas diligit: & qui avem amat, & retinere desiderat, alas ei amputat; & mater filio cultrum subtrahit, ne semetipsum lædat; & Dominus ligna subtrahit, ne domus omnino comburatur: Ità Deus iis, quos amat, temporalia subtrahit bona.

3.

Declaret illis, quàm misericorditer cum illis agat Deus per hanc jacturam puniendo; quæ enim adultera non clementer secum agi existimet, si maritus tantùm adulterum auferat; & simul promittat, se, si illa patienter ferat hanc ablationem, non modò in gratiam eam recepturum, sed ingentibus etiam donis ditaturum? hoc autem facit Deus, divitias ab anima, cum quibus spirituale adulterium commiserat, auferendo. Si ergo nulla adultera in adulterio deprehensa, dicere audet marito: relinque mihi adulterum, ut pergam cum eo jus tuum lædere; quomodo anima divitias ablatas repetere à Deo audebit?

4.

Demonstret ingens illis beneficium esse collatum per divitiarum ablationem; si enim divitiæ sunt spinæ suffocantes semen verbi divini, si sunt laqueus diaboli trahens in sempiternam mortem, si sunt cancer ad vitalia animæ serpens, & mortem causans spiritualem; si sunt lapis animam pondere curarum & peccati opprimens: quidni magnum sibi beneficium collatum existimabit, à quo hi laquei, & spinæ ablatæ sunt; cui cancer iste sinè scissione ademptus est?

5.

Hortetur, ut oculos convertant ad veras divitias, scilicet ad virtutes & bona opera; itèm ad cœlestia gaudia, quæ ipsis invitis auferri non possunt, uti nec ipse Deus. sic certè leviter ferent jacturam temporalium exemplo primorum Christianorum, ad quos S. Paulus Hebr. c. 10. scribit: *Rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis, cognoscentes vos habere meliorem & manentem substantiam.* Quis non libenter agrum suum grandine destrui sineret, si grando aurea esset? talis autem grando est tribulatio, quia per illam regnum cœlorum emimus. Jubeat ergo meminisse illorum S. Davidis verborum: *Euntes ibant & flebant, mittentes semina sua* (offerentes pecunias, quæ ipsis vel à magistatu, vel ab hoste auferebantur) *venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos.*

6.

Denique jubeat sperare, quòd, sicut Dominus Jobo duplicia restituit, ità & ipsis possit, & verò etiam velit (si ita ipsis utile fore videbit) duplicia restituere; certè necessaria non negabit; neque enim ad solos Apostolos & Religiosos, sed omnes alios, qui cum patientia & charitate dimiserint bona sua, pertinet illa Domini promissio: *Omnis, qui reliquerit domum aut agrum, &c. propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.* Matth. 19. Audiant ergo S. Augustinum dicentem in Psalmum 34. *Illum quære, qui deesse non potest. Subtrahuntur, quæ dedit; numquid subtrahitur, qui dedit?*

§. II.

Quomodo consolandi sint, qui detrimentum famæ vel honoris passi sunt.

1.

Ante omnia alia jubeat Sacerdos, ut tales Christi exemplum proponant & quasi dicentem audiant; *Si Dominum Beelzebub vocaverunt,*

vocaverunt, quantò magis domesticos ejus? Matth. 10. Dicant itaque: *Ego quidem justè hæc patior, Dominus autem quid fecit?* Lucæ 23. Imò considerare jubeat, quàm multi ipsum etiam Deum blasphement, debitumque ei honorem negent: sicuti ergo Deus nihil propterea turbatur & dolet, ità nec ipsi, qui injuriam passi sunt, tristari debent.

2.

Hortetur, ut meminerint illam injuriam aut verba contumeliosa à Deo exisse, & permissa esse; dicant ergo animæ suæ vindictam spiranti: *Dominus præcepit ei, ut malediceret mihi, & quis est, qui contradicat? obmutui, quia tu fecisti.*

3.

Persuadeat illis, tantum & talem esse quemque, qualis & quantus est in oculis Dei; parùm ergo curandum esse, quidquid de illo sentiant homines: neque enim propterea æger esse quis incipit, si alii ægrum dicant; neque Sol splendorem suum amittit, si aliqui obscurum eum esse asserunt; neque propterea, quòd aliqui asinum, leonem, capram vocent, talis erit. Verbo si cuncta contra aliquem dicerentur, quæ fingi malitiosissimè possent, quid ipsi noceret, si omnino transire permitteret, nec plus, quàm festucam perpenderet? nunquid vel unum capillum extrahere possent? uti rectè Thomas Kempensis l. 3. c. 46. discurrit.

4.

Hortetur, ut is, qui injuriam accepit, peccata sua & vilitatem inde exortam bene perpendat; ut verè nihilum se agnoscat: sic enim haud difficulter contemni & infirmari se sinet; quis enim ægrè fert, si in nihilum verba contumeliosa jaciantur? quis indignatur, si de sterquilinio, de stulto parùm honorificè homines loquantur.

5.

Ostendat illi tantam esse dignitatem, si quis injurietur & contemnatur, ut erubescere potiùs deberet, quòd Deus ad talem dignitatem eum evehat, quid enim dignius; quid magis majestate plenum, quàm ipsi Christo orbis Servatori similem fieri? quantopere honoratum se crederet is, cui Rex vestem proprii filii sui dono mitteret, eamque induere juberet? hoc autem beneficium & honorem exhibet DEUS illi, quem contemni & injuriis affici sinit.

6.

Ostendat, quàm nihil proficiat, mutuas injurias & convitia

 repo-

reponendo. Id profectò eleganter hâc similitudine declaravit S. Chrysostomus c. 5. in Epist. ad Thessal. *Convitiatus est quisquam? vituperavit? tu claude os tuum: si enim illud aperueris, concitabis magis ventum hunc, non vides in ædibus, quòd, quando è regione directò duæ januæ oppositæ sunt, & status vehemens irruerit; si alteram clauseris, nihil efficiat flatus, sed plurimum de illius robore præcidatur? Ità & hic duæ sunt januæ, ostium & os illius, qui te vituperat & probro afficit: Si tuum occluseris, & spirationem non dederis, omnem istum flatum extingues; si verò aperueris, effrænis reddetur.* Dicat ergo, quisquis injuriam passus est: *Posui ori meo custodiam: cùm consisteret peccator adversùm me, obmutui & humiliatus sum, & silui à bonis.* Hoc enim silentio duo insuper commoda consequetur. Primum est, quòd sic magìs se vindicet de lædente; nam, ut S. Ambrosius lib. 2. de offic. c. 3. ait: *Si taceas, si dissimules, solet dicere* (convitiator) *quid taces? loquere, si audes; sed non audes, mutus es, elinguem te feci. Si ergo taceas, plus rumpitur; victum se reputat, illusum, posthabitum, ac irrisum. Si respondeas; superiorem se factum arbitratur, quia pacem invenit.* Secundum est, quòd ipsa taciturnitate famam sibi hominis virtuosi faciat, quâ famâ non potest esse præstantior; sicut enim si dolium percussum, sonum edat ad minimum ictum, vacuum esse colligimus; si verò non resonet, plenum esse dicimus; ità plenos gratia & fortitudine existimamus esse, quos ad injurias tacere advertimus. Hinc Ecclesia de SS. Martyribus canit: *Non murmur resonat, non querimonia, sed corde tacito, mens benè conscia conservat patientiam.*

7.

Non parùm etiam proderit, eos, qui injuriam inferunt, considerare quasi infantes, phrænericos, insanos, &c. quod medium S. Basilius hom. 10. de ira suggessit, dum dixit: *Si parvus puer te verbis contumeliosis peteret, occasionem tibi potiùs ridendi daret. Quòd si phrænesi captus, & sensu excidens verba vitæ incomposita & stulta minimèque vera dicat, misericordiâ potiùs, quàm odio dignus erit.* Hoc medio usus est Christus, dum in Cruce dixit: *Pater dimitte illis, quia nesciunt quid faciunt*, Luc. 23. Eodem usus est & Seneca, hinc quibusdam sibi oblatrantibus dixit: *Moverer, si judicio hoc facerent; nunc morbo faciunt. Non de me loquuntur, sed de se.* Præterea linguâ alienâ loquenti (juxta commune adagium) obsurdescendum est; atqui lingua convitians non est Christiana, sed Diabolica (nam ut bene advertit S. Hieronymus ad S. Eustochium: *Irasci hominis est, frænum iracundiæ imponere Christiani*) ergo tacendum est potius, quàm loquendum.

8. De-

8.

Declaret, si famam recuperare velit, patronum optimum eligendum esse, qui hoc officium præstet, neminem autem esse meliorem, & peritiorem DEO, utpote cui mille juvandi artes suppetant, quique plurimis documentis suam in hoc negotio dexteritatem probârit; suadeat ergo, ut illi afflictus cum silentio causam suam committat, audiatque S. Davidem monentem: *Revela Domino viam tuam, & spera in eo, & ipse faciet*, Psal. 36.

§. 12.

Quomodo cum captivis agendum.

DUæ sunt captivorum sortes. Prima eorum, qui ob leviora delicta captivi tenentur. Secunda eorum, quibus ultimum impendet supplicium: cum utrisque cautè & prudenter agendum erit, prout fusiùs docent varii libri hunc in finem editi, maximè der geistliche Trostbrunnen Patris Georgii Vogleri, & similes, ex quibus sequentia in compendium sunt redacta.

De captivis primi generis.

1.

CUm Sacerdos audierit, aliquem in carcere captivum teneri, qui diutiùs ibi detinendus videatur, studeat illum primo quoque tempore visitare; utaturque tempore & occasione à DEO submissis: atque ideò antè omnia enitatur, ut captivus talis agnoscat, hanc suam inclusionem esse flagellum divinæ justitiæ, paternâ manu in eum animadvertentis, & carcerem esse scholam & officinam plurium virtutum; in ea enim addiscitur & exercetur humilitas, resignatio in Dei voluntatem, Orationis studium, patientia, integritas conscientiæ, spes & fiducia in Deum ac Sanctos, & similes aliæ virtutes. Hortetur ergo Sacerdos captivum, ut bonum se discipulum exemplo S. Josephi Patriarchæ exhibeat, mereaturque è carcere ad honores educi; curet item, ut justitiæ divinæ æquitatem humiliter agnoscens sæpiùs exclamet: *Iustus es Domine, & rectum judicium tuum*, Psal. 118. Eum in finem exemplum S. Ephrem & Manassis Regis servire poterit.

2.

Doceat illum, tanti mali causam (uti & omnium aliorum) potissimam peccatum esse; uti enim è terra ascendit materia, ex qua tonitrua & fulmina homines percutientia generantur: ita in

cœlos quoque homines materiam iræ divinæ, ſcilicet peccata, mittunt, unde S. Chryſoſtomus; *auferamus*, ait, *malorum fontem, & omnia malorum ſiſtent fluenta.* Hortetur ergo captivum, ut velut obediens filius agnoſcat paternam charitatem, & carceris pœnam cum patientia & reſignatione accipiat; ſic enim & Deum ad parcendum citiùs permovebit, & ſuam ipſe pœnam leviùs tolerabit; nam, ut S. Gregorius lib. 10. mor. c. 5. ait. *Quaſi aqua ignis extinguitur, cùm ſurgente furore animi ſua cuique ad mentem culpa revocatur.* Et *dolor flagelli temperatur, cùm culpa cognoſcitur; quia tantò quisque ferramentum Medici patientiùs tolerat, quantò magis putridum eſſe conſpicit, quod ſecat.* Certè facilis erit conſolatio, ut idem Doctor ait, ſi inter flagella, quæ patimur, delicta, quæ fecimus, ad memoriam revocemus. Dicat ergo Sacerdos captivo: *Quod meritò pateris, patienter ferre memento.*

3.

Suadeat captivo, ut, quo facilius ferat captivitatem, in carcerem præmittat duos nuncios: cognitionem ſcilicet purgatorii & inferni, quorum utrumque per peccatum ſuum meritus fuerat; neque dubitare jubeat, quin levis quantacunque carceris moleſtia ſit futura. Ità S. Chryſoſtomus promiſit, dum dixit: *Si terribile aliquid videris, cogita gehenam, & illud deridebis.* Certè Monachus quidam, qui infernum viderat, ultrò ſe per duodecim annos incluſit, nullius admittens colloquium, donec tempus moriendi advenerat; uti Jo. Major in Spec. Ex. diſt. 2. ex. 246. refert.

4.

Revocet illi in memoriam commune illud proverbium: *Anima magis eſt, ubi amat, quàm ubi animat:* hortetur ergo illum, ut & ipſe in paradiſum mente deambulet; ſic enim carceris moleſtias non ſentiet.

5.

Sanctorum exempla, qui carceres cum gaudio inhabitarunt. Proponat videlicet S. Joſephi Patriarchæ, SS. Petri & Pauli, S. Joannis Baptiſtæ, &c. de quorum captivitate loquens S. Chryſoſtomus hom. 5. de pat. Job. ait: *Si mihi quiſpiam dixiſſet, elige, utrum velis: vis eſſe Angelus Petrum ſolvens, an Petrus vinctus? Petrus utique eſſe maluiſſem. Majus hoc vinculorum donum eſt, quàm ſolem ſiſtere, aut mundum movere, aut dominari dæmonibus, eosque expellere.* Neque obſtat, quòd hi non propter ſcelera incluſi fuerint; nam qui illis carcer honorificus fuit propter DEI amorem, is illis honorem afferre ſimilem poterit per juſtitiam & humilitatem. Et præstereà quod carceri huic ad martyrium deeſt,

deest, ipsa voluntas desiderio suo supplere potest. Atque hanc ipsam ob causam suadendum ipsi est, ut vel maturè contritionem eliciat, vel etiam omnino Confessionem faciat (si capite non periclitetur) nè per peccatum mortale obicem satisfactioni, meritisque ponat.

6.

Magnopere curet, ut talis captivus otiosus non sit; sic enim tristibus & nocivis cogitationibus, tentationibusque aperitur aditus. Itaque suadeat frequentem rosarii, aliarumque precum recitationem, subministret illi imaginem piam, numisma habens indulgentias, commendet ei studium in animas purgatorii; & alias similes devotiones. Quandoque etiam prodesset, talem captivum opere manuali occupare, sunt enim plerumque homines rudes, non assueti occupationibus mentalibus vel librariis; si tamen legere nôrunt, utiliter illis liber aliquis spiritualis v.g. vita Christi aut Sanctorum, de æternitate, de morte, de patientia, &c. offeretur legendus.

7.

Si potest, allaboret, ut etiam opera misericordiæ corporalis circa hos non intermittat, succurrendo emendicatâ eleemosynâ, &c. Sic enim & reum sibi devinciet, & aliis pulchrum æmulationis exemplum relinquet, atque ab ipso Deo felicem conatibus suis successum impetrabit.

De damnatis ad mortem.

I.

ANte sententiam, visendi erunt frequenter, cum plerumque variis tentationibus agitentur; & ex altera parte pluribus criminum vinculis impliciti, rudesque rerum piarum, & sæpè etiam obstinati sint. Proderit ergo prius totum statum Rei cognoscere, & tum seriam pœnitentiam disponere.

2.

Curet, ut ob suum Zelum, aptas datas doctrinas, exempla vitæ, &c. habeatur à Reo in magno honore, ut tantò posteà faciliùs ei se aperiat; si enim ignotus accedat, timendum est, nè minùs feliciter negotium succedat, & Confessarium talem Reus semper suspectum habeat.

3.

Ante latam sententiam non expedit ejus audire Confessionem,

nem, ne timore supplicii peccatum reticeat. Hortetur tamen interea Sacerdos ad recitationem Rosarii, aut aliarum precum, subministret pios libellos, suadeat præparationem ad Confessionem generalem; doceat, quâ ratione se manè & vesperi Deo commendare debeat; quomodo saltem animo adesse divino Sacrificio, quâ ratione in voluntatem Dei se resignare, quomodo animarum purgatorii meminisse, & consideratione vel cœlestium gaudiorum, vel inferorum cruciatuum se solari possit.

4.

Non recipiat in se vitæ servandæ aut supplicii remittendi patrocinium, quia sic Reum non posset tam commodè disponere ad seriam pœnitentiam, accuratamque Confessionem: semper enim reus haberet spem vitæ à Confessario obtinendæ: quòd si hâc spe cadat, abalienabitur ab eodem, utpote qui causam suam non benè egerit. Poterit tamen in genere promittere, se nihil omissurum, quod in illius commodum cedere possit: quia tamen Justitiæ cursus suus relinquendus, & Magistratus tum propter obligationem, quam habet scelera puniendi, tum propter maturam considerationem, quam in hujusmodi causis adhibet, non facilè mutant sententiam, ideò suadere se dicat, ut in divinam voluntatem se penitus resignet, & quò prævisa tela minùs feriant, ad quamcunque sententiam de manu Judicis non aliter atque de manu ipsius Dei accipiendam se præparet.

5.

Adhortetur illum sedulò, ut hoc tempore à Deo in subsidium animæ concesso utatur seriò, sæpiùs eliciat actum contritionis (quem in finem, si rudis sit Reus, proderit conceptis verbis præire, aut quærere ex ipso, num doleat de peccatis, eò, quòd Deum velut summum bonum super omnia à se dilectum tam graviter offenderit) imitetur SS. pœnitentes, ut latronem in Cruce, S. Mariam Magdalenam, &c. quorum historias proderit recensere; Suadeat insuper, ut Reus incommoda, quæ justitia injungit, Deo offerat pro peccatis suis, Christi doloribus uniat, pro animabus purgantibus pœnas suas, aut certè pro propriis peccatis offerat.

Post

Post latam sententiam.

1.

CUm hoc in articulo verſetur cardo ſalutis, Sacerdos Deum ſibi & Reo placare, omni, quo poteſt, modo ſtudeat, orationibus, pœnitentiis & ſubſidio ſpirituali ab aliis etiam expetito.

2.

Ante omnia diſponat Reum ad ſententiam juſtitiæ æquo animo ſuſcipiendam; ipſe verò Reo non ſignificet ſententiam, ſed per miniſtros juſtitiæ ſignificari curet; ex quibus, ubi eam intellexerit, tum primùm conetur eum potentibus argumentis ad patientiam & reſignationem excitare: inter quæ argumenta primarium jure merito locum habet Chriſti patientis exemplum; quod proinde aſſiduò ipſi ob oculos ponendum eſt, perque illud omnes tentationes, quæ, ſive ex genere, ſive cauſa, ſive aliis circumſtantiis mortis decretæ oriuntur, ſolvendæ. Proximum ab hoc locum habet Sanctorum exemplum, maximè eorum, qui ſimili genere mortis obierunt, aut qui imbecillitatem ſexûs, fortitudine ſuâ ſuperârunt: horum ergo velut agmen objiciendum eſt Rei animo, ſimulque illa S. Auguſtino olim facta admonitio adjicienda: potuerunt iſti & iſtæ; & tu non poteris? Vehementer etiam ad leniendum Rei dolorem prodeſt, ſi ſingularis Dei erga ipſum bonitas clarè demonſtretur, quâ ei gratiam fecit, quam Mauritius Imperator olim pro ſpeciali beneficio habuit (dum ſcilicet illi optio facta eſt, commiſſum ſcelus in hac aut altera vita luendi) & multis millibus hominum ſceleratorum Deus non conceſſit; utpote quos miſerâ & improviſâ morte in ſceleribus obire permiſit. Hortetur ergo, ut pro tanto favore non tam verbis, quàm ipſo opere gratum ſeſe exhibere conetur Reus, atque ad mortem fortiter ſubeundam tantò accuratiùs ſe diſponere ſtudeat, quantò plura & efficaciora ipſi media Deus ad hunc finem conceſſit, puta plenum rationis uſum, carentiam dolorum corporis, præſentiam & adhortationem continuam Sacerdotis, præſcientiam horæ mortis, agonis brevitatem, & ſimilia, quæ proinde paulò clariùs ei explicanda ſunt. Tandem plurimùm conducet, graviter explicare, quàm terribilem ſententiam, coram quanta multitudine audire; quàm gravia, eaque æterna tormenta ſuſtinere debeant damnati, quæ & ipſe promeritus quidem fuiſſet, ſed nunc in mitiorem mutata eſt pœnam. Fortiter ergo ſuſtineat illam, gratiasque Deo agat, quòd tam clementer cum illo procedat; exclamet proinde cum S. Auguſtino; *Domine hic ure, hic ſeca, modò parcas in æternum.* *Non ſunt condignæ paſſiones hujus temporis ad damnatorum pœnam, quæ revelata eſt nobis*, Rom. 8.

3. Ante

3.

Ante omnia, Confessionis & Eucharistiæ Sacramenta ritè suscipienda erunt. Pro Confessione autem hæc notanda sunt ex Laymanno lib. 8 Tract. 6 c. 5. *Primum*, secundùm probabiliorem sententiã, Reum non esse obligatum ad manifestandum crimen morte vel mutilatione dignum, si intelligat, illud plenè probari non posse. *Secundùm*, post latam à judice sententiam desinere in Reo obligationem confitendi criminis, quod antè, quamvis injustè, negarat; quia finito judicio, finitur etiam obligatio Rei. *Tertium* est, Reum ad vitanda gravia tormenta posse sinè peccato crimen etiam capitale sibi imponere; quia vita non est digna, ut tantò dolore servari debeat; imò posse etiam jurare æquivocando, docent teste Diana p. 3. tr. 5. res. 7 communiter Doctores cum Navar. hinc absolvi potest. *Quartum*, si notetur eum in tortura, vel aliàs detulisse innocentem, obligari ipsum debere ad restitutionem famæ, maximè, si innocentibus delatis impenderet periculum vitæ. *Quintum* est, ipsam mortem Reo in pœnam scelerum commissorum solere imponi, unde levis ipsis pœnitentia à Confessario imponi potest. *Sextum* est, enitendum esse Sacerdoti, ut, si Reus odium aliquod in judicem, aut partem adversam, aut testem habeat, id omne ex animo ejusdem evellere studeat.

4.

Si Confessarius satis manifestè intelligat, damnatum esse innocentem, ordinariè tacere debet, nec monere Judicem ob tres causas. *Prima* est, quia communiter frustrà monebit; cum Judex secundùm allegata procedat. *Secunda* est, si innotescat semel, tali modo Reum esse liberatum, timendum erit, nè alii sacrilegè crimen in Confessione celent ob similem spem mortis evadendæ. *Tertia* est, quia, si plurium Reorum Confessiones audiens dicat, hunc vel illum esse innocentem, de reliquis verò taceat, Judex colliget, reliquos esse reos, & crimen esse confessos.

5.

Reo per Confessionem expiato, & SS. Corpore Domini refecto præter Confessarium & ejus socium non expedit plures cum eo conversari; ipsi verò de nulla re alia loquantur, nisi quæ ad salutem pertinet, omnem sermonem de amicis, parentibus, &c. præscindentes.

6.

Ultra duas horas colloquium non protrahatur, ut quies utrique detur ad respirandum; consulendum tamen hac in re ipsius Rei voluntati & necessitati, qui si exoptet tale colloquium produci, parendum erit. Ut verò fastidium caveatur, proderit cum eodem nunc de rebus piis loqui, nunc recitare Rosarium, aut Litanias, aut

alias

alias preces ; nunc familiariter admonere , ut quieſcat, ſe interim dicturum horas , & ſe in ſuis orationibus fore ejuſdem memorem ; nunc, Reo, quaſi diſſimulato, cum adſtantibus de rebus ſacris loquatur, recenſeat accommodatas tempori hiſtorias, maximè de aliquibus Reis generosâ morte defunctis.

7.

Ultimâ nocte imminente admonebit Reum, ut dormiat; nè timor mortis imminentis hominem nimis debilitet, & indiſpoſitum reddat diei ſequentis neceſſariis admonitionibus , & imparem doloribus exantlandis. Expedit autem dormienti adeſſe quendam, qui, ſi neceſſe ſit, conſolari queat ; quia tunc magis creſcunt tentationes & deſolationes.

8.

Illuceſcente fatali die , prima ſit cura Sacerdoti, ut formato S. Crucis ſigno , & invocato in vota DEO , eidem dies illa offeratur intentione optimâ ; uniatur diei, quo Chriſtus paſſus eſt; imploretur auxilium Sanctorum, præſertim Patronorum; & illius, cujus nomen gerit Reus. Detur opera, ut confiteatur iterùm, lucretur indulgentias, conformetur voluntas cum divina , & alia exerceantur pietatis opera uſque dum carcere educatur, ſolatio erit magno, ſi indicetur pro ejus felici morte jam litatum Deo ; pro anima verò denuò litandum. Spondeat quoque Sacerdos, ſe rogaturum plures, maximè verò Spectatores poſt ſupplicium ſumptum, ut pro eo preces & fortè etiam indulgentias aliquas (maximè menſtruæ Communionis , ubi earum facultas eſt) offerre dignentur.

9.

Caveat, nè quidquam ad feſtinandam mortem proferat ; imò interrogatus à ſatellitibus vel aliis , an omnia ſint abſoluta ? reſpondeat, ſui muneris eſſe, cum Reo de animæ ſalute agere, reliqua ſui fori aut judicii non eſſe. Secundùm Vaſquez tamen irregularitatem homicidii publici non incurrunt perſonæ privatæ , ſed tantùm miniſtri juſtitiæ.

10.

Curet, ut, cum educitur Reus, ejusque ſcelera publicantur ; itèm , cum ducitur ad locum ſupplicii atque ad eum pervenitur , ſemper habeat preces commodas , quales peti poſſunt ex Troſtbrunn P. Vogleri & aliis , quamvis valde ſuaſerim , ut orationem Dominicam , & Salutationem Angelicam cum Symbolo Apoſtolorum frequenter recitando præeat , & ſubinde convenientes actus variarum virtutum immiſceat. Sæpè etiam SS. Paſſionis mentionem faciat, atque in memoriam revocet , quomodo Chriſtus

ſtus raptus fuerit ad tribunalia, eductus, crucifixus, &c. ſuasque actiones uniat illius actionibus.

11.

Cùm fertur ſententia decretoria, hortetur Reum, ut eam cum humilitate & reſignatione magna, de juſtiſſima Dei manu accipiat, rogetque Deum ardentibus ſuſpiriis & verbis ferventibus, ut intuitu hujus feralis ſententiæ dignetur eum à ſententia mortis æternæ liberare.

12.

Cùm Reus ad mortem pergit, ſummopere curandum eſt, ne oculis huc illuc vagetur, obvios ſalutet, aut alloquatur, maximè amicos aut conſanguineos; ſed totis viribus in unam animæ ſalutem incumbat. Si tranſeundum ſit propè templum vel Crucem, juvabit Chriſtum vel ſacram ædem inclinato capite, aut forſitan etiam flexo poplite venerari, & opem gratiæ divinæ expoſcere.

13.

Proderit in tam funeſto itinere orare continuò: quod ut fiat ſuaviùs, nunc è libello preces recitentur, nunc è memoria prout affectus dictaverit, actus virtutum eliciantur, præſertim Contritionis, Fidei, Spei, reſignationis, invocationis, &c. Sæpe tamen clamare non expedit, quia non rarò magis turbatur animus Rei, & quodam horrore percellunt vociferationes hujuſmodi. Curet, ut manibus teneat Crucem, circumligatum ſi Roſarium, ſi quidem manus poſt tergus non ſint revinctæ, tum enim ipſe Crucem ferat, & ſæpiùs offerat deoſculandam.

14.

Cùm in conſpectum loci fatalis venerit, conetur Reo adimere horrorem, vel minuere certè. Proderit exemplum S. Andreæ in memoriam revocare, & explicare, quo animo Chriſtus montem Calvariæ conſcenderit. Juvabit etiam frequenter tum repetere voces illas: *Fiat voluntas tua, ſicut in cœlo & in terra, Domine, non quod ego volo, ſed quod tu. Domine, hic ure, hic ſeca; modò parcas in æternum. Etiam ſi occiderit me, in eo ſperabo.*

15.

In ipſo loco denuo & magno cum affectu interroget, num animum aliquid cruciet, vel remordeat conſcientiam? num iterùm confiteri velit? an aliâ quapiam tentatione impugnetur: Adhortetur exquiſitis verbis ad luctam ultimam, quâ ſi victor evadat, triumphaturus ſit in æternum. Iterùm quærat, num omnibus ignoverit: ingeminentur actus contritionis, reſignationis, virtutum Theologicarum; offeratur oſculum Crucis, & ejuſdem ad pectus amoroſa appreſſio.

16. Ut

16. Ut majori cum alacritate vel ictum excipiat, vel laqueum recipiat, rursum polliceatur noster, se illius post mortem memorem futurum; nec unquam desistat à cohortatione ad patientiam. Curet, ut sæpè ingeminet illa SS. nomina JESUS, MARIA! Et illa: *In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum.*

17. Si fur ad suspendium damnatus, dum scalas ascendit, cupiat confiteri, censet doctus quidam Theologus, Sacerdotem vel petere posse à Judice, ut eum rursus demittat; quia Confessarius respectu animæ in Reum jus habet fori interni: vel si nullus alius adsit modus, eminùs eum absolvere posse propter datum signum Confessionis.

18. Quòd si Reus omnino nunquam confiteri vellet, idem Doctor censet, ipsum posse invitum, & non confessum plecti; cùm ex malitia & non tantùm ex fragilitate in tale periculum se conjiciat. Tentanda tamen priùs sunt omnia cum tali obstinato, & 1. Hortandus etiam flexis genibus, si opus erit ad curam animæ. 2. Recensendæ tragicæ historiæ impœnitentium, Inferorum pœnæ, &c. 3. Irato vultu discessus simulandus. 4. Alius Reus admonendus, ut illi meliora suadeat consilia. 5. Redeat Sacerdos, & excuset factum; ostendat spem sanioris mentis & consilii; paratum se sanguinem pro ipsius salute fundere, si fieri possit, & Deus velit. 6. Si nihil hæc proficiant, cum adstantibus pro eo orandum erit, & Reus monendus, ut idem faciat. 7. Si neque his aliquid proficiat, non desistat, sed in ipso etiam fatali loco eum suæ salutis admoneat.

Post mortem Rei.

1.

CUm Reus vitâ excesserit, pro ipso circumstantes spectatores hortetur, ut DEUM pro anima defuncti rogent, & impetrent animæ liberationem, si fortè quid ei solvendum sit.

2. Quia tùm horrore supplicii animi benè sunt dispositi, valdè conducet, brevem habere exhortatiunculam, quâ parentes ad bonam filiorum educationem, filios ad obedientiam parentibus, & cultum Numini præstandum, alios ad timorem Dei excitet, demonstrando amaros peccatorum fructus, quibus omnium dentes obstupescunt.

3. Si qui Reo sint sanguine vel cognatione juncti, opus erit magnæ charitatis, eos invisere, solari, & significare quàm Christianè obierit cognatus; admonere, ut animæ illius meminerint, curent legi Sacra, & aliis Christianæ charitatis operibus juvent.

ADDITAMENTUM.

Ex eodem Opusculo R. P. Tobiæ Lohner.

Quomodo peste grassante Sacerdos gerere se debeat.

I.

NOverit obligatum se esse ex justitia, manere apud suos Parochianos, nisi alium sibi substituat: imò etiam teneri, loca infecta adire, ad Sacramenta administranda iis in casibus, in quibus periculum animæ incurrunt Parochiani curæ illius commissi; quales casus ferè sunt sequentes. *Primus*, si infans natus esset, qui neminem haberet, à quo baptizari posset: si enim alius (etiam Laicus tantùm) adesset, non deberet se Sacerdos eum damno totius Communitatis in apertum periculum conjicere, sed plurium auxilio reservare. *Secundus* est, si peste infestus ita rudis sit, ut meritò dubitari possit, num Contritionem de peccatis perfectam eliciturus sit; tum enim tenetur ad confessionem ægri audiendam, nisi probabile sit, illum (sive quia paulò antè, seu ante paucos dies confessus est, sive, quia aliàs timoratæ conscientiæ fuit) nulli peccato mortali obnoxium esse. Potest tamen in tali casu, si vel plures essent in eodem cubiculo, ut commodè unus sine altero audiri non posset, vel certè periculum contagionis immineret, ægrum absolvere, si unicum peccatum vel mortale, vel veniale expressisset. *Tertius* est, si æger facultate loquendi destitutus, & de quo dubium esse posset, num in statu gratiæ sit, confiteri non posset, sed communicare tamen; tum enim tenetur Sacerdos ei SS. Eucharistiam porrigere, tanquam probabile medium gratiæ in tali casu obtinendæ. In qua administratione non potest SS. Eucharistiam in mensa ponere, ut ipse æger eam assumat; vel in orbe, aut patina illam offerre, sed ordinario modo porrigere debet. *Quartus* est, si æger ratione destitutus, & neque confessus, neque SS. Eucharistiâ refectus, probabiliter tamen in statu gratiæ esse crederetur: tum enim juxta Tannerum, Filiutium, Granadum, Dianam, Præpositum teneretur etiam cum vitæ periculo Sacramentum hoc illi administrare (licèt Hurtado apud Dianam contrarium sentiat) nisi ex morte Sa-

cerdotis

cerdotis certum & grave periculum toti Communitati immineret; tunc enim privatum hujus ægri commodum communi bono Communitatis postponendum esset.

2.

Noverit suas partes etiam esse pro Concione populum de sequentibus admonere. *Primò*, ut quilibet sibi persuadeat, se esse in manifesto periculo mortis, atque adeò per Sacramenta piè suscepta maturè sibi prospiciat. *Secundò*, ut, cùm pestis communiter à Deo propter peccata immittatur, quisque tum pro se, tum pro tota Communitate Deum placare studeat, & convenientibus mediis justissimam hanc Dei iram avertere. *Tertiò*, ut ii, qui peste correpti sunt, intra domos suas sese contineant, nè ali s etiam inficiant; sed & ii, qui sani sunt, non temerè cum infectis agant, & in periculum se conjiciant. *Quartò*, ut omnes, qui in templo confitentur, os non versùs Sacerdotem, sed versùs tabulam convertant, aut imaginem confessionali appensam: neque tunc alii pœnitentes propiùs accedant, ut liberiùs Sacerdos & pœnitens cavere possint mutuum anhelitum & respirationem, neque ab adstantibus audiantur. *Quintò*, ut, si vocaverint Sacerdotem ad ægrum, priùs aperiant fenestras (nisi frigoris asperitas, aut nebulosus aër id impediat) deinde igne ex odoriferis lignis, aut ramusculis excitato, aërem priùs purgent. *Sextò*, ut, si ex una parte nullius peccati gravioris sibi conscii sint, ex altera verò parte cogitare possint, Sacerdotem contagione corripiendum si Sacramenta illis distribuat, sicque subsidium necessarium Communitati subtrahendum, abstineant amore proximi à petitione talium Sacramentorum, certoque sibi persuadeant, per hunc actum charitatis recuperaturos eos, quod ex Sacramentorum susceptione alioqui obtinuissent. *Septimò*, ut dum sani sunt, maturè se spiritualibus remediis contra pestem muniant. Præ cæteris efficaciora videntur ista: dolor sincerus de peccatis; opera pœnitentiæ; certæ preces ad B Virginem, S. Sebastianum, S. Carolum Borromæum, &c. maximè verò Litaniæ Lauretanæ, Rosarium, vel ipsa etiam Salutatio Angelica recitata multis profuit ad pestem avertendam. *Octavò*, juverit etiam ostendere, quam cautelam in cura ægrorum suscipienda adhibere, & quæ ordinariè media corporalia ab ipsis etiam plebeis & pauperibus hominibus adhiberi possint.

3.

Præter industrias spirituales suprà recensitas, quibus utique Sacerdos se ante omnes alios munire debet, alia etiam media &

industriæ sedulò ab ipso sunt adhibendæ, quæ quidem à prudentibus viris sequentes plerumque habentur.

Prima est; ut summâ diligentiâ curet, nè unquam ad infectos jejunus accedat: itaque convenit, ut maturè celebret, dein' jusculum, vel vinum medicatum sumat ex herba absynthii, scordii, cardui Benedicti, dictamni Cretici, corticibus citri exsiccati radicibus pimpinellæ; ex quibus sacculus vino impositus conficitur.

Secunda; ut infectos aditurus habeat vestem attritam; laneæ enim novæ, vel villosæ pelles plus periculi habent: interiores magis convenit esse ex corio, quàm laneas: omnes verò vestes postquam redierit, igne purgentur.

Tertia; ut manè aliquas partes corporis oleo scorpionum, vel alio alexipharmaco illinat; v. g. circa cor, sub axillis, retro auriculas, ac denique ipsos pulsus. In ipso accessu ad ægrotum extrema labia, nares, tempora, balsamo vel aceto ad hunc usum confecto, inungi debent.

Quarta est, ut antequam ad ægrum eatur, manus & facies aquâ laventur, cui permixtum sit acetum vel vinum, in quo aliquæ herbæ odoriferæ maceratæ fuerint; quales sunt absynthium, salvia, rutha, melissa, Majoran, Hyssopus, artemisia, spicanardus, &c. eædem herbæ si circa locum ægri sparsæ sint, & subinde moveantur, & confricentur, mirè aërem infectum temperant. Idem præstat acetum aspersum subinde lecto ægri.

Quinta; ut, si infectus adeò æger non sit, & regionis ac locorum consuetudo permittat, ad januam domûs, vel aliquem locum patentiorem eum deferri jubeat.

Sexta; curet, ut ante ingressum suum æger in lecto ità componatur, ut commodè confiteri possit. Attendat insuper, nè æger multùm se moveat in præsentia sua, aut lectum aperiat, aut in lecto hinc indè se moveat. Non minùs ipse etiam Sacerdos ab omni contactu ægri abstineat, ideoque nec manum salutandi gratiâ porrigat, neque pulsum ægri exploret, neque loca infecta & carbunculos contrectet, nec etiam curiosè cupiat aspicere, nè fortè indè horrorem concipiat.

Septima; sollicitè curandum est, nè Sacerdos ægri anhelitum excipiat; ex hoc enim facillimè hauriri potest venenum. Itaque sequentes cautelas adhibeat. 1. Supra ægrum se non inclinet; si proinde lectus sit humilis, poterit vel super ligneum scabellum sedere, vel flexis genibus audire;

ſella autem ex panno villoſo omnino non eſt admittenda, propter pilos in ipſa incluſos. 2. Aurem ei non admoveat, ſed potiùs ad vocem elatiorem ægrum hortetur. 3. Non ex adverſo ægri, ſed potiùs ad latus vel à tergo conſiſtat. 4. Inter ipſum & confitentem non procul ab ore candela accenſa intercedat. Probantur maximè illæ candelæ, quæ majorem ignem fovent: aliqui Medici ad hunc uſum ſpeciales confecerunt ex rebus odoriferis, quæ ſcilicet ignem foveant, & ſuffitum præſtent. Apud ditiores proderit plures candelas circa lectum accenſas habere. 5. Os & nares vel obvolvantur, vel ſæpiùs tingantur ſtrophiolo intincto in aceto Bezoartico, vel alio Alexipharmaco.

Octava; Confeſſionem ità audiat, ut eſſentialiter quidem nihil intermittat; à ſupervacaneis tamen abſtineat, nè longior mora ſit neceſſaria. Quam ad rem juverit efficacia quædam dicta vel facta Sanctorum in promptu habere, quibus breviter & Contritionem in ægris, & patientiam ad tolerandum malum poſſit excitare: quòd ſi neceſſitas Confeſſionis exigat longiorem moram, omninò juverit ſubinde aëris purioris recipiendi gratiâ feneſtram, vel alium patentiorem locum adire.

Nona; Quàmprimùm aliquâ peſtilentiore aurâ ſe inflatum ſenſerit; ſtatim ſudorifero aliquo hauſtu, vel bolo, quales ſunt ex theriaca, ovo aureo, vel bezoare ſudorem eliciet; & cum ſudore venenum propellet: quod etiam, cum nondum infectus eſt, quâvis minimùm hebdomadâ eſt faciendum.

Decima; cùm nonnunquam contingat, ut infecti etiam ad templum confeſſionis gratiâ penetrent, pro majori ſecuritate ſemper ſtudeat Sacerdos penes ſe habere Amuleta, & aliis præſervativis ſe munire; minimùm verò tempora, os, nares inungat balſamo vel aceto, & perforatos nodulos penes ſe habeat, in quibus ſpongia aceto vel ex rutha vel oleo juniperi intincta ſit, ut eorum odore ſpiritus ſubinde recreentur.

Undecima; juverit, ſi Sacerdos animum priùs corroboret, nè, ſi forſan præter ipſius expectationem veniat infectus, ſubito & nimio terrore afficiatur, & periculum indè ſibi creet. Ut verò tantò minùs periculum mortis timeat, ſæpè ob oculos ſibi ponat præſtantiam hujus charitatis; quàm ex eo ſatis colligere poteſt, quod talis mors ordinariè à Doctoribus Martyrio comparetur.

Duodecima; poſtquam infectum aliquem audivit; conſultum videtur, aliud quaſi agendo à Confeſſionali domum ſecedere, & ſe ad

ad ignem ramusculis juniperi excitatum purgare, faciem aceto aquâ mixto lavare, auram liberam captare: quâ re & sibi, & aliis consulet. Si necessitas non urgeat, expedit idem Confessionale non repetere, donec populo dilapso sedes per ignem, vel aspersionem, aut lotionem aquæ ex rutha purgetur.

Tertiadecima; persona, quam constat esse infectam, moneatur, ut vel domum suam Confessarium vocet, vel eo tempore veniat, quo homines non sunt in templo; tunc enim extra Confessionale eam audire posset in tanta distantia, quæ moraliter careret periculo.

Quartadecima; denique peste cessante, & se per divinam gratiam servato, gratias Deo debitas habeat, eique humili animo omnia quæ egit, accepta referat, séque ad ulteriores casus præparet, offeratque.

AUCTARII
PARS TERTIA.

RITUS ADMINISTRANDI PRÆCIPUA SACRAMENTA, BENEDICTIONES ITEM, ATQUE ALIA MUNIA OBEUNDI.

PRÆMONITIO.

EXperientiâ certum est, Virum Apostolicum, Missionibus præsertim deditum, unius Ritualis defectu in functionibus suis obeundis non raro præpediri posse. Quare ne & hoc subsidio Bibliothecam hanc nostram destitutam esse sinamus; Coronidis loco hic sub calcem Opusculi, præcipuos quosdam Ritus, quibus in administrandis Sacramentis, Benedictionibus, atque aliis muniis uti consuevit S. Mater Ecclesia, adnectere voluimus. Eâ tamen brevitate, ut quæ in ejusmodi functionibus generaliter servanda sunt, eorum notitiam præviam

prævi am in Viro Apostolico supponamus, aut saltem eundem ad Rituale ipsum remittamus.

Titulus I.
DE SACRAMENTO BAPTISMI.
Ex Rituali Romano.

§. 1.
Ritus, seu Ordo Baptismi parvulorum.

Omnibus opportunè præparatis, Sacerdos, superpelliceo, & stolâ violaceâ indutus, accedit ad limen Ecclesiæ, ubi foris expectant, qui infantem detulerunt. Tum incipit:

N. Quid petis ab Ecclesia Dei? *Patrinus respondet:* Fidem. *Sacerdos:* Fides quid tibi præstat? *Patrinus respondet:* Vitam æternam. *Sacerdos:* Si igitur vis ad vitam ingredi, serva mandata: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, & ex tota mente tua; & proximum tuum sicut teipsum.

Deinde ter exsufflet leniter in faciem infantis, & dicat semel: Exi ab eo (*vel* ab ea) immunde spiritus, & da locum Spiritui Sancto Paraclyto. *Postea pollice faciat signum Crucis in fronte & in pectore infantis, dicens:* Accipe signum Crucis tam in fronte † quàm in corde; † sume Fidem cœlestium præceptorum, & talis esto moribus, ut templum Dei jam esse possis.

OREMUS.

PReces nostras, quæsumus Domine, clementer exaudi; & hunc electum tuum N. Crucis Dominicæ impressione signatum perpetuâ virtute custodi, ut magnitudinis gloriæ tuæ rudimenta servans, per custodiam mandatorum tuorum ad regenerationis gloriam pervenire mereatur. Per Christum Dominum. Resp. Amen.

Deinde imponat manum super caput infantis, ac dicat.

OREMUS.

OMnipotens sempiterne Deus, Pater Domini nostri Jesu Christi, respicere dignare super hunc famulum tuum N. quem ad rudimenta Fidei vocare dignatus es: omnem cæcitatem cordis ab eo expelle; d srumpe omnes laqueos satanæ, quibus fuerat colligatus; aperi ei Domine januam pietatis tuæ, ut signo sapientiæ tuæ imbutus, omnium cupiditatum fœtoribus careat, & ad suavem odorem præceptorum tuorum lætus tibi in Ecclesia tua deserviat

serviat & proficiat de die in diem. Per eundem Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Deinde Sacerdos benedicat salem: qui semel benedictus aliàs ad eundem usum deservire potest.

Exorcizo te creatura salis, in nomine DEI Patris omnipotentis † & in charitate Domini nostri Jesu Christi † & in virtute Spiritûs sancti †; exorcizo te per Deum vivum † per Deum verum † per Deum sanctum † per Deum † qui te ad tutelam humani generis procreavit, & populo venienti ad credulitatem per servos suos consecrari præcepit, ut in nomine sanctæ Trinitatis efficiaris salutare Sacramentum ad effugandum inimicum. Proinde rogamus te Domine Deus noster, ut hanc creaturam salis sanctificando sanctifices † & benedicendo benedicas † ut fiat omnibus accipientibus perfecta medicina, permanens in visceribus eorum, in nomine ejusdem Domini nostri Jesu Christi, qui venturus est judicare vivos & mortuos, & seculum per ignem. Resp. Amen.

Deinde immittat modicum salis benedicti in os infantis, dicens: N. Accipe salem sapientiæ: propitiatio sit tibi in vitam æternam, Resp. Amen.

Sacerdos: Pax tecum. Resp. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

DEus Patrum nostrorum, Deus universæ Conditor veritatis, te supplices exoramus, ut hunc famulum tuum N. respicere digneris propitius, & hoc primum pabulum salis gustantem, non diutiùs esurire permittas, quò minùs cibo expleatur cœlesti; quatenus sit semper spiritu fervens, spe gaudens, tuo semper nomini serviens. Perduc eum Domine, quæsumus, ad novæ regenerationis lavacrum, ut cum fidelibus tuis promissionum tuarum æterna præmia consequi mereatur. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Exorcizo te immunde spiritus in nomine Patris † & Filii † & Spiritûs sancti † ut exeas, & recedas ab hoc famulo Dei N. Ipse enim tibi imperat, maledicte damnate, qui pedibus super mare ambulavit, & Petro mergenti dexteram porrexit.

Ergo maledicte diabole recognosce sententiam tuam, & da honorem Deo vivo & vero, da honorem Jesu Christo Filio ejus, & Spiritui sancto, & recede ab hoc famulo Dei N. quia istum sibi Deus, & Dominus noster Jesus Christus ad suam sanctam gratiam, & benedictionem, fontemque Baptismatis vocare dignatus est.

Hic

Hic pollice in fronte signat infantem, dicens: Et hoc ſignum ſanctæ Crucis † quod nos fronti ejus damus, tu maledicte diabole nunquam audeas violare. Per eundem Chriſtum Dominum noſtrum. Reſp. Amen.

Mox imponit manum ſuper caput infantis, & dicit:

OREMUS.

ÆTernam ac juſtiſſimam pietatem tuam deprecor, Domine ſancte, Pater omnipotens æterne Deus, auctor luminis & veritatis, ſuper hunc famulum tuum N. ut digneris illum illuminare lumine intelligentiæ tuæ; munda eum, & ſanctifica: da ei ſcientiam veram, ut dignus gratiâ Baptiſmi tui effectus, teneat firmam ſpem, conſilium rectum, doctrinam ſanctam. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Reſp. Amen.

Poſteà Sacerdos imponit extremam partem ſtolæ, ſuper infantem, & introducit eum in Eccleſiam dicens:

N. Ingredere in templum Dei, ut habeas partem cum Chriſto in vitam æternam. Reſp. Amen.

Cum fuerint Eccleſiam ingreſſi, Sacerdos procedens ad fontem, cum ſuſceptoribus conjunctim clarâ voce dicit:

Credo in Deum Patrem, &c. Pater noſter, &c.

Ac deinde antequam accedat ad Baptiſterium, dicat:

Exorcizo te omnis Spiritus immunde in nomine Dei Patris omnipotentis, † & in nomine Jeſu Chriſti Filii ejus, Domini, & Judicis noſtri † & in virtute Spiritûs ſancti † ut diſcedas ab hoc plaſmate DEI N. quod Dominus noſter ad templum ſanctum ſuum vocare dignatus eſt, ut fiat templum Dei vivi & Spiritus ſanctus habitet in eo. Per eundem Chriſtum Dominum noſtrum, qui venturus eſt judicare vivos & mortuos & ſeculum per ignem. Reſp Amen.

Poſteà Sacerdos digito accipiat de ſaliva oris ſui, & tangat aures & nares infantis, tangendo verò aurem dextram & ſiniſtram dicat:

Ephpheta, quod eſt adaperire. *Deinde tangat nares dicens:* In odorem ſuavitatis. Tu autem effugare diabole, appropinquabit enim judicium Dei.

Poſteà interrogat baptizandum nominàtim dicens:

N. Abrenuncias Satanæ? Reſpondet *Patrinus*: Abrenuncio.

Et omnibus operibus ejus? Reſp. Abrenuncio.

Et omnibus pompis ejus? R. Abrenuncio.

Deinde Sacerdos intingit pollicem in oleo Catechumenorum, & infantem ungit in pectore, & inter scapulas in modum Crucis dicens:

Ego te linio † oleo salutis in Christo Jesu Domino nostro, ut habeas vitam æternam. Resp. Amen.

Hic deponit stolam violaceam, & sumit aliam albi coloris.

Subinde pollicem, & inuncta loca abstergit bombacio vel re simili, & interrogat expresso nomine baptizandum Patrino respondente.

N. Credis in Deum Patrem omnipotentem, Creatorem cœli & terræ? Resp. Credo.

Credis in Jesum Christum Filium ejus unicum Dominum nostrum, natum, & passum? R. Credo.

Credis in Spiritum sanctum, sanctam Ecclesiam Catholicam, Sanctorum Communionem, remissionem peccatorum, carnis resurrectionem, vitam æternam? R. Credo.

Subinde expresso nomine baptizandi, Sacerdos dicit: N. Vis baptizari? *Resp. Patrinus:* Volo

Tunc Patrino vel Matrinâ, vel utraque (si ambo admittantur) infantem tenente, Sacerdos vasculo, seu urceolo accipit aquam baptismalem, & de ea ter fundit super caput infantis in modum Crucis, & simul verba preferens, semel tantùm distinctè & attentè dicit:

N. Ego te baptizo in nomine Patris † *fundat primò,* & Filii † *fundat secundò,* & Spiritus † sancti, *fundat tertiò.*

Vbi autem est consuetudo baptizandi per immersionem, Sacerdos accipit infantem, & advertens, nè lædatur, cautè immergit, & trinâ mersione baptizat, & semel tantùm dicit:

N. Ego te baptizo in nomine Patris † & Filii † & Spiritûs † S.

Mox Patrinus, vel Matrina, vel uterque simul infantem de sacro fonte levant, suscipientes illum de manu Sacerdotis.

Si verò dubitabatur, an infans fuerit baptizatus, utatur hâc formâ. N. Si non es baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris † & Filii † & Spiritûs sancti. † *Deinde intingit pollicem in sacro Chrismate, & ungit infantem in summitate capitis in modum Crucis, dicens:*

DEUS omnipotens, Pater Domini nostri Jesu Christi, qui te regeneravit ex aqua, & Spiritu sancto, quique dedit tibi remissionem omnium peccatorum (*hîc inungit*) ipse te liniat Chrismate salutis † in eodem Christo Jesu Domino nostro in vitam æternam. Resp. Amen.

Sacerdos. Pax tibi. Resp. Et cum Spiritu tuo.

Tum

Tum bombacio, aut re simili abstergit pollicem suum, & locum inunctum, & imponit capiti ejus linteolum candidum loco vestis albæ, dicens;

Accipe vestem candidam, quam immaculatam perferas ante tribunal Domini nostri Jesu Christi, ut habeas vitam æternam. Resp. Amen.

Postea dat ei, vel Patrino candelam accensam, dicens;

Accipe lampadem ardentem, & irreprehensibilis custodi Baptismum tuum; serva Dei mandata, ut cùm Dominus venerit ad nuptias, possis occurrere ei unà cum omnibus Sanctis in aula cœlesti, habeasque vitam æternam, & vivas in sæcula sæculorum. Resp. Amen.

Postremò dicit : N. Vade in pace, & Dominus sit tecum. Resp. Amen.

Si verò fuerint plures baptizandi, sive masculi, sive fœminæ; in Catechismo masculi statuantur ad dexteram, fœminæ verò ad sinistram, & omnia pariter dicantur, ut suprà, in proprio genere, numero plurali. Verùm prima nominis interrogatio, exsufflatio, Crucis impressio, seu signatio, tactus aurium, & narium cum saliva, abrenunciationis interrogatio, unctio Olei Catechumenorum, interrogatio de Fide seu Symbolo, & ipse Baptismus, inunctio Chrismatis, candidæ vestis impositio, atque accensæ candelæ traditio, singulariter singulis, & primum masculis, deinde fœminis fieri debent.

Si infans ægrotus adeò graviter laboret, ut periculum immineat, nè pereat antequam Baptismus perficiatur; Sacerdos omissis quæ Baptismum præcedunt, eum baptizet, ter, vel etiam semel infundens aquam super caput ejus in modum Crucis, dicens: Ego te baptizo in nomine Patris † &c.

Si non habeatur aqua baptismalis, & periculum impendeat, Sacerdos utatur aquâ simplici.

Deinde, si habeat Chrisma, liniat eum in vertice, dicens.

Deus omnipotens, Pater Domini nostri JESU Christi, &c. *ut suprà.*

Posteà det ei linteolum candidum dicens : Accipe vestem, &c.

Ac demùm det ei ceream candelam accensam, dicens: Accipe lampadem, *ut suprà. Si supervixerit, suppleantur alii ritus omissi.*

§. 2.

Ordo supplendi omissa super baptizatum.

Cùm urgente mortis periculo, vel aliâ cogente necessitate parvulus, sacris precibus, ac cæremoniis prætermissis fuerit baptizatus; ubi convaluerit, vel cessaverit periculum, & ad Ecclesiam delatus fuerit, omissa suppleantur: idemque ordo, ac ritus servetur, qui in Baptismo parvulorum præscriptus est. Excepto, quòd interrogatio, an velit baptizari, formáque Baptismi, & ablutio præmittuntur; & quædam orationes, & exorcismi suo quique loco immutati, ut infrà dicuntur.

Sacerdos igitur antequam immittat salem in os baptizati, manum super caput ejus imponens dicit:

OREMUS.

OMnipotens sempiterne Deus, Pater Domini nostri Jesu Christi, respicere dignare super hunc famulum tuum N quem dudū ad rudimenta Fidei vocare dignatus es: omnem cæcitatem cordis ab eo expelle; disrumpe omnes laqueos satanæ, quibus fuerat colligatus; aperi ei Domine januam pietatis tuæ, ut signo sapientiæ tuæ imbutus, omnium cupiditatum fœtoribus careat, & ad suavem odorem præceptorum tuorum lætus tibi in Ecclesia tua deserviat, & proficiat de die in diem, ut idoneus sit fiui gratia Baptismi tui, quem suscepit, salis perceptâ medicinâ. Per eundem Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Deinde postea quam modicum salis immisit in os baptizati, dicens: Accipe salem sapientiæ, propitiatio sit tibi in vitam æternam. Amen. *dicit:*

OREMUS.

DEUS Patrum nostrorum, Deus universæ conditor veritatis, te supplices exoramus, ut hunc famulum tuum N. respicere digneris propitius, ut hoc pabulum salis gustantem non diutiùs esurire permittas, quò minùs cibo expleatur cœlesti, quatenus sit semper spiritu fervens, spe gaudens, tuo semper nomine serviens, & quem ad novæ regenerationis lavacrum perduxisti, quæsumus Domine, ut cum fidelibus tuis promissionum tuarum æterna præmia consequi mereatur. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Post

Post hæc facto signo Crucis in fronte baptizati, dictisque illis verbis:

Et hoc signum Crucis † quod nos fronti ejus damus, tu maledicte diabole nunquam audeas violare. Per eundem Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Manu super caput ejus impositâ dicit:

OREMUS.

ÆTernam, ac justissimam pietatem tuam deprecor, Domine sancte, Pater omnipotens æterne Deus, auctor luminis, & veritatis, super hunc famulum tuum N. ut digneris eum illuminare lumine intelligentiæ tuæ, munda eum & sanctifica: da ei scientiam veram, ut dignus sit frui gratiâ Baptismi tui, quem suscepit; teneat firmam spem, consilium rectum, doctrinam sanctam, ut aptus sit ad retinendam gratiam Baptismi tui. Per Christum Dominum. Resp. Amen.

TIT. II.

DE SACRAMENTO EUCHARISTIÆ.

Ex Rituali Romano.

Ordo ministrandi sacrum Viaticum.

S*Acerdos ingrediens locum, ubi jacet infirmus, dicat:* Pax huic domui. Resp. Et omnibus habitantibus in ea.

Tunc depositum Sacramentum super mensa, supposito corporali, genuflexus adorat, omnibus in genua procumbentibus, & mox acceptâ aquâ benedictâ, aspergit infirmum, & cubiculum, dicens Antiphonam. Asperges me Domine hyssopo, & mundabor: lavabis me & super nivem dealbabor: *& primum versum Psalmi.* Miserere mei Deus, *cum* Gloria Patri Sicut erat, &c. *Deinde repetitur Antiphona:* Asperges me, &c. *Postea* Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit cœlum & terram. Vers. Domine exaudi orationem meam. Resp. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

EXaudi nos, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, & mittere digneris sanctum Angelum tuum de cœlis, qui cu-

sto-

ſtodiat, foveat, protegat, viſitet, atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Reſp. Amen.

His dictis, accedat ad infirmum, ut cognoſcat, num ſit benè diſpoſitus ad ſuſcipiendum ſacrum Viaticum, & utrùm velit aliqua peccata confiteri, & illum audiat, atque abſolvat, quamvis priùs deberet eſſe ritè confeſſus, niſi neceſſitas aliter urgeat. Poſteà factâ de more Confeſſione generali, ſive ab infirmo, ſive ejus nomine ab alio, Sacerdos dicit: Miſereatur, &c. Indulgentiam, &c.

Deinde factâ genuflexione, accipit Sacramentum de vaſculo, atque illud elevans oſtendit infirmo. dicens: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi: *& more ſolito ter dicat:* Domine non ſum dignus, ut intres ſub tectum meum, ſed tantùm dic verbo, & ſanabitur anima mea. *Et infirmus ſimul cum Sacerdote dicat eadem verba, ſaltèm ſemel ſubmiſſâ voce; tum Sacerdos dans infirmo Euchariſtiam dicat:* Accipe frater (*vel* ſoror) Viaticum Corporis Domini noſtri Jeſu Chriſti, qui te cuſtodiat ab hoſte maligno, & perducat in vitam æternam, Amen.

Si verò Communio non datur per modum Viatici, dicat more ordinario: Corpus Domini noſtri Jeſu Chriſti cuſtodiat, &c.

Quòd ſi mors immineat, & periculum ſit in mora tunc dicto: Miſereatur, &c. *prædictis precibus omnibus, vel ex parte omiſſis, ei ſtatim Viaticum præbeatur. Poſteà Sacerdos abluat digitos nihil dicens, & infirmo detur ablutio. Deinde dicat* Verſ. Dominus vobiſcum. Reſp. Et cum ſpiritu tuo.

OREMUS.

DOmine ſancte, Pater omnipotens, æterne Deus, te fideliter deprecamur, ut accipienti fratri noſtro (*vel* ſorori noſtræ) ſacroſanctum Corpus Domini noſtri Jeſu Chriſti Filii tui, tam corpori, quàm animæ proſit ad remedium ſempiternum. Qui tecum vivit, & regnat in unitate Spiritûs ſancti Deus, per omnia ſæcula ſæculorum. Reſp. Amen.

His expletis, ſi altera particula Sacramenti ſuperfuerit (ſupereſſe autem ſemper debet, præterquàm in caſu jam dicto) genuflectit, ſurgit, & accipiens vas cum Sacramento, facit cum eo ſignum Crucis ſuper infirmum nihil dicens, & reverenter illud deferens ordine quo venerat, revertitur ad Eccleſiam dicendo Pſalmum: Laudate Dominum de cœlis. *& alios Pſalmos & Hymnos, prout tempus feret. Cùm pervenerit ad Eccleſiam, ponit Sacramentum ſuper Altare; adorat; deinde*

de dicit. Verſ. Panem de cœlo præſtitiſti eis. Reſp. Omne delectamentum in ſe habentem. Verſ. Dominus vobiſcum. Reſp. Et cum ſpiritu tuo.

OREMUS.

DEus, qui nobis ſub Sacramento mirabili Paſſionis tuæ memoriam reliquiſti, tribue, quæſumus, ità nos Corporis, & Sanguinis tui ſacra myſteria venerari, ut redemptionis tuæ fructum in nobis jugiter ſentiamus. Qui vivis, & regnas, &c. Amen.

TIT. III.

DE SACRAMENTO EXTREMÆ UNCTIONIS.

Ex Rituali Romano.

Ritus, ſeu Ordo miniſtrandi Sacramentum Extremæ Unctionis.

SAcerdos *intrans cubiculum dicit:* Pax huic domui. Reſp. Et omnibus habitantibus in ea.

Deinde depoſito Oleo ſuper menſam, ſuperpelliceo, ſtolaque violaceâ indutus, ægroto Crucem piè deoſculandam porrigit: mox in modum Crucis eum aquâ benedictâ, & cubiculum, & circumſtantes aſpergit, dicens Antiphonam: Aſperges, &c. *Quòd ſi ægrotus voluerit confiteri, audiat illum, & abſolvat. Deinde piis verbis illum conſoletur, & de hujus Sacramenti vi atque efficacia, ſi tempus ferat, breviter admoneat, & quantùm opus ſit, ejus animum confirmet, & in ſpem erigat vitæ æternæ.*

Poſteà dicat verſiculum: Adjutorium noſtrum in nomine Domini. Reſp. Qui fecit cœlum & terram. Verſ. Dominus vobiſcum. Reſp. Et cum ſpiritu tuo.

OREMUS.

INtroëat, Domine Jeſu Chriſte, domum hanc ſub noſtræ humilitatis ingreſſu, æterna fælicitas, divina proſperitas, ſerena lætitia, charitas fructuoſa, ſanitas ſempiterna: effugiat ex hoc loco acceſſus dæmonum, adſint Angeli pacis, domumque hanc deſerat omnis maligna diſcordia. Magnifica, Domine, ſuper nos nomen ſanctum tuum: & benedic † noſtræ converſationi, ſanctifica noſtræ humilitatis ingreſſum, qui ſanctus, & pius es, & permanes cum Patre, & Spiritu ſancto in ſæcula ſæculorum, Amen.

Oremus, & deprecemur Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum,

ut benedicendo benedicat † hoc tabernaculum, & omnes habitantes in eo, & det eis Angelum bonum custodem, & faciat eos sibi servire ad considerandum mirabilia de lege sua, avertat ab eis omnes contrarias potestates: eripiat eos ab omni formidine, & ab omni perturbatione, ac sanos in hoc tabernaculo custodire dignetur. Qui cum Patre, & Spiritu sancto vivit, & regnat Deus in sæcula sæculorum, Amen.

OREMUS.

EXaudi nos, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, & mittere digneris sanctum Angelum tuum de cælis, qui custodiat, foveat, protegat, visitet atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Quæ orationes, si tempus non patiatur, ex parte, vel in totum poterunt omitti. Tum de more factâ Confessione generali, latino, vel vulgari sermone Sacerdos dicat: Misereatur tui, &c. Indulgentiam, absolutionem, &c.

Antequam incipiat ungere infirmum, moneat adstantes, ut pro illo orent, & ubi commodum fuerit pro loco, tempore, & adstantium numero, vel qualitate, recitent septem Psalmos Pœnitentiales, cum Litaniis, vel alias preces, dum ipse Unctionis Sacramentum ministrat. mox dicat:

IN nomine Patris, † & Filii, † & Spiritûs sancti, † extinguatur in te omnis virtus diaboli per impositionem manuum nostrarum, & per invocationem omnium Sanctorum, Angelorum, Archangelorum, Patriarchiarum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum atque omnium simul Sanctorum. Amen.

Deinde intincto pollice in Oleo sancto in modum Crucis ungit infirmum in partibus hic subscriptis, aptando proprio loco verba formæ in hunc modum.

Ad oculos.

PEr istam sanctam Unctionem, † & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus quicquid per visum deliquisti. Amen.

Minister verò si est in sacris, vel ipsemet Sacerdos post quamlibet unctionem tergat loca inuncta novo globulo bombacii, vel rei similis, eáque in vase mundo reponat, & ad Ecclesiam posteà deferat, comburat, cineresque projiciciat in Sacrarium.

Ad

Ad aures.

Per istam sanctam Unctionem † & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quicquid per auditum deliquisti. Amen.

Ad nares.

Per istam sanctam Unctionem † & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quicquid per odoratum deliquisti. Amen.

Ad os, compressis labiis.

Per istam sanctam Unctionem † & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quicquid per gustum & locutionem deliquisti. Amen.

Ad manus.

Per istam sanctam Unctionem † & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quicquid per tactum deliquisti. Amen.

Et adverte, quod Sacerdotibus manus non inunguntur interius, sed exterius.

Ad pedes.

Per istam sanctam Unctionem † & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quicquid per ingressum deliquisti. Amen.

Ad lumbos, sive renes.

Per istam sanctam Unctionem † & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quicquid per lumborum delectationem deliquisti. Amen.

Hæc autem unctio ad lumbos omittitur semper in fœminis; & etiam in viris, qui ob infirmitatem vix, aut sine periculo moveri non possunt.

Quibus omnibus peractis, Sacerdos dicit: Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster, &c. Et ne nos inducas in tentationem. Resp. Sed libera nos à malo. Vers. Salvum fac servum tuum. R. Deus meus sperantem in te. Vers. Mitte ei Domine auxilium de sancto. Resp. Et de Sion tuere eum. Vers. Esto ei Domine turris fortitudinis. Resp. A facie inimici. Vers. Nihil proficiat inimicus in eo. Resp. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei. Vers. Domine exaudi orationem meam. Resp. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum Spiritu tuo.

OREMUS.

DOmine Deus, qui per Apostolum tuum Jacobum locutus es: Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum Oleo in nomine Domini, & oratio Fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, & si in peccatis sit, remittentur ei: cura quæsumus, Redemptor noster, gratiâ sancti Spiritûs languores istius infirmi, ejusque sana vulnera, & dimitte peccata, atque dolores cunctos mentis, & corporis ab eo expelle, plenamque interius, & exterius sanitatem misericorditer redde, ut ope misericordiæ tuæ restitutus ad pristina reparetur officia. Qui cum Patre & Spiritu sancto vivis, & regnas Deus in sæcula sæculorum, Amen.

OREMUS.

REspice, quæsumus, Domine, famulum tuum N. infirmitate sui corporis fatiscentem, & animam refove, quam creasti; ut castigationibus emendatus, se tuâ sentiat medicinâ salvatum. Per Christum Dominum nostrum, Amen.

OREMUS.

DOmine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, qui benedictionis tuæ gratiam ægris infundendo corporibus, facturam tuam multiplici pietate custodis, ad invocationem tui nominis benignus assiste, ut famulum tuum ab ægritudine liberatum; & sanitate donatum, dextrâ tuâ erigas, virtute confirmes, potestate tuearis atque Ecclesiæ tuæ sanctæ, cum omni desiderata prosperitate restituas, Per Christum Dominum nostrum, Amen.

TIT. IV. DE EXEQUIIS. *Ex Rituali Romano.*

§. I.

Ritus, seu Ordo Exequiarum.

S*Acerdos antequam cadaver efferatur, illud aspergit aquâ benedictâ, mox dicit Antiphonam:* Si iniquitates observaveris. *& Psal.* De profundis clamavi, &c. *in fine:* Requiem æternam Dona ei Domine, & lux perpetua luceat ei: *repetit Antiph. totam.* Si iniquitates, &c. *Deinde cadaver effertur, Sacerdosque de domo procedens, statim gravi voce intonat Antiphonam:* Exultabunt Domino, *& Cantores inchoant Psalmum* Miserere mei Deus secundùm magnam, &c. *Clero alternatim prosequente; ac, si longitudo*

itineris

itineris postulaverit, dicuntur Psalmi graduales: Ad Dominum cum tribularer clamavi, *vel alii Psalmi ex officio mortuorum, & in fine cujusque Psalmi dicitur:* Requiem æternam dona eis Domine, &c. *qui Psalmi devotè, distinctè, gravique voce recitari debent usque ad Ecclesiam.*

Ad ingressum Ecclesiæ repetitur Antiphona: Exultabunt Domino ossa humiliata. *Deinde Ecclesiam ingressi cantant Resp. Cantore incipiente, & Clero alternatim respondente, videlicet:*

SUbvenite Sancti Dei, occurrite Angeli Domini, suscipientes animam ejus. Offerentes eam in conspectu Altissimi. Vers. Suscipiat te Christus, qui vocavit te: & in sinum Abrahæ Angeli deducant te, Suscipientes. Vers. Requiem æternam dona ei Domine. Resp. Et lux perpetua luceat ei. Offerentes.

Deposito feretro in medio Ecclesiæ, ità ut defuncti pedes, si fuerit laicus, sint versùs altare majus, si verò fuerit Sacerdos, caput sit versùs ipsum altare: & cereis accensis circa corpus, statim, nisi quid impediat, dicatur Officium mortuorum, cum tribus nocturnis, & laudibus, & duo ex Clero incipiant absolutè Invitatorium: Regem cui omnia vivunt venite adoremus, *& repetitur à Clero:* Regem cui omnia, &c. *Psalm.* Venite exultemus, &c. *& duplicantur Antiphona.*

Ad finem Officii post Antiphonam Cantici, Benedictus, &c. Ego sum resurrectio, *dicitur:* Pater: *secretò* Et nè nos inducas in tentationem. Resp. Sed libera nos à malo. Vers. A porta inferi. Resp. Erue Domine animam ejus. Vers. Requiescat in pace. R. Amen. Vers. Domine exaudi orationem meam. Resp. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

ABsolve, quæsumus, Domine, animam famuli tui ab omni vinculo delictorum, ut in resurrectionis gloria inter Sanctos & electos tuos resuscitatus respiret. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Dum in Officio dicuntur Laudes, Sacerdos cum ministris paratur ad celebrandam Missam solemnem pro defuncto si tempus congruens fuerit, ut in die depositionis in Missali Romano.

Finitâ Missâ Sacerdos, depositâ casulâ, seu planetâ, & manipulo, accipit pluviale nigri coloris, & Subdiaconus accipit Crucem, & accedit ad feretrum, & se sistit ad caput defuncti cum Cruce, medius inter

duos Acolythos, seu ceroferarios cum candelabris, & candelis accensis: & omnes alii de clero veniunt ordinatim in gradu suo cum candelis accensis, & stant in circuitu feretri. Tum sequitur Sacerdos cum Diacono, & assistente aliisque ministris, & factâ reverentiâ altari, sistit se contra Crucem ad pedes defuncti, retrò astantibus ei à sinistris duobus Acolythis, uno cum thuribulo & navicula incensi, altero cum vase aquæ benedictæ, & aspersorio, & Acolytho, seu Clerico tenente librum, absolutè dicit sequentem Orationem.

NOn intres in judicium cum servo tuo Domine, quia nullus apud te justificabitur homo, nisi per te omnium peccatorum ei tribuatur remissio. Non ergo eum, quæsumus, tua judicialis sententia premat, quem tibi vera supplicatio Fidei Christianæ commendat: sed gratiâ tuâ illi succurrente, mereatur evadere judicium ultionis, qui dum viveret, insignitus est signaculo sanctæ Trinitatis, qui vivis & regnas in sæcula sæculorum. Resp. Amen.

Deinde cantore incipiente, clerus circumstans cantat sequens Responsorium.

LIbera me, Domine, de morte æterna in die illa tremẽda, quando cœli movendi sunt & terra. Dum veneris judicare sæculum per ignem. Vers. Tremens factus sum ego, & timeo, dum discussio venerit, atque ventura ira. Quando cœli movendi sunt, & terra. Vers. Dies illa, dies iræ, calamitatis & miseriæ, dies magna, & amara valdè. Dum veneris. Vers Requiem æternam dona ei Domine, & lux perpetua luceat ei. Vers. Libera me.

Dum cantatur prædictum Responsorium, Sacerdos, Acolytho seu Diacono ministrante, accipit incensum de navicula, & ponit in thuribulum, & finito responsorio, Cantor cum primo choro dicit:

Kyrie eleison. *& secundus Chorus respondet:* Christe eleison. *Deinde omnes simul dicunt.* Kyrie eleison.

Mox Sacerdos dicit altâ voce, Pater noster, &c. *& secretò dicitur ab omnibus; & ipse interim accipit à Diacono, vel Acolytho aspersorium aquæ benedictæ, & factâ profundâ inclinatione Cruci, quæ est ex adverso, Diacono seu ministro genuflectente, & fimbrias pluvialis sublevante, circuiens feretrum (si transit, ante Sacramentum genuflectit) aspergit corpus defuncti, ter aspergens latus dextrum feretri, & ter sinistrum: deinde reversus ad locum suum, Diacono ministrante, accipit thuribulum, & eodem modo circuit feretrum, & corpus incensat ut asperserat: posteà reddito thuribulo ei, à quo acceperat stans in loco suo, Acolytho seu alio ministro tenente librum apertum ante se, dicit:*

Vers.

Verſ. Et nè nos inducas. Reſp. Sed libera. Verſ. A porta inferi. Reſp. Erue Domine animam ejus. Verſ. Requieſcat in pace. R. Amen. Verſ. Domine exaudi. Reſp. Et clamor. Verſ. Dominus vobiſcum. Reſp. Et cum ſpiritu tuo.

OREMUS.

DEus, cui proprium eſt miſereri ſemper, & parcere, te ſupplices exoramus pro anima famuli tui N. quam hodie de hoc ſæculo migrare juſſiſti, ut non tradas eam in manus inimici, neque obliviſcaris in finem, ſed jubeas eam à ſanctis Angelis ſuſcipi, & ad patriam Paradiſi perduci; ut quia in te ſperavit, & credidit, non pœnas inferni ſuſtineat, ſed gaudia ſempiterna poſſideat. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Reſp. Amen.

Si defunctus fuerit Sacerdos, in Oratione dicatur: pro anima famuli tui Sacerdotis, quam hodie, &c.

Finitâ Oratione, corpus defertur ad ſepulchrum, ſi tunc deferendum ſit, & dum portatur, Clerici cantant Antiphonam.

IN Paradiſum deducant te Angeli, in tuo adventu ſuſcipiant te Martyres, & perducant te in civitatem ſanctam Jeruſalem. Chorus Angelorum te ſuſcipiat, & cum Lazaro quondam paupere æternam habeas requiem.

Cùm autem pervenerit ad ſepulchrum, ſi non eſt benedictum, Sacerdos illud benedicit, dicens hanc orationem.

OREMUS.

DEus, cujus miſeratione animæ fidelium requieſcunt, hunc tumulum benedicere dignare, eique Angelum tuum ſanctum deputa cuſtodem, & quorum quarumque corpora hic ſepeliuntur, animas eorum ab omnibus abſolve vinculis delictorum, ut in te ſemper cum Sanctis tuis ſinè fine lætentur. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Reſp. Amen.

Dictâ oratione, Sacerdos aqua benedicta aſpergat, deinde incenſet corpus defuncti, & tumulum.

Quòd ſi corpus tunc ad ſepulturam non deferatur, omiſſo reſponſorio: In Paradiſum, &c. *& benedictione ſepulchri, ſi jam eſt benedictum; proſequatur Officium; quod nunquam omittitur, & intonet Antiphonam.*

Ego ſum reſurrectio: *& dicitur Canticum* Benedictus. EVOVAE. *Et repetitur Antiphona*: Ego ſum reſurrectio & vita, qui credit in me.

me, etiamsi mortuus fuerit, vivet, & omnis, qui vivit, & credit in me non morietur in æternum.

Posteà Sacerdos dicit: Kyrie eleison Christe eleison. Kyrie eleison Pater noster *interim corpus aspergit.* Vers. Et nè nos inducas in tentationem. Resp. Sed libera nos à malo. Vers. A porta inferi. Resp. Erue Domine animam ejus. Vers. Requiescat pace R. Amen. Vers. Domine exaudi orationem meam. R. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

FAc, quæsumus, Domine, hanc cum servo tuo defuncto (*vel* famula tua defuncta) misericordiam, ut factorum suorum in pœnis non recipiat vicem, qui (*vel* quæ) tuam in votis tenuit voluntatem ut sicut hic eum (*vel* eam) vera fides junxit fidelium turmis, ità illic eum (*vel* eam) tua miseratio societ Angelicis choris. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen. Vers. Requiem æternam dona ei Domine. Resp. Et lux perpetua luceat ei. vers. Requiescat in pace. Resp. Amen. Vers. Anima ejus, & animæ omnium fidelium defunctorum per misericordiam Dei requiescant in pace.

Deinde à sepultura in Ecclesiam, vel in sacristiam revertentes, dicant si è cantu Antiph. Si iniquitates. *cum Psalmo:* De profundis, &c. Requiem æternam dona eis Domine, &c.

§. 2.

Ritus, seu Ordo sepeliendi parvulos.

C*Um igitur infans, vel puer baptizatus defunctus fuerit ante usum rationis, induitur juxta ætatem, & imponitur ei corona de floribus, seu de herbis aromaticis, & odoriferis in signum integritatis carnis, & Virginitatis, & Parochus superpelliceo, & stolâ albâ indutus, & alii de Clero, si adsint, præcedente Cruce, quæ sine hasta deferetur accedunt ad domum defuncti cum clerico aspersorium deferente; Sacerdos aspergit corpus deinde dicit.*

Antiph. Sit nomen Domini. EVOVAE.

Psalm. 112.

LAudate pueri Dominum: laudate nomen Domini. Sit nomen Domini benedictum: ex hoc nunc & usque in sæculum. A solis ortu usque ad occasum: laudabile nomen Domini. Excelsus super omnes gentes Dominus: & super cœlos gloria ejus. Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat: & humilia respicit in cœlo, & in terra? Suscitans à terra inopem: & de stercore erigens

gens pauperem. Ut collocet eum cum principibus: cum principibus populi sui. Qui habitare facit sterilem in domo: matrem filiorum lætantem. Gloria Patri, & Filio, &c.

Antiph. Sit nomen Domini benedictum, ex hoc nunc, & usque in sæculum.

Dum portatur ad Ecclesiam, dicatur:

Psalmus 118.

BEati immaculati in via: qui ambulant in lege Domini. Beati qui scrutantur testimonia ejus: in toto corde exquirunt eum. Non enim qui operantur iniquitatem: in viis ejus ambulaverunt. Tu mandasti: mandata tua custodiri nimis. Utinam dirigantur viæ meæ: ad custodiendas justificationes tuas. Tunc non confundar: cum perspexero in omnibus mandatis tuis. Confitebor tibi in directione cordis: in eo, quòd didici judicia justitiæ tuæ. Justificationes tuas custodiam: non me derelinquas usquequaque. In quo corrigit adolescentior viam suam? in custodiendo sermones tuos. In toto corde meo exquisivi te: nè repellas me à mandatis tuis. In corde meo abscondi eloquia tua: ut non peccem tibi. Benedictus es Domine: doce me justificationes tuas. In labiis meis: pronunciavi omnia judicia oris tui. In via testimoniorum tuorum delectatus sum: sicut in omnibus divitiis. In mandatis tuis exercebor: & considerabo vias tuas. In justificationibus tuis meditabor: non obliviscar sermones tuos. Gloria Patri, &c.

Et si tempus superest, dici potest Psalmus: Laudate Dominum de cœlis. *ut habetur in Officio ad Laudes; cum aliis duobus sequentibus, & in fine:* Gloria Patri, &c.

Cùm autem pervenerit ad Ecclesiam, dicatur:

Antiph. Hic accipiet EVOVAE.

Psalmus 23.

DOmini est terra, & plenitudo ejus: orbis terrarum, & universi, qui habitant in eo. Quia ipse super maria fundavit eum: & super flumina præparavit eum. Quis ascendet in montem Domini; aut quis stabit in loco sancto ejus? Innocens manibus, & mundo corde: qui non accepit in vano animam suam, nec juravit in dolo proximo suo. Hic accipiet benedictionem à Domino: & misericordiam à Deo salutari suo. Hæc est generatio quærentium eum:

quærentium faciem DEI Jacob. Attollite portas principes vestras, & elevamini portæ æternales: & introibit Rex gloriæ. Quis est iste Rex gloriæ? Dominus fortis & potens, Dominus potens in prælio. Attollite portas principes vestras, & elevamini portæ æternales: & introibit Rex gloriæ. Quis est iste Rex gloriæ? Dominus virtutum, ipse est Rex gloriæ. Gloria Patri, & Filio, &c.

Antiph. Hic accipiet benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo salutari suo, quia hæc est generatio quærentium Dominum.

Posteà dicitur: Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. *secretò, interim corpus aspergit.* Vers. Et nè nos inducas in tentationem. Resp. Sed libera nos à malo. Vers. Me autem propter innocentiam suscepisti. Resp. Et confirmasti me in conspectu tuo in æternum. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Omnipotens, & mitissime Deus, qui omnibus parvulis renatis fonte Baptismatis, dum migrant à sæculo, sinè ullis eorum meritis, vitam illicò largiris æternam, sicut animæ hujus parvuli hodie credimus te fecisse: fac nos quæsumus Domine, per intercessionem Beatæ semper Virginis, & omnium Sanctorum tuorum hic purificatis tibi mentibus famulari, & in Paradiso cum beatis parvulis perenniter sociari. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Dum portatur ad tumulum; & etiamsi tunc non portetur, dicitur:

Antiph. Juvenes & Virgines EVOVAE. *Psalm.* Laudate Dominum de cœlis, &c. *ut habetur in Officio ad Laudes; & in fine:* Gloria Patri, &c. *& repetitur Antiph.* Juvenes, & Virgines, Senes cum junioribus laudent nomen Domini.

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. &c. Vers. Et nè nos inducas in tentationem. Resp. Sed libera nos à malo. Vers. Sinite parvulos venire ad me. Resp. Talium est enim regnum cœlorum. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Omnipotens sempiterne Deus, sanctæ puritatis amator, qui animam hujus parvuli ad cœlorum regnum hodie misericorditer vocare dignatus es; digneris etiam Domine ità nobiscum misericorditer agere, ut meritis tuæ sanctissimæ Passionis, & intercessione Beatæ Mariæ semper Virginis, & omnium Sanctorum tuorum

in

in eodem regno nos cum omnibus Sanctis, & electis tuis semper facias congaudere. Qui vivis, & regnas cum Deo Patre in unitate Spiritûs Sancti DEUS per omnia sæcula sæculorum. Resp. Amen.

Deinde Sacerdos corpus aspergat aquâ benedictâ, & thurificet; similiter, & tumulum; postea sepeliatur.

Cùm autem à sepultura revertuntur in Ecclesiam, dicatur:

Antiph. Benedicite. EVOVAE.

Canticum trium Puerorum. Dan. 3. Benedicite omnia opera Domini Domino, &c. Gloria.

Antiph. Benedicite Dominum omnes electi ejus, agite dies lætitiæ, & confitemini illi.

Deinde ante altare dicit Sacerdos: Dominus vobiscum. Resp. Et cum Spiritu tuo.

OREMUS.

DEus, qui miro ordine Angelorum ministeria, hominumque dispensas, concede propitius, ut à quibus tibi ministrantibus in cœlo semper assistitur, ab his in terra vita nostra muniatur. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

TIT. V.

DE SACRAMENTO MATRIMONII.

Ex Rituali Romano.

§. I.

Ritus celebrandi Matrimonii Sacramentum.

SAcerdos Matrimonium celebraturus, publicationibus factis tribus diebus festis, si nullum obstet legitimum impedimentum: in Ecclesia, superpelliceo, & alba stola indutus, adhibito uno saltem clerico superpelliceo pariter induto, qui librum, & vas aquæ benedictæ cum aspersorio deferat coram tribus, aut duobus testibus, virum, & mulierem, quos parentum, vel propinquorum suorum præsentia cohonestari decet, de consensu in Matrimonium interroget utrumque sigillatim in hunc modum vulgari sermone.

N. Vis accipere N. præsentem in tuam legitimam uxorem juxta Ritum sanctæ Matris Ecclesiæ? *Respondeat sponsus:* Volo. *Mox Sacerdos sponsam interroget:* N. Vis accipere N. hic præsentem in tuum legitimum maritum, juxta Ritum sanctæ Matris Ecclesiæ? *Respondeat:* Volo. *Nec sufficit consensus unius; sed debet esse amborum, & expressus aliquo signo sensibili, sive fiat per se, sive per procurato-*

ratorem. Mutuo igitur contrahentium consensu intellecto, Sacerdos jubeat eos invicem jungere dexteras, dicens: Ego conjungo vos in Matrimonium; In nomine Patris, † & Filii, † & Spiritûs sancti, † Am. *vel aliis utatur verbis juxta receptum uniuscujusque Provinciæ Ritum, posteà eos aspergat aquâ Benedictâ; mox benedicat annulum.*

Benedictio annuli.

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. resp. Qui fecit cœlum & terram. Vers. Domine exaudi orationem meam. Resp. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

BEnedic † Domine, annulum hunc, quem nos in tuo nomine benedicimus, † ut quæ eum gestaverit, fidelitatem integram suo sponso tenens, in pace, & voluntate tua permaneat, atque in mutua charitate semper vivat. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Deinde Sacerdos aspergat annulum aquâ benedictâ in modum Crucis; & sponsus acceptum annulum de manu Sacerdotis imponit in digito annulari sinistræ manûs sponsæ, Sacerdote dicente: In nomine Patris, † & Filii, & Spiritûs Sancti, Amen. *mox subjungat.* Vers. Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis. Resp. A templo sancto tuo, quod est in Jerusalem. Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster, &c. Vers. Et nè nos inducas in tentationem. Resp. Sed libera nos à malo. Vers. Salvos fac servos tuos. Resp. Deus meus sperantes in te. Vers. Mitte eis Domine auxilium de sancto. Resp. Et de Sion tuere eos. Vers. Esto eis Domine turris fortitudinis. R. A facie inimici. Vers. Domine exaudi orationem meam. Resp. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Dominus vobiscum Resp. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

REspice, quæsumus Domine, super hos famulos tuos; & institutis tuis, quibus propagationem humani generis ordinasti, benignus assiste, ut qui te auctore junguntur, te auxiliante serventur. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

His expletis, si benedicendæ sint nuptiæ, Sacerdos Missam pro sponso & sponsa, ut in Missali Romano, celebret, servatis omnibus; quæ ibi præscribuntur.

Cæterùm, si quæ Provinciæ aliis, ultra prædictas, laudabilibus consuetudini-

suetudinibus, & caremoniis in celebrando Matrimonii Sacramento utuntur, eas sancta Tridentina Synodus optat retineri.

§. 2.

Benedictio mulieris post partum.

SI qua puerpera post partum juxta piam, ac laudabilem consuetudinem ad Ecclesiam venire voluerit pro incolumitate sua Deo gratias actura, petieritque à Sacerdote benedictionem, ipse superpelliceo, & stolâ albâ indutus, cum ministro aspergillum deferente, ad fores Ecclesiæ accedat, ubi illam foris ad limina genuflectentem, & candelam accensam in manu tenentem, aquâ benedictâ aspergat; deinde dicat: Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit cœlum & terram. *Antiphona:* Hæc accipiet benedictionem à Domino. *Psal.* Domini est terra, &c. *totus ut suprà pag. 565.* Gloria Patri, &c. Hæc accipiet benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo salutari suo: quia hæc est generatio quærentium Dominum.

Deinde porrigens ad manum mulieris extremam partem stolæ, eam introducit in Ecclesiam, dicens: Ingredere in templum Dei, adora filium Beatæ Mariæ Virginis, qui tibi fœcunditatem tribuit prolis.

Et ipsa ingressa genuflectit coram Altari, & orat gratias agens Deo de beneficiis sibi collatis, & Sacerdos dicit: Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. *secretò.* Vers. Et nè nos inducas in tentationem. Resp. Sed libera nos à malo. Vers. Salvam fac ancillam tuam Domine. Resp. Deus meus sperantem in te. Vers. Mitte ei Domine auxilium de sancto. Resp. Et de Sion tuere eam. Vers. Nihil proficiat inimicus in ea. Resp. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei. Vers. Domine exaudi orationem meam. Resp. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

OMnipotens sempiterne Deus, qui per Beatæ Mariæ Virginis partum fidelium parientium dolores in gaudium vertisti: respice propitius super hanc famulam tuam, ad templum sanctum tuum pro gratiarum actione lætam accedentem: & præsta, ut post hanc, ejusdem Beatæ Mariæ meritis, & intercessione, ad æternæ beatitudinis gaudia cum prole sua pervenire mereatur. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Deinde illam aspergit iterum aquâ benedictâ in modum crucis, dicens: Pax & benedictio Dei omnipotentis Patris, † & Filii, & Spiritûs sancti descendat super te, & maneat semper, Amen.

TIT.

TIT. VI.
BENEDICTIONES VARIÆ.
§ 1.
Ordo ad faciendam aquam benedictam.
Ex Rituali Romano.

D*Iebus Dominicis, & quandocunque opus fuerit, præparato sale, & aqua munda benedicenda in Ecclesia, vel in Sacristia. Sacerdos cum superpelliceo, & stola violacea indutus, primò dicit.*

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit cœlum & terram. *Deinde absolutè incipit exorcismum salis.*

Exorcizo te creatura salis per Deum † vivum, per Deum † verum, per Deum † sanctum, per Deum, qui te per Elisæum Prophetam in aquam mitti jussit, ut sanaretur sterilitas aquæ: ut efficiaris sal exorcizatum in salutem credentium: & sis omnibus sumentibus te sanitas animæ & corporis: & effugiat atque discedat à loco, in quo aspersum fueris, omnis phantasia, & nequitia, vel versutia diabolicæ fraudis, omnisque spiritus immundus adjuratus per eum, qui venturus est judicare vivos & mortuos, & sæculum per ignem. Resp. Amen.

OREMUS.

IMmensam clementiam tuam, omnipotens æterne Deus, humiliter imploramus, ut hanc creaturam salis, quam in usum generis humani tribuisti, benedicere, † & sanctificare † tuâ pietate digneris, ut sit omnibus sumentibus salus mentis & corporis: & quicquid ex eo tactum, vel respersum fuerit, careat omni immunditia, omnique impugnatione spiritualis nequitiæ. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Exorcismus aquæ; & dicatur sine OREMUS.

EXorcizo te creatura aquę, in nomine Dei † Patris omnipotentis, & in nomine Jesu † Christi Filii ejus Domini nostri, & in virtute Spiritûs † Sancti: ut fias aqua exorcizata ad effugandam omnem potestatem inimici; & ipsum inimicum eradicare, & explantare valeas cum angelis suis apostaticis: per virtutem ejusdem Domini nostri Jesu Christi, qui venturus est judicare vivos & mortuos, & sæculum per ignem. Resp. Amen.

OREMUS.

DEus, qui ad salutem humani generis maxima quæque Sacramenta in aquarum substantia condidisti: adesto propitius invocationi-

vocationibus nostris, & elemento huic multimodis purificationibus præparato, virtutem tuæ benedictionis † infunde, ut creatura tua mysteriis tuis serviens ad abigendos dæmones, morbosque pellendos divinæ gratiæ sumat effectum; ut quicquid in domibus, vel in locis fidelium hæc unda resperserit, careat omni immunditiâ, liberetur à noxa: non illic resideat spiritus pestilens, non aura corrumpens: discedant omnes insidiæ latentis inimici: & si quid est, quod aut incolumitati habitantium invidet, aut quieti, aspersione hujus aquæ effugiat, ut salubritas per invocationem sancti tui nominis expetita, ab omnibus sit impugnationibus defensa. Per Dominum, &c. *Hic mittat sal in aquam in modum crucis, dicendo semel;* Commixtio salis, & aquæ pariter fiat: In nomine Patris †, & Filii †, & Spiritus † Sancti. Resp. Amen.

Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum Spiritu tuo.

OREMUS.

DEUS invictæ virtutis auctor, & insuperabilis imperii Rex, ac semper magnificus Triumphator: qui adversæ dominationis vires reprimis: qui inimici rugientis sævitiam superas: qui hostiles nequitias potenter expugnas, te Domine trementes, & supplices deprecamur, ac petimus, ut hanc creaturam salis, & aquæ dignanter aspicias, benignus illustres, pietatis tuæ rore sanctifices: ut ubicunque fuerit aspersa, per invocationem sancti tui nominis, omnis infestatio immundi spiritûs abigatur; terrorque venenosi serpentis procul pellatur: & præsentia Sancti Spiritûs nobis misericordiam tuam poscentibus ubique adesse dignetur. Per Dominum nostrum, &c. in unitate ejusdem Spiritûs Sancti, &c.

Post benedictionem aquæ Sacerdos Dominicis diebus antequam incipiat Missam, aspergit altare, deinde se, Ministros, ac populum, prout in Missali præscribitur.

§. 2.

Benedictio Domûs in Vigilia Epiphaniæ Domini:

Ex Append. Ritual. S. Metropol. Eccles. Prag.

IN *ingressu:* Pax huic Domui, &c.

Antiph. Ab Oriente venerunt Magi in Bethleem adorare Dominum, & apertis thesauris suis pretiosa munera obtulerunt,

aurum

aurum Regi Magno: thus Deo vero: myrrham Sepulturæ ejus, Alleluja.

Canticum. Magnificat anima mea, &c. Pater noster, &c. Vers. Et ne nos inducas in tentationem. R. Sed libera nos à malo. Vers. Omnes de Sabba venient. R. Aurum & thus deferentes. Vers. Domine exaudi orationem meam. R. Et clamor meus ad te veniat. vers. *Dominus* vobiscum. resp. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

DEus qui hodiernâ die unigenitum tuum Gentibus stellâ duce revelasti; concede propitius, ut qui jam te ex fide cognovimus, usque ad contemplandam speciem tuæ celsitudinis perducamur. Per eundem *Dominum* nostrum Jesum Christum filium tuum, qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritus Sancti *Deus*: per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Responsorium. Illuminare, illuminare Hierusalem, quia venit lux tua: Et gloria *Domini* super te orta est, Jesus Christus ex Maria Virgine. Vers. Et ambulabunt gentes in lumine tuo: & Reges in splendore ortus tui. Resp. Et gloria *Domini* super te orta est, &c.

§. 3.

Alia benedictio domorum alio tempore facienda, cum aspersione aquæ benedictæ.

Ex Rituali Romano.

P*Arochus, seu alii Sacerdotes volentes aliquam particularem domũ, vel generaliter domos fidelium alio tempore infra annum aspergere aquâ benedictâ, ingredientes domum dicunt:* Pax huic domui, & omnibus habitantibus in ea. *Deinde loca aspergendo dicant: Antiph.* Asperges me Domine hyssopo, & mundabor, lavabis me, & super nivem dealbabor. *Psalm.* Miserere mei *Deus*, secundùm magnam misericordiam tuam, &c. Gloria Patri, &c. *& repetitur Antiph.* Asperges me *Domine*, &c. Vers. *Domine* exaudi orationem meam. Resp. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

EXaudi nos, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, & mittere digneris sanctum Angelum tuum de cœlis, qui custodiat, foveat, protegat, visitet, atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Christum *Dominum* nostrum. R. Amen.

Deinde aspergat aqua benedicta.

§. 4.

§. 4.

Benedictio ordinaria loci.

Ex eodem.

VErs. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit cœlum, & terram. Vers. Domine exaudi orationem meam. Resp. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

BEnedic† Domine Deus omnipotens locum istum (*vel* domum istam) ut sit in eo (*vel* in ea) sanitas, castitas, victoria, virtus, humilitas, bonitas, mansuetudo, plenitudo legis, & gratiarum actio Deo Patri, & Filio, & Spiritui Sancto; & hæc benedictio maneat super hunc locum, & super habitantes in eo, nunc & semper. Resp. Amen.

Et aspergat aqua benedicta.

§. 5.

Benedictio Domûs novæ.

Ex eodem.

VErs. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit cœlum & terram, Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

TE Deum Patrem omnipotentem suppliciter exoramus pro hac domo, & habitatoribus ejus, ac rebus: ut eam benedicere, † & sanctificare, † ac bonis omnibus ampliare digneris: tribue eis Domine, de rore cœli abundantiam, & de pinguedine terræ vitæ substantiam, & desideria voti eorum ad effectum tuæ miserationis perducas. Ad introitum ergo nostrum benedicere † & sanctificare† digneris hanc domum, sicut benedicere dignatus es domum Abraham, Isaac & Jacob: & intra parietes domus istius Angeli tuæ lucis inhabitent, eamque, & ejus habitatores custodiant, Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Deinde aspergat aqua benedicta.

§. 6.

Benedictio ad quodcunque comestibile.

Ex eodem.

VErs. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit cœlum & terram. vers. Dominus vobiscum. resp. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

BEnedic Domine creaturam istam N. ut sit remedium salutare generi humano: & præsta per innocentiam sancti nominis tui; ut quicunque ex ea sumpserint, corporis sanitatem, & animæ tutelam percipiant. Per Christum Dominum nostrum, Resp. Amen.

Aspergat id aquâ benedictâ.

§. 7.

Benedictio panis.

Ex eodem.

VErs. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit cœlum & terram. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

DOmine Jesu Christe, Panis Angelorum, Panis vivus æternæ vitæ, benedicere † dignare panem istum, sicut benedixisti quinque panes in deserto, ut omnes ex eo gustantes, indè corporis & animæ percipiant sanitatem. Qui vivis, & regnas in sæcula sæculorum. Resp. Amen.

Aspergat aquâ benedictâ.

§. 8.

Benedictio vini, in die S. Joannis Evangelistæ.

Ex Append. Rit. Prag.

VErs. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit cœlum & terram. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum Spiritu tuo. Vers. Initium sancti Evangelii secundùm Joannem. Resp. Gloria tibi Domine.

IN principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum: & Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt: & sinè ipso factum est nihil. Quod factum est, in ipso vita erat: & vita erat lux hominum: & lux in tenebris lucet: & tenebræ eam non comprehenderunt. Fuit homo missus à Deo, cui nomen erat Joannes. Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine: ut omnes crederent per illum. Non erat ille lux: sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat: & mundus per ipsum factus est: & mundus eum non cognovit. In propria venit, & sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios DEI fieri, his qui credunt in nomine ejus. Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis: neque ex vo-

luntate viri: sed ex DEO nati sunt. ET VERBUM CARO FACTUM EST: ET HABITAVIT IN NOBIS. Et vidimus gloriam ejus: gloriam quasi Unigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis. Resp. Laus tibi Christe.

Psalmus 22.

DOminus regit me, & nihil mihi deerit: in loco pascuæ, ibi me collocavit. Super aquam refectionis educavit me: animam meam convertit. Deduxit me super semitas justitiæ: propter nomen suum. Nam etsi ambulavero in medio umbræ mortis: non timebo mala, quoniam tu mecum es.

Virga tua, & baculus tuus: ipsa me consolata sunt. Parasti in conspectu meo mensam: adversus eos, qui tribulant me. Impinguasti in oleo caput meum: & calix meus inebrians, quàm præclarus est. Et misericordia tua subsequetur me: omnibus diebus vitæ meæ. Et ut habitem in domo Domini: in longitudinem dierum. Gloria Patri, & Filio, &c. Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster, &c. Et ne nos, &c.

Preces.

Vers. Salvos fac fideles tuos. Resp. Deus meus sperantes in te. Vers. Esto nobis Domine turris fortitudinis. Resp. A facie inimici. Vers. Gustate & videte, quoniam suavis est Dominus. Resp. Beatus vir qui sperat in eo. Vers. Et, si mortiferum quid bibent. Resp. Non eis nocebit. Vers. Domine exaudi orationem meam. Resp. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

DEUS & Pater Domini nostri JESU Christi, cujus imperio cœli firmati sunt: cui omnis creatura deservit, & omnis potestas subjecta est, & metuit, & expavescit: nos te in auxilium nostrum invocamus, cujus audito nomine serpens conquiescit: draco fugit: vipera silet: & subdola illa quæ dicitur rana inquieta torpescit: scorpio extinguitur: regulus vincitur: squalangus nihil noxium operatur: & omnia venenata, & adhuc fortiora animalia noxia terrentur. Tu Domine extingue omnes diabolicas fraudes; & omnes humano generi adversantes nequitias: & hunc liquorem vini per intercessionem Sancti Joannis Evangelistæ tuâ virtute bene†dicito; & omnes ex eo gustantes, meritis & precibus sanctissimæ DEI Genitricis Mariæ, & omnium Sanctorum tuorum intervenientibus ab omni malo custodias: & ad regnum gloriæ tuæ perducas. Per Dominum nostrum Jesum Christum, &c.

OREMUS.

DEus, qui mirabili potentiâ vinum producis ex vite, ut indè exhilaretur cor hominis: qui mirabili potentiâ in Cana Galileæ ad potandum Nuptiali Populo aquam convertisti in vinum: quique mirabilissimâ potentiâ per manus Sacerdotum elementum vini quotidie in sacratissimum tuum transformas Sanguinem. DEUS, cujus potestate Joannes Evangelista venenosi potûs digessit toxicum, bene†dicere dignare hanc creaturam vini, ut omnes ex eo gustantes, expulso toto genere nocivo, infuso tuæ bene†dictionis mysterio, in anima & corpore mereantur misericorditer exhilarari. Per Dominum nostrum Jesum Christum, &c.

OREMUS.

BEati Joannis Evangelistæ quæsumus Domine supplicatione placatus: & veniam nobis tribue, & remedia æterna concede. Per Dominum nostrum. Et benedictio Dei Pa†tris omnipotentis: & Fi†lii: & Spiritûs† Sancti, descendat super hunc liquorem vini, & maneat semper, Amen.

§. 9.

Benedictio avenæ in festo S. Stephani.

Ex Benedictional. Veteri S. Metropol. Eccles. Prag.

V*Ers.* Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit cœlum & terram.

Hinc dicatur

Psalm. 66.

DEus misereatur nostri, & benedicat nobis: illuminet vultum suum super nos, & misereatur nostri. Ut cognoscamus in terra viam tuam: in omnibus gentibus salutare tuum. Confiteantur tibi populi Deus: confiteantur tibi populi omnes. Lætentur & exultent gentes, quoniam judicas populos in æquitate: & gentes in terra dirigis. Confiteantur tibi populi Deus, confiteantur tibi populi omnes: terra dedit fructum suum. Benedicat nos Deus, *DEUS* noster, benedicat nos *DEUS*: & metuant eum omnes fines terræ. Gloria Patri, &c. Vers. Domine exaudi orationem meam. Resp. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

Bene-

BEne†dic Domine creaturam istam avenæ: ut sit remedium humano generi: & præsta per invocationem sancti nominis tui, ut quicunque ex ea sumpserint, corporis sanitatem & fortitudinem percipiant. Per Christum Dominum nostrum.

OREMUS.

DOmine Deus omnipotens, qui diversa seminum genera tuâ virtute condidisti, & ea producendo de terra, ad usus hominũ multiplicare non desinis: tuam clementiam imploramus, ut hoc genus avenæ dexterâ tuâ sanctâ digneris bene†dicere, & præsta: ut quæcunque animalia vel pecora ex eis gustaverint, sanitatis & fortitudinis augmenta percipere valeant. Tu enim homines & jumenta salvabis Domine, quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam Deus. Aperi ergo manum tuam Domine, & imple omne animal benedictione: ut per merita beatissimi Protomartyris tui Stephani, tuorum fidelium animalia sanitate & fortitudine perceptâ, debitam eis servitutem valeant exhibere. Per Christum Dominum nostrum. Et benedictio *DEI* Pa†tris omnipotentis, & Filii, & Spiritûs Sancti, &c.

Tunc thurificetur & aspergatur avena.

§. 10.

Benedictio auri, myrrhæ, & thuris, in festo Epiph. Dom.

Ex Apend. Rit. Prag.

V*Ers.* Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit cœlum & terram. vers. Dominus vobiscum. resp. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

SUscipe sancte Pater à me indigno famulo tuo hæc munera, quæ in honore nominis tui sancti, & in titulum omnipotentiæ tuæ majestatis, humiliter tibi offero; sicut suscepisti sacrificium Abel justi; & sicut eadem munera, à tribus Magis tibi quondam offerentibus suscepisti.

EXorcizo te creatura Auri, Myrrhæ, & Thuris, per Patrem † omnipotentem, per Jesum Christum † Filium ejus unigenitum, per Spiritum † Sanctum paraclytum; ut à te discedat omnis fraus, dolus, & nequitia diaboli; & sis remedium salutare humano generi contra insidias inimici: ut quicunque divino freti auxilio te in suis loculis, domibus, aut circa se habuerint, per virtutem.

& merita Domini, & Salvatoris nostri, ac intercessionem ejus sanctissimæ Genitricis & Virginis Mariæ, ac eorum qui homine similibus muneribus Christum Dominum venerati sunt, omniumque Sanctorum, ab omnibus periculis animæ, & corporis liberentur, & bonis omnibus perfrui mereantur. Resp. Amen.

DEus invisibilis, & interminabilis pietatem tuam per sanctum & tremendum Filii tui nomen, suppliciter deprecamur; ut in hanc creaturam Auri, Thuris, & Myrrhæ bene†dictionem ac operationem tuæ virtutis infundas; ut qui ea penes se habuerint, ab omni ægritudinis, & læsionis incursu tuti sint, & omnes morbos corporis, & animæ effugiant: nullum dominetur eis periculum, & læti, ac incolumes tibi in Ecclesia tua deserviant. Qui in Trinitate perfecta vivis & regnas DEUS per omnia sæcula sæculorum, Resp. Amen.

Posteà aspergantur aquâ benedictâ.

Et benedictio Dei omnipotentis, Patris, † & Filii, † & Spiritûs † Sancti descendat super hanc creaturam Auri, Thuris, & Myrrhæ, & maneat semper. Resp. Amen.

§. 11.

Benedictio candelarum extra diem Purificationis B. Mariæ Virginis.

Ex Rituali Romano.

VErs. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit cœlum & terram. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

DOmine Jesu Christe Fili Dei vivi, benedic† candelas istas, supplicationibus nostris: infunde eis Domine per virtutem sanctæ Crucis † benedictionem cœlestem, qui eas ad repellendas tenebras humano generi tribuisti; talemque benedictionem signaculo sanctæ Crucis † accipiant, ut quibuscunque locis accensæ, sive positæ fuerint, discedant principes tenebrarum, & contremiscant, & fugiant pavidi cum omnibus ministris suis ab habitationibus illis; nec præsumant ampliùs inquietare, aut molestare servientes tibi omnipotenti DEO. Qui vivis & regnas in sæcula sæculorum. Resp. Amen.

Postmodùm aspergantur aquâ benedictâ.

§. 12.

§ 12.

Benedictio communis super fruges & vineas.

Ex eadem.

VErſ. Adjutorium noſtrum in nomine Domini. Reſp. Qui fecit cœlum & terram. Verſ. Domine exaudi orationem meam. Reſp. Et clamor meus ad te veniat. Verſ. Dominus vobiſcum. Reſp. Et cum ſpiritu tuo.

OREMUS.

ORamus pietatem tuam omnipotens Deus, ut has primitias creaturæ tuæ, quas aëris & pluviæ temperamento nutrire dignatus es, benedictionis tuæ imbre perfundas; & fructus terræ tuæ uſque ad maturitatem perducas. Tribuas quoq; populo tuo de tuis muneribus tibi ſemper gratias agere, ut a fertilitate terræ eſurientiũ animas bonis affluentibus repleas; & egenus & pauper laudent nomen gloriæ tuæ. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Reſp. Amen.

Aſpergat illas aquâ benedictâ.

§. 13.

Benedictio novorum fructuum.

Ex eodem.

VErſ. Adjutorium noſtrum in nomine Domini. Reſp. Qui fecit cœlum & terram. Verſ. Dominus vobiſcum. Reſp. Et cum ſpiritu tuo.

OREMUS.

BEnedic ✝ Domine hos novos fructus N. & præſta, ut qui ex eis in tuo ſancto nomine veſcentur, corporis, & animæ ſalute potiantur. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Reſp. Amen.

Et aſpergat aquâ benedictâ.

§. 14.

Benedictio florum, & herbarum in feſto Aſſumptionis B. V. Mariæ.

Ex Benedict. Veteri S. Metropol. Eccl. Prag.

VErſ. Adjutorium noſtrum in nomine Domini. Reſp. Qui fecit cœlum & terram. Verſ. Domine exaudi orationem meam. Reſp. Et clamor meus ad te veniat. Verſ. Dominus vobiſcum. Reſp. Et cum ſpiritu tuo.

OREMUS.

DOmine Deus, Pater omnipotens qui in initio feciſti hominem ad imaginem tuam, & condidiſti lumen & cœlum & terram,

& omnia cœlestia & terrestria : tu Domine dominaris potestati maris, tu habes potestatem abyssi magnæ, tu condidisti omnia elementa: tu bene†dicere, & sancti†ficare digneris has creaturas herbarum, sicut benedixisti quinque panes in deserto & duos pisces, & satiasti quinque millia hominum; omnesque qui utuntur ex eis, bene†dicere & sanctificare digneris, ut sit eis sanitas animæ & corporis. In nomine Pa†tris, & Fi†lii, & Spiritûs † Sancti. Et ab hominibus pecoribusque ex eis gustantibus, omnem putredinem, omnem phantasiam dæmonum, omnem morbum, & omnem pestilentiam, & omnem dolum expellere digneris. Qui in Trinitate perfecta vivis & regnas DEVS, per omnia sæcula sæculorum. Resp. Amen.

Tunc thurificentur flores, & aspergantur aquâ benedictâ.

§. 15.
Benedictio seminum ac segetum, in festo Nativitatis B.V. Mariæ.

Ex eodem.

VErs. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit cœlum & terram. Vers. Domine exaudi orationem meam. Resp. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

TE Domine sancte Pater, omnipotens sempiterne Deus petimus ac rogamus: ut hos fructus segetum tuis serenis oculis, hilariq; vultu aspicere digneris. Et sicut testatus es Moysi famulo tuo in terra Ægypti dicens: Dic filiis Israël, cùm ingressi fuerint terram promissionis, quam eis dabo: ut primitias fructuum suorum offerant Sacerdotibus; & erunt benedicti. Sic & nos rogamus te Domine: ut per auxilium misericordiæ tuæ, emittas super hunc fructum segetum dexteræ tuæ bene†dictionem, quos ad exhibendum proferre digneris: ut non subruat grando, nec turbo subvertat, nec vis tempestatis detruncet, nec aëris inundatio exterminet: sed semper incolumis permaneat, propter usum animarum & corporum: & ad bene abundantem, & plenissimam maturitatem perducere digneris. Qui in Trinitate perfecta vivis & regnas Deus, per omnia sæcula sæculorum. Resp. Amen.

OREMUS.

OMnipotens sempiterne Deus, cœlestis verbi seminator & cultor, qui nostri cordis aream spiritualibus rastris exerces: ad-

esto

esto propitius precibus nostris, & super agros, quibus hæc semina fuerint insita, tuam largam benedictionem infunde, ac ab eis omnem vim procellarum gratiâ tuæ defensionis averte: ut omnis hic fructus, & tua benedictione repleatur, & ad horrea sinè impedimento perveniat. Per Dominum nostrum Jesum Christum.

Tunc thurificentur semina, & aspergantur aquâ benedictâ.

§. 16.

Benedictio Imaginum IESV Christi Domini nostri, B. V. Mariæ, & aliorum Sanctorum.

Ex Rituali Romano.

V*Ers.* Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit cœlum & terram. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Omnipotens sempiterne Deus, qui Sanctorum tuorum imagines, sive effigies sculpi, aut pingi non reprobas, ut quoties illas oculis corporeis intuemur, toties eorum actus, & sanctitatem ad imitandum memoriæ oculis meditemur: hanc, quæsumus, imaginem (*seu* sculpturam) in honorem, & memoriam unigeniti Filii tui Domini nostri Jesu Christi (*vel* Beatissimæ Virginis Mariæ Matris Domini nostri Jesu Christi, *vel* Beati N. Apostoli tui, *vel* Martyris, *vel* Confessoris, *aut* Pontificis, *aut* Virginis) adaptatam, benedicere † & sanctificare† digneris: & præsta, ut quicunque coram illa unigenitum Filium tuum (*vel* Beatissimam Virginem, *vel* gloriosum Apostolum, *sive* Martyrem, *sive* Confessorem, *aut* Virginem) suppliciter colere, & honorare studuerit; illius meritis & obtentu à te gratiam in præsenti, & æternam gloriam obtineat in futuro. Per eundem Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Vltimò aspergitur aqua benedicta.

§. 17.

Bendictio novæ Crucis (ab Episcopis, vel aliis potestatem habentibus facienda.)

Ex Rituali Romano.

VErs. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit cœlum & terram. Vers. Domine exaudi orationem meam. Resp. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

ORE-

OREMUS.

Rogamus te Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus; ut digneris benedicere † hoc signum Crucis: ut sit remedium salutare generi humano, sit soliditas Fidei, profectus bonorum operum, redemptio animarum; sit solamen & protectio, ac tutela contra sæva jacula inimicorum. Per Christum Dominum nostrum. R. Amen.

OREMUS.

Benedic † Domine hanc creaturam tuam; per quam eripuisti mundum à dæmonum potestate, & superasti passione tua suggestorem peccati, qui gaudebat in prævaricatione primi hominis per ligni vetiti sumptionem.

Hic aspergat aqua benedicta.

Sanctificetur hoc signum Crucis in nomine Patris, † & Filii, † & Spiritûs Sancti, † ut orantes, inclinantesque se propter Dominum ante istam Crucem, inveniant corporis & animæ sanitatem. Per Christum Dominum nostrum. R. Amen.

Posteà Sacerdos genuflexus ante Crucem devotè adorat, & osculatur: & idem faciunt, quicunque voluerint.

A. M. D. G.

Benedictio Agni Paschalis

Adiutorium etc. Dnus Vobiscum.

Deus qui per famulum tuum Moysen in liberatione populi tui de Aegypto agnum occidi iussisti in similitudinem Dni nostri Jesu Xpi et utrosque postes domorum de sanguine huius agni perungi praecepisti ita bene+dicere et sancti+ficare digneris hanc Creaturam Carnis quam nos famuli tui ad laudem tuam sumere desideramus per resurrectionem Dni nostri Jesu Xpi qui tecum etc.

Aspergatur aqua benedicta.

Benedictio Loci. Adiutorium nrm etc.

Bene+dic Dne Deus omnipotens locum istum Ut sit in eo sanitas, Castitas et Victoria Virtus humilitas bonitas et mansuetudo plenitudo legis et gratiarum actio Deo Patri et filio et Spiritui S. et haec benedictio maneat super hunc locum et super habitantes in eo, per Xpum Dnum nrm.

Benedictio Thalami. Adiutorium nrm etc.

Bene+dic Dne thalamum hunc et omnes habitantes in eo ut in tua pace consistant et in tua Voluntate permaneant et senescant et multiplicentur in longitudinem dierum per Xpum Dnm.

Aspergatur.

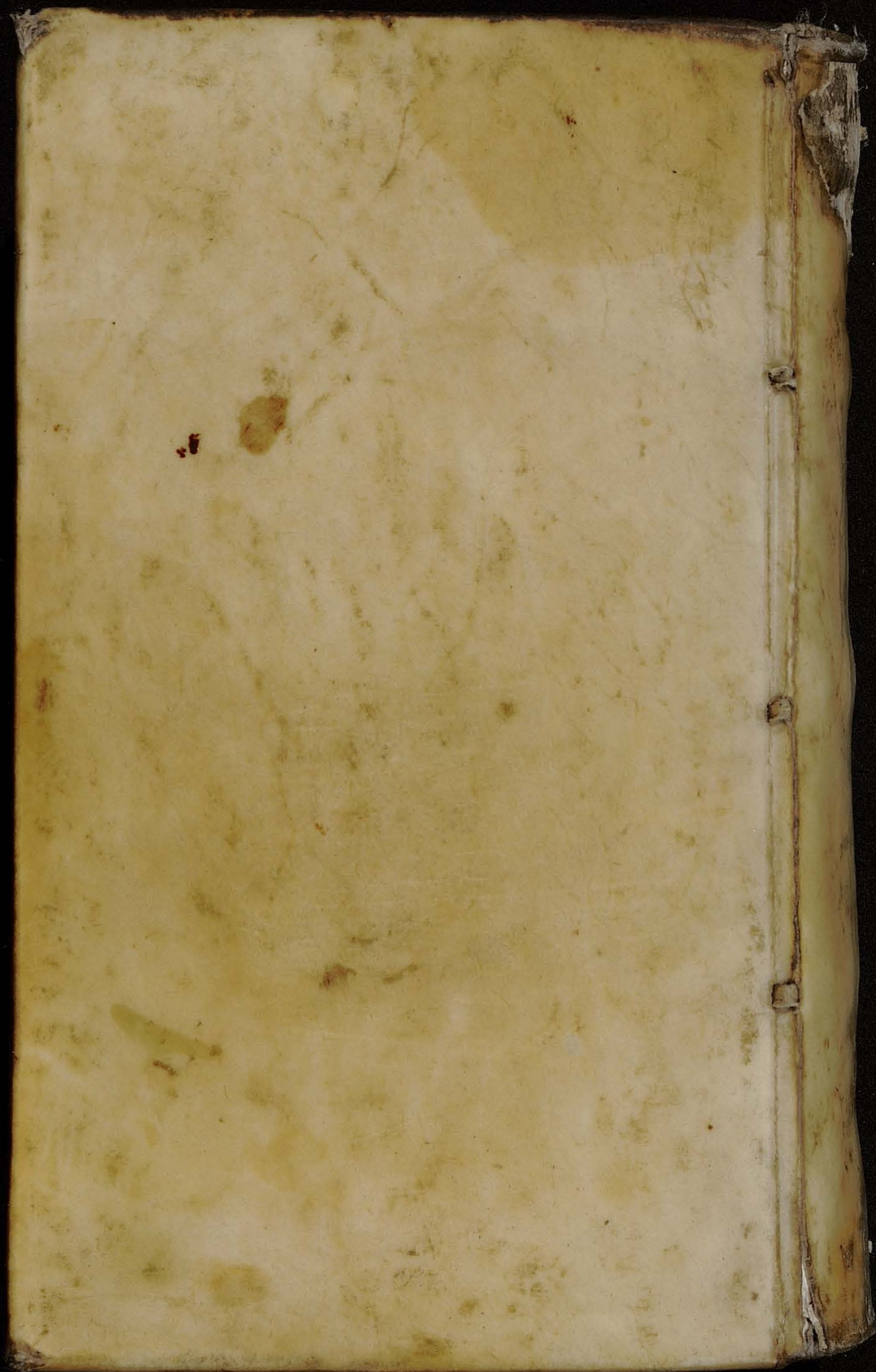
Benedictio Novae Navis. Adiutorium etc.

Propitiare Dne supplicationibus nostris et bene+dic navim istam dextera tua sancta et omnes qui in ea vehentur sicut dignatus es benedicere arcam Noe ambulantem in diluvio. Porrige eis Dne dexteram tuam.

sicut porrexisti Beato Petro ambulanti supra
mare et mitte sanctum angelum tuum de caelis
qui liberet et custodiat eam semper a periculis
universis cum omnibus quae in ea erunt; et fa-
mulos tuos repulsis adversitatibus portu semper et
cursuque tranquillo tuearis transactisque ri-
teque perfectis negotiis omnibus, iterato tempore ad
propria cum gaudio revocare digneris
Per Dominum amen et
aspergat aqua benedicta

[redacted]

Lege et intellige.

D 10 Martij. D 17

J. R. P. Prior infirmus

R. P. Stanislaus pro F. Innocentio ~~1~~ 1 p P. Michaele 2 Anniver. 1 ~~4~~ 4

R. P. Isidorus pro P. Michaele ~~1~~ 2 ~~Anniversarij~~ 1 p P. Carolo 3. 5

R. P. Marianus p P. P. Michaele 2 p P. Ildephonso 2 Anniversa. 1 5

R. P. Columbanus ~~P.~~ P. Ildephonso ~~4~~ 3 Anniversarij 1 5

P. Petrus Primarista perpet. 2 ~~Anniversarij~~ 1 pro P. Carolo 1 3.

R. P. Gualbertus Expect. perpet. 4 Anniversarij 1 5

R. P. Fulgentius pro P. Ildephonso 4 Anniversarij 1 , A R. 5

R. P. Fortunatus Conventualis 7

Anniversarium pro Parentibus Nostris

D. 3 Marty

A. R. P. Prior pro P. Michaele nullam absolvit quia infirmus 5

R. P. Stanislaus pro P. Michaele tantum absolvit 2 5

R. P. Isidorus pro P. Ildephonso 5

R. P. Marianus pro P. Ildephonso 4 pro Anima Joannis 1 5

R. P. Columbanus Expect. perpet. 4 pro P. Michaele nullam absolvit 5

P. Petrus Conventualis

R. P. Eualbertus Primarista perpet. 2 pro P. Michaele 1 7

R. P. Fulgentius pro F. Luca 4 pro Anima Joannis 1 3 5

R. P. Fortunatus pro F. Luca 5 anima Lucae 5